

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «Κράτος και Δημόσια Πολιτική»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**"Η εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα
μέσα από την προβληματική του οριζόντιου συντονισμού"**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΥ (Α.Μ. 25329)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Λέκτορας Χαράλαμπος Κουταλάκης

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Καθηγητής Ναπολέων Μαραβέγιας
Καθηγητής Ιωάννης Υφαντόπουλος
Λέκτορας Χαράλαμπος Κουταλάκης

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (4^ο ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ)
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2006 - 2007

ΜΑΙΟΣ 2007

ΑΘΗΝΑ

*Αφιερωμένη σε όσους
με τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους
βοήθησαν στη συγγραφή της εργασίας αυτής,
στους Καθηγητές μου
κ. Ναπολέοντα Μαραβέγια,
κ. Ιωάννη Υφαντόπουλο
και κ. Χαράλαμπο Κουταλάκη (Επιβλέπων).*

*Πάνω απ' όλα αφιερωμένη στους γονείς μου
Νικηφόρο και Κατερίνα,
στον Δημήτρη και την Καλλιόπη*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

Περιεχόμενα.....	3
Συντομογραφίες.....	5
Περίληψη.....	8
Abstract.....	8
Εισαγωγή.....	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - Σχέση αλληλεξάρτησης και ευρωπαϊκό κεκτημένο.....	13
1.1. Η σχέση της γεωργίας και του περιβάλλοντος	13
1.1.1. Ο ρόλος της γεωργίας στη διατήρηση του περιβάλλοντος.....	13
1.1.2. Οι αρνητικές επιπτώσεις της γεωργίας στο περιβάλλον.....	13
1.1.3. Οι επιπτώσεις της περιβαλλοντικής ρύπανσης στη γεωργία.....	14
1.2. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική και το περιβάλλον.....	15
1.2.1. Οι Πυλώνες της Κ.Α.Π.....	15
1.2.2. Η διαμόρφωση της Κ.Α.Π.....	17
1.3. Η Μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. (Ιούνιος 2003).....	20
1.3.1. Η βασική φιλοσοφία και οι στόχοι.....	20
1.3.2. Η "οικειοθελής" δεσμευτικότητα και η Πολλαπλή Συμμόρφωση.....	20
1.4. Η χρηματοδότηση της Κ.Α.Π. την Δ' Προγραμματική Περίοδο.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Χαρακτηριστικά και συντονισμός των θεσμών της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	23
2.1. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.....	23
2.2. Η ελληνική αγροτική πολιτική.....	25
2.2.1. Οι κεντρικοί διοικητικοί μηχανισμοί.....	25
2.2.1.1. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.....	26
2.2.1.2. Συναρμοδιότητα με άλλα Υπουργεία - Το παράδειγμα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.....	29
2.2.2. Οι Θεσμοί Συλλογικής Δράσης.....	32
2.3. Ο συντονισμός του μέσου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης	32
2.3.1. Γενικά.....	32
2.3.2. Η πρακτική εφαρμογή.....	34
2.3.2.1. Οι μηχανισμοί.....	36
2.3.2.2. Είδη συντονισμού.....	37
2.3.2.2.1. Κάθετος συντονισμός.....	37
2.3.2.2.2. Οριζόντιος συντονισμός.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Το κανονιστικό πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	41
3.1. Εισαγωγικά στοιχεία.....	41
3.2. Το θεσμικό πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	42
3.2.1. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία.....	42
3.2.1.1. Οι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης.....	42
3.2.1.2. Οι Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες.....	43
3.2.2. Η ελληνική νομοθεσία.....	43
3.3. Οι υποχρεώσεις των γεωργών.....	45
3.3.1. Περιβαλλοντικές υποχρεώσεις.....	46
3.3.1.1. Όλες οι περιοχές.....	46
3.3.1.2. Συγκεκριμένες περιοχές.....	47
3.3.2. Υποχρεώσεις σχετικά με τη Δημόσια Υγεία και την Υγεία των Ζώων, την	

Αναγνώριση και την Καταγραφή τους.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η επικοινωνιακή στρατηγική της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	55
4.1. Η άμεση επικοινωνιακή στρατηγική.....	55
4.2. Η έμμεση επικοινωνιακή στρατηγική: Σύστημα Γεωργικών Συμβούλων.....	58
4.2.1. Βασικά στοιχεία.....	59
4.2.2. Χρηματοδότηση.....	62
4.2.3. Στόχοι.....	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Το σύστημα ελέγχου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	64
5.1. Η Αρχουσα Ελεγκτική Αρχή.....	64
5.2. Η επιλογή του δείγματος ελέγχου.....	65
5.3. Η διαδικασία των ελέγχων.....	66
5.3.1. Τα είδη του ελέγχου.....	66
5.3.2. Η έκθεση ελέγχου.....	68
5.3.3. Ενστάσεις.....	69
5.3.4. Οι δευτεροβάθμιοι έλεγχοι.....	69
5.3.5. Η πληροφόρηση για τους ελέγχους.....	69
5.3.6. Η σύγκριση των Κανονιστικών Απαιτήσεων Διαχείρισης και των Ορθών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών Συνθηκών.....	70
5.3.7. Η επιβεβαίωση της συμμόρφωσης με βάση τα προαπαιτούμενα της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Η παραβίαση των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και οι κυρώσεις.....	75
6.1. Η Αρμόδια Αρχή.....	75
6.2. Η αναγνώριση των παραβιάσεων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	76
6.2.1. Το σύστημα μείωσης των ενισχύσεων.....	76
6.2.2. Οι αθετήσεις των Κανονιστικών Απαιτήσεων Διαχείρισης.....	77
6.2.3. Οι αθετήσεις των Ορθών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών Συνθηκών.....	77
6.3. Κανόνες και πρόστιμα	78
6.4. Η χρήση δεδομένων στις παραβιάσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....	78
Συμπερασματικές Παρατηρήσεις.....	77
Παράρτημα Πινάκων.....	84
Ευρετήριο Διαγραμμάτων.....	90
Ευρετήριο Πινάκων.....	90
Ευρετήριο Σχημάτων.....	90
Βιβλιογραφία.....	92
Ελληνόγλωσση.....	92
Ξενόγλωσση.....	92
Websites.....	95
Συνεντεύξεις.....	97

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- **C.A.E.:** Centre for Agriculture and Environment
- **C.A.P.:** Common Agricultural Policy
- **D.P.:** Discussion Paper
- **E.A.A.E.:** European Association of Agricultural Economists
- **E.G.P.A.:** European Group of Public Administration
- **E.I.P.A.:** European Institute of Public Administration
- **E.U.:** European Union
- **G.A.E.Cs:** Good Agricultural and Environmental Conditions
- **I.E.E.P.:** Institute of European Environmental Policy
- **I.I.S.D.:** International Insitute of Sustainable Development
- **No.:** Number
- **p.:** page
- **U.K.:** United Kingdom
- **U.N.:** United Nations
- **W.G.:** Working Group
- **W.P.:** Working Paper
- **A.E.:** Ανώνυμη Εταιρεία
- **A.E.Π.:** Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
- **A.Εγχ.Π.:** Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- **A.M.:** Αριθμός Μητρώου
- **A.Π.:** Αρχή Πληρωμής
- **A.Σ.Ο.:** Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις
- **A.T.E.:** Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος
- **αρ.:** άρθρο
- **Βλ.:** Βλέπε
- **Γ.Γ. Ε.Α.:** Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης
- **Γ.Δ.:** Γενική Διεύθυνση/Γενικός Διευθυντής
- **ΓΕΩΤ.Ε.Ε.:** Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
- **Γ.Σ.Δ.Ε.:** Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
- **Γ.Τ.Ο.:** Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί
- **ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.:** Γενική Συνομοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος
- **Γ.Χ.Κ.:** Γενικό Χημείο του Κράτους
- **Δ.:** Διάγραμμα
- **δηλ.:** δηλαδή
- **Δ/νση:** Διεύθυνση
- **Ε.Α.Σ.:** Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών
- **Ε.Γ.Τ.Α.Α.:** Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
- **Ε.Γ.Τ.Π.Ε.:** Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
- **Ε.Δ.Ε.Β.Γ.:** Ελληνική Διεπιστημονική Εταιρεία για τη Βιολογική Γεωργία
- **Ε.Ε.:** Ευρωπαϊκή Ένωση
- **Ε.Κ.:** Ευρωπαϊκή Κοινότητα
- **εκατ.:** εκατομμύρια
- **ΕΛΓΑ:** Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων
- **ΕΛ.Ο.Γ.:** Ελληνικός Οργανισμός Γάλακτος
- **Ε.Μ.Ε.:** Ετήσιες Μονάδες Εργασίας
- **Ε.Ο.Κ.:** Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
- **Ε.Ε.Π.Α.Α.:** Ενιαίο Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης
- **Ε.Σ.Α.Π.:** Εθνικό Συμβούλιο Αγροτικής Πολιτικής

- **Ε.Φ.Ε.Τ.:** Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων
- **Επιμ.:** Επιμέλεια
- **Η/Υ:** Ηλεκτρονικός Υπολογιστής
- **Ι.Δ.Ε.:** Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
- **κ.α.:** και άλλα
- **Καν.:** Κανονισμός
- **Κ.Α.Δ.:** Κανονιστική Απαίτηση Διαχείρισης
- **Κ.Α.Π.:** Κοινή Αγροτική Πολιτική
- **Κ.Ε.:** Κείμενο Εργασίας
- **Κ.Ο.Γ.Π.:** Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής
- **κ.ο.κ.:** και ούτε καθεξείς
- **ΚτΠ:** Κοινωνία της Πληροφορίας
- **Κ.Υ.Α.:** Κοινή Υπουργική Απόφαση
- **Κεφ.:** Κεφάλαιο
- **κλπ.:** και τα λοιπά
- **Κ.Π.:** Κοινοτική Πρωτοβουλία
- **Κ.Π.Π.:** Κοινή Περιβαλλοντική Πολιτική
- **Κ.Π.Σ.:** Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
- **Μ.Κ.Ο.:** Μη - Κυβερνητικές Οργανώσεις
- **Μ.Κ.Σ.:** Μεταπτυχιακός Κύκλος Σπουδών
- **Μ.Μ.Ζ.:** Μονάδες Μεγάλων Ζώων
- **Μ.Ο.Δ.:** Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης
- **Ν.:** Νόμος
- **Ν.Α.:** Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
- **Ο.Γ.Δ.:** Ολοκληρωμένη Γεωργική Διαχείριση
- **Ο.Γ.Α.:** Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
- **Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.:** Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης
- **Ο.Γ.Π.Σ.:** Ολοκληρωμένες Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες
- **Ο.Η.Ε.:** Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- **Ο.Κ.Ε.:** Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
- **Ο.Ν.Ε.:** Οικονομική και Νομισματική Ένωση
- **ο.π.:** όπως προηγουμένως
- **Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.:** Οργανισμός Πιστοποίησης και Ελέγχου Γεωργικών Προϊόντων
- **Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.:** Οργανισμός Πληρωμών Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
- **Ο.Σ.Δ.Ε.:** Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου
- **Ο.Π.ΛΟΓ.:** Οργανισμός Πιστοποίησης Λογαριασμών
- **Ο.Τ.Α.:** Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- **Π.:** Πίνακας
- **Π.Α.Α.:** Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
- **παρ.:** παράγραφος
- **Π.Δ.Ε.:** Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
- **Π.Π.Α.Α.:** Προγραμματική Περίοδο Αγροτικής Ανάπτυξης
- **Π.Δ.:** Πρόγραμμα Δράσης
- **Π.Ο.Ε.:** Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
- **Π.Π.:** Πίνακας Παραρτήματος
- **Π.Α.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.:** Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών
- **Σελ./σ.:** Σελίδα
- **Σ.Γ.Σ.:** Σύστημα Γεωργικών Συμβουλών

- **Σ.Δ.Λ.Α.:** Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής
- **Σ.Ε.Ε.:** Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- **Σ.Σ.Κ.Ε.:** Συνοριακός Σταθμός Κτηνιατρικού Ελέγχου
- **ΣΥ.Δ.Α.Σ.Ε.:** Συνομοσπονδία Δημοκρατικών Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος
- **Σχ.:** Σχήμα
- **Τ.:** Τίτλος
- **τ.:** τεύχος
- **Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε.:** Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
- **υπ' αριθ.:** υπ' αριθμόν
- **υπ.:** υποσημείωση
- **ΥΠ.Α.Α.Τ.:** Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- **ΥΠ.ΑΝ.:** Υπουργείο Ανάπτυξης
- **ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α.:** Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
- **ΥΠ.ΟΙΚ.Ο.:** Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
- **Φ.Ε.Κ.:** Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Περίληψη

Ο ανταγωνισμός έχει επιδράσει σε όλους τους τομείς της κοινωνικής μας ζωής. Ένας από αυτούς είναι και ο αγροτικός τομέας. Είναι *πολυλειτουργικός* καθώς ενώ αρχικά ο μοναδικός στόχος του ήταν η διατροφική αυτάρκεια του πληθυσμού τώρα πρέπει να ανταποκριθεί στην υπερζήτηση εφαρμόζοντας ένα διαφορετικό πρότυπο παραγωγής αγροτικών προϊόντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) προβλέποντας τις αρνητικές επιδράσεις που αυτό θα έχει στην υγεία των ανθρώπων ενσωμάτωσε περιβαλλοντικά στοιχεία στο εσωτερικό της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.) τα οποία όμως δεν είχαν ποτέ δραστικά αποτελέσματα. Γι' αυτό και ύστερα από δύο αναθεωρήσεις τον Ιούνιο του 2003 προχώρησε στην πιο πρόσφατη εισάγοντας μέτρο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης με στόχο την αλλαγή στον τρόπο καταβολής των επιδοτήσεων με την εισαγωγή της Ενιαίας Αποδεσμευμένης Ενίσχυσης. Καλά όλα αυτά. Αλλά το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα έχει τις δυνατότητες να επωμιστεί το κόστος που προκύπτει από μια τέτοια δέσμευση, μέσα από την υπάρχουσα δομή του; Είναι μια ερώτηση που θα απαντηθεί μέσα από την μελέτη της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων στους εμπλεκόμενους φορείς της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και το επιθυμητό επίπεδο οριζόντιου συντονισμού.

Λέξεις - Κλειδιά: γεωργία, περιβάλλον, Ε.Ε., Κ.Α.Π., αειφόρος γεωργία, οριζόντιος συντονισμός, Πολλαπλή Συμμόρφωση, Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης, Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες, Σύστημα Γεωργικών Συμβουλών, έλεγχοι Πολλαπλής Συμμόρφωσης, επιτόπιοι έλεγχοι, διοικητικοί έλεγχοι, εργαστηριακοί έλεγχοι, παραβιάσεις, κυρώσεις, σύστημα μείωσης των ενισχύσεων.

Abstract

In nowadays, competition has many effects in many sides of our daily life. One of them is the agricultural sector. Has become *multifunctional* as its only aim was the food production for the people now has to respond to the over - demand model by adopting different agricultural product standards. Understanding these negative consequences to the people's health, the European Union (E.U.) has implemented environmental elements into the Common Agricultural Policy (C.A.P.), which were never be effective. In June 2003, after two reforms, adopted the last one in which implemented cross - compliance regime aiming the change in the single payment scheme with the appraisal of decoupling payments. All these are very important. But *is the Greek political - administrative system ready to undertake the double cost - administrative and financial - from such commitment with its existent structure?* These question can be answered through the transfer of competences study in the stakeholders of cross - compliance regime and the preferable horizontal co - ordination level.

Key - Words: agriculture, environment, E.U., C.A.P., sustainable agriculture, horizontal co - ordination, cross - compliance, S.M.Rs, G.A.E.Cs, farm advisory system, cross compliance controls, on - spot controls, administrative controls, laboratory controls, infringements, sanctions, penalty deduction system.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γεωργία είναι μια δραστηριότητα που συντίθεται από διαρθρωτικές, οικονομικές και φυσικές παραμέτρους. Η σπουδαιότερη των τελευταίων είναι το περιβάλλον. Οι καλλιεργητικές πρακτικές που εφαρμόζονται προκαλούν είτε ευεργετικές είτε αρνητικές συνέπειες σ' αυτό και το αντίστροφο. Με το πέρασμα των χρόνων η μεταξύ τους σχέση υποβαθμίστηκε. Ζητούμενο ήταν, πλέον, η θέσπιση ενός συστήματος κανόνων που να την προστατεύουν και να δημιουργήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ η πρώτη κοινή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ε.Κ.) η Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.), εντούτοις, δεν είχε θεσπιστεί μια κοινή πολιτική για το περιβάλλον. Ένεκα, όμως, των αλλαγών στο ακολουθούμενο πρότυπο αγροτικής παραγωγής από εκτατικό σε εντατικό, έπρεπε να αλλάξουν και οι προτεραιότητες της Ε.Κ. Η πρώτη προσπάθεια έγινε με τη Σύνοδο Κορυφής του Παρισίου (1972) και την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1987. Η πιο ολοκληρωμένη νομοθετική πρωτοβουλία αποτέλεσε η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Ε.Ε) στις 7/2/1992 στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας. Στο αρ.6 της Σ.Ε.Ε. (Persson, June 2004: 5) αναφέρεται ότι οι προϋποθέσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενσωματωθούν στις κοινοτικές πολιτικές και δραστηριότητες όπως αναφέρονται στο αρ.3, ειδικότερα με την οπτική της αειφόρου ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, το αρ.Β' της Σ.Ε.Ε. αναφέρει ότι *"η Ένωση θα θέσει ως στόχο την προώθηση μιας οικονομικής και κοινωνικής προόδου που θα είναι ισόρροπη και βιώσιμη"*. Αναφέρεται ρητά στο αρ.2 της (Σ.Ε.Ε.) ότι η Ε.Κ. έχει ως αποστολή μια σταθερή και διαρκή, μη - πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη. Έτσι, τα κράτη - μέλη αναλαμβάνουν την ευθύνη του υπολογισμού των περιβαλλοντικών επιπτώσεων όλων των μέτρων καθώς και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Κατ' αυτό τον τρόπο, η *βιώσιμη ανάπτυξη αναγορεύεται σε θεμελιώδη στόχο της Ε.Ε.* Εξάλλου στην παρ.1 του αρ.130Ρ (όπως αυτό ισχύει μετά την Σ.Ε.Ε.) επιβάλλεται ως στόχος η συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων. Στην παρ.3 του ίδιου άρθρου, ορίζεται ότι κατά την εκπόνηση της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος η Ε.Ε. λαμβάνει υπόψη (μεταξύ άλλων) την ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών στο σύνολο της (Σιούτη, 2005: 76 - 77).

Τον Μάιο του ίδιου έτους, αναθεωρήθηκε για πρώτη φορά η Κ.Α.Π. με προτάσεις του τότε Επιτρόπου για την Γεωργία MacSharry. Μεταξύ όλων των άλλων μέτρων υπήρχαν και τα Συνοδευτικά, με τον Καν. 2078/1992, που ενείχαν στοιχεία περιβαλλοντικής προστασίας, όπως είναι τα αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα. Ακολούθησε η Σύνοδος Κορυφής του Cardiff

(1998), η ενδιάμεση αναθεώρηση στο Βερολίνο το 1999 με μια δέσμη μέτρων για τον αγροτικό τομέα με την ονομασία AGENDA 2000.

Ζητούμενο ήταν να αποκτήσει η ευρωπαϊκή γεωργία "*ενεργό ρόλο*" στην αναπτυξιακή διαδικασία καθιστώντας τα αγροτικά της προϊόντα ανταγωνιστικότερα στις διεθνείς αγορές. Οι κατευθύνσεις εδόθησαν στην πρόσφατη αναθεώρηση του Ιουνίου 2003. Με βασικό νομοθετικό κείμενο τον οριζόντιο Κανονισμό 1782/2003, στόχος ήταν η αλλαγή του τρόπου καταβολής των κοινοτικών επιδοτήσεων και όχι η μείωση ή η κατάργησή τους. Μοχλός υλοποίησης αυτού του στόχου ήταν η ενεργοποίηση ενός μέσου πολιτικής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης (*cross - compliance*). Αν και δεν πρόκειται για νέο μέτρο, καθώς προϋπήρχε με τον Καν. 1257/1999, ενδυναμώθηκε με στοιχεία που το καθιστούν καινοτόμο. Βάσει αυτού εισάγεται το καθεστώς της *οικειοθελούς δεσμευτικότητας* με την έννοια ότι όσοι παραγωγοί επιλέξουν να ενταχθούν στο καθεστώς των κοινοτικών επιδοτήσεων πρέπει να συνταχθούν με ένα νέο καθεστώς ρύθμισης, μια σειρά κανόνων που είναι οι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (Κ.Α.Δ.) και Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Πρακτικές (Ο.Γ.Π.Σ).

Η πρακτική εφαρμογή των επιμέρους ρυθμίσεων της Νέας Κ.Α.Π. με την Πολλαπλή Συμμόρφωση είναι μια πρόκληση για τα κράτη - μέλη, πριν και μετά τη διεύρυνση. Αυτό δεν αφήνει ανεπηρέαστη και την Ελλάδα στην οποία διαπιστώνεται έλλειμμα εφαρμογής (*implementation gap*). Η πρόκληση γι' αυτή είναι ο επαναπροσδιορισμός της διοικητικής της ετοιμότητας, δηλ. να διαθέσει τις υπάρχουσες δομές του διοικητικού της συστήματος (δομή και διαδικασία) για να εξασφαλίσει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Τα μέχρι τώρα αποτελέσματα αποδεικνύουν την προβληματική λειτουργία του ελληνικού πολιτικού - διοικητικού συστήματος σε κάθετο και σε οριζόντιο επίπεδο.

Η φύση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης είναι διατομεακή, όπως διατομεακή είναι και η προσέγγιση που ακολουθείται για την υλοποίησή της. Τα προβλήματα εμφανίζονται περισσότερο σε οριζόντιο και λιγότερο σε κάθετο επίπεδο (στα πλαίσια του αρμόδιου Υπουργείου). Κατά συνέπεια, πρέπει να μελετηθεί η προβληματική του *οριζόντιου συντονισμού*, δηλ. της συνεργασίας μεταξύ υπαλλήλων διαφορετικών συναρμόδιων Υπουργείων που βρίσκονται στο ίδιο ιεραρχικό επίπεδο. Κατά κύριο λόγο το Υπουργείο που φέρει το βάρος υλοποίησης του μέτρου αυτού είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.), το οποίο βάσει της Κ.Υ.Α. 324032 καθιστά συναρμόδια τα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠ.ΟΙΚ.Ο.) και Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) που την συνυπογράφουν. Με ένα έμμεσο τρόπο συμμετέχει και το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης με τις Διευθύνσεις Γεωργίας και Κτηνιατρικής των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Βέβαια, αν και δεν συμμετέχει στην διαδικασία της Πολλαπλής

Συμμόρφωσης εντούτοις ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (Ε.Φ.Ε.Τ.) ασκεί σημαντική αρμοδιότητα αναφορικά με τον έλεγχο της ασφάλειας των Τροφίμων μαζί με το Γενικό Χημείο του Κράτους (που υπάγεται στον Τομέα Οικονομικών του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο.). Καθοριστική επίσης είναι η συμβολή των θεσμών συλλογικής παρέμβασης και οι οποίοι βρίσκονται εκτός της *κλασσικής διοικητικής πυραμίδας* ενός Υπουργείου. Θεσμοί τέτοιου είδους είναι οι επαγγελματικές ενώσεις των αγροτών, όπως η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. (Πανελλήνια Συναμοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών), η ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε. (Γενική Συναμοσπονδία Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος), η ΣΥ.Δ.Α.Σ.Ε. (Συναμοσπονδία Δημοκρατικών Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδος) και φυσικά οι Ε.Α.Σ. (Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών).

Το σύστημα της Πολλαπλής Συμμόρφωσης μελετάται ως δομή και ως διαδικασία. Αναδεικνύεται η γραφειοκρατική φύση του συνόλου της κατά την έλλειψη *οριζόντιου συντονισμού*, δηλ. την έλλειψη εναρμόνισης όλων των επιμέρους εξειδικευμένων δραστηριοτήτων που εκτελούνται στο πλαίσιο του ΥΠ.Α.Α.Τ. και στην εξασφάλιση της ενότητας και της συμπληρωματικότητας της ενόψει των στρατηγικών σκοπών και στόχων του.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται το μέτρο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα μέσα από την προβληματική του οριζόντιου συντονισμού. Απώτερος στόχος είναι η διεξαγωγή συμπερασματικών παρατηρήσεων, και προτάσεων πάνω στον στρατηγική με την οποία θα βελτιωθεί η εφαρμογή του μέτρου στο μέλλον.

Τον σκοπό και τον στόχο της εργασίας υλοποιεί η οργάνωση της. Περιλαμβάνει τα περιεχόμενα, τις συντομογραφίες, την περίληψη αυτής στα ελληνικά και στα αγγλικά. Ακόμη, ακολουθεί η εισαγωγή στην οποία γίνεται μια σύντομη αναφορά στη σχέση γεωργίας και περιβάλλοντος, μέσα από τις επιδράσεις αυτής της αμφίδρομης σχέσης, μέσα από την ιστορική πορεία διαμόρφωσης της Κ.Α.Π. και μια αναφορά στο βασικό ζητούμενο της. Σε γενικές γραμμές καλούμαστε να δώσουμε απαντήσεις σε μια σειρά ερωτημάτων που αντιστοιχούν στα έξι κεφάλαια. Στο 1^ο Κεφάλαιο, εξετάζεται η σχέση της γεωργίας με το περιβάλλον με τις θετικές και αρνητικές πτυχές της καθώς και πως διαμορφώθηκε η σχέση αυτή μέσα από την πορεία διαμόρφωσης της Κ.Α.Π. έως την πρόσφατη Αναθεώρηση. Επίσης, το 2^ο Κεφάλαιο επικεντρώνεται στη άσκηση ελληνικής αγροτικής πολιτικής με γνώμονα τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής γεωργίας, τους θεσμούς διαμόρφωσης της και τον τρόπο με την οργάνωση του μέτρου αυτού μέσα από την μεταβίβαση αρμοδιοτήτων. Ακόμα, το 3^ο Κεφάλαιο αναλύει τον πρώτο πυλώνα του περιεχομένου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης που είναι το κανονιστικό του πλαίσιο και ποιες είναι οι Οδηγίες που εδόθησαν στους γεωργούς για την σωστή εφαρμογή της.

Επιπρόσθετα, στο 4^ο Κεφάλαιο, διεξοδικά αναφέρεται στις δυνατότητες που οι αγρότες έχουν στη διάθεση τους να πληροφορηθούν τις υποχρεώσεις τους σχετικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Ακόμη, το 5^ο Κεφάλαιο αναλύει την διαδικασία ελέγχου που προτείνεται προκειμένου να διαπιστωθεί η συμμόρφωση ή μη με τους κανόνες της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Τέλος, στο 6^ο Κεφάλαιο, εστιάζει στην διαδικασία η οποία ακολουθείται εφόσον διαπιστωθούν παραβιάσεις των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Η εργασία ολοκληρώνεται με τις συμπερασματικές παρατηρήσεις, το Παράρτημα Πινάκων, τα Ευρετήρια Διαγραμμάτων Κειμένου, Πινάκων Κειμένου και Παραρτήματος, την βιβλιογραφία (ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση), τις ιστοσελίδες που χρησιμοποιήθηκαν και τις συνεντεύξεις που ελήφθησαν.

Το μεθοδολογικό πλαίσιο που ακολουθήθηκε ήταν ποικίλο όπως και το φαινόμενο του οριζόντιου συντονισμού της Πολλαπλής Συμμόρφωσης που εξετάζεται. Χρησιμοποιήθηκε βιβλιογραφία αναφορικά με τους θεωρητικούς προβληματισμούς γύρω από τη διοικητική επιστήμη, τη δημόσια διοίκηση, τον αγροτικό τομέα, την Ε.Ε. Στο υλικό της εργασίας συμπεριελήφθησαν εισηγήσεις ελληνόγλωσσων και ξενόγλωσσων συνεδρίων για τον αγροτικό τομέα, ελληνικές και ξενόγλωσσες ιστοσελίδες, άρθρα εφημερίδων και περιοδικών, επιστημονικές εκθέσεις, συνεντεύξεις σε κάποιους απ' τους εμπλεκόμενους φορείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – Σχέση Αλληλεξάρτησης και Ευρωπαϊκό Κεκτημένο.

1.1. Η σχέση της γεωργίας και του περιβάλλοντος.

1.1.1. Ο ρόλος της γεωργίας στη διατήρηση του περιβάλλοντος.

Η γεωργία, συμβάλλει στη διαμόρφωση και στην διαφοροποίηση του φυσικού τοπίου, και στην αύξηση της βιοποικιλότητας με την εισαγωγή νέων φυτικών και ζωικών ειδών ή τη δημιουργία νέων οικοτόπων. Οι παραδοσιακές καλλιεργητικές πρακτικές και η ύπαρξη εκτεταμένων καλλιεργειών (υγρότοποι, στέπες, ορεινές περιοχές) συντελούν στη διατήρηση των απειλούμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας. Προστατεύοντας την βιοποικιλότητα, η γεωργία συντελεί στη διασφάλιση των γονιδιακών αποθεμάτων και στη διατήρηση των φυσικών μέσων προστασίας από ορισμένες μορφές ρύπανσης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, όπως η διάβρωση των εδαφών και το φαινόμενο του θερμοκηπίου (Μάστορα, Μάιος 1998: 11 - 12).

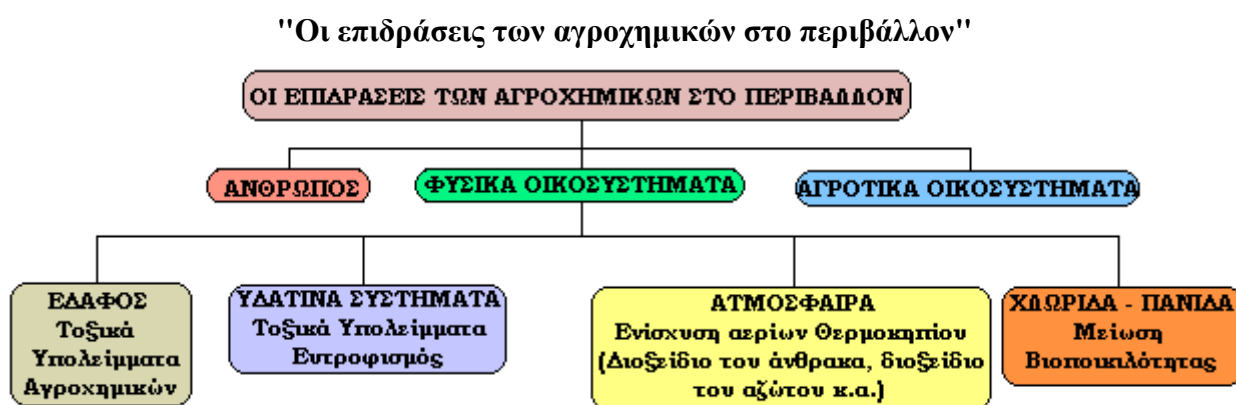
1.1.2. Οι αρνητικές επιπτώσεις της γεωργίας στο περιβάλλον.

Οι τομείς στους οποίους αυτές εμφανίζονται είναι το έδαφος, τα υδάτινα συστήματα, η ατμόσφαιρα και η βιοποικιλότητα (Σχ.1):

- Η ρύπανση των εδαφών: το έδαφος είναι μη ανανεώσιμος φυσικός πόρος με την γεωργία να συντελεί εν μέρει στην φυσική, χημική και βιολογική του υποβάθμιση. Η σύνθεση του διαβρώνεται από την χρήση αγροχημικών με συνέπεια την εμφάνιση τοξικών υπολειμμάτων.
- Η ρύπανση των υδάτινων πόρων: η επάρκεια τους καθορίζει την παραγωγικότητα της εργασίας, την αποδοτικότητα του αγροτικού τομέα, την ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων, την σταθεροποίηση της διατροφικής ασφάλειας, των γεωργικών αγορών και του γεωργικού εισοδήματος. Η άναρχη και εντατική άντληση τους, προκαλεί εξάντληση των αποθεμάτων των υπογείων υδάτων. Επιπρόσθετα, η συρρίκνωση των δασών και των δασικών εκτάσεων συντελεί στην ταχύτερη απορροή προς τη θάλασσα και την μικρότερη διείσδυση του νερού προς το υπέδαφος. Η υφαλμύρωση και η ρύπανση διαταράσσει την ποιότητα των υδατικών πόρων. Η αλόγιστη χρήση λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων, οδήγησε στην εμφάνιση νιτρωδών, νιτρικών αλάτων και άλλων ρύπων στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα. Η χρησιμοποίηση των υδατορευμάτων ως χώρος απόρριψης σκουπιδιών, ως χλωματερή αγροτικών προϊόντων και λυμάτων οικιακής ή βιομηχανικής χρήσης εμποδίζει την αξιοποίηση υδατικού δυναμικού, πολύτιμου για την ανάπτυξη ολόκληρων περιοχών (Δαβίλλας, 24 - 25/3/2007: 7).

- Η ρύπανση της ατμόσφαιρας: η γεωργική δραστηριότητα είναι σημαντική πηγή εκπομπών αερίων ρύπων με πολλαπλές επιδράσεις, όπως το "φαινόμενο του θερμοκηπίου" (διοξείδιο του άνθρακα, διοξείδιο του αζώτου κ.α.). Διαπιστώνονται, εκπομπές αμμωνίας και μεθανίου στην κτηνοτροφία, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις εκτροφής μηρυκαστικών και χρήσης και αποθήκευσης οργανικών λιπασμάτων.
- Επιπτώσεις στο αγροτικό τοπίο και την βιοποικιλότητα: η εντατικοποίηση της αγροτικής παραγωγής συνέβαλε στην αλλοίωση ορισμένων χαρακτηριστικών της γεωργίας, όπως η μείωση της βιοποικιλότητας εξαιτίας της υποβάθμισης των φυσικών πόρων και της ρύπανσης και της καταστροφής των δασών. Η χρήση παρασιτοκτόνων συνετέλεσε στην εξαφάνιση ορισμένων ειδών χλωρίδας και πανίδας. Ο εμπλουτισμός του εδάφους με λιπάσματα, ο ευτροφισμός των υδάτων, η υπεράρδευση συντελούν στην εξαφάνιση κάποιων ειδών καθώς καταστρέφουν το σύνολο των βιοκατοικιών τους.

ΣΧΗΜΑ 1

Πηγή: Αγγελόπουλος Σ. (19/10/1998): *Η Διαχείριση Πόρων και Εισροών στη Βιολογική Καλλιέργεια ως Παράγοντας Προστασίας του Περιβάλλοντος* (σ.2), 2^η ΣΥΝΕΔΡΙΑ "Βιολογική Καλλιέργεια και Περιβάλλον", WORKSHOP "Αγροτοπεριβαλλοντική Πολιτική για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαίθρου", Ε.Δ.Ε.Β.Γ. - REA, Αθήνα.

1.1.3. Οι επιπτώσεις της περιβαλλοντικής ρύπανσης στη γεωργία.

Η ρύπανση του περιβάλλοντος, επιδρά αρνητικά στα αγροτικά οικοσυστήματα. Ο αυξανόμενος ρυθμός αστικοποίησης και αστικής ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εκβιομηχάνιση, οδηγούν αναπόφευκτα στη συρρίκνωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων οι οποίες απειλούνται από τα αστικά και βιομηχανικά απόβλητα. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις διοξειδίου του θείου και του διοξειδίου του αζώτου στην ατμόσφαιρα απειλούν και η συσσώρευση βαρέων μετάλλων επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών. Ενδέχεται να οδηγήσουν σε μειωμένες αποδόσεις, μπορούν να καταναλωθούν απευθείας απ' τα εκτρεφόμενα ζώα κατά τη βόσκηση ή να προσροφηθούν στις καλλιέργειες και συνεπώς να εισαχθούν στην τροφική αλυσίδα με ανυπολόγιστες συνέπειες για την υγεία των καταναλωτών. Η παρουσία υπολειμμάτων παρασιτοκτόνων και λιπασμάτων στο νερό

μπορεί να επιδράσει άμεσα στις καλλιέργειες επηρεάζοντας τον κύκλο ζωής των φυτών και έμμεσα απειλώντας την ποιότητα και την καταλληλότητα των αγροτικών προϊόντων ενώ λόγω της αύξησης της οξίνισης και υφαλμύρωσης μεγάλα τμήματα του εδάφους της Ε.Ε. καθίστανται ακατάλληλα για καλλιέργεια (Μάστορα, Μάιος 1998: 16 - 17).

1.2. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική και το περιβάλλον¹.

Ο αγροτικός τομέας βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη της Ε.Ε. από την ίδρυση της μέχρι και σήμερα². Σταδιακά μέσω των έντονων πιέσεων των Ομάδων Παραγωγών, των απαιτήσεων των φορολογουμένων και των αγροτών των Τρίτων Χωρών³ και τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις, διαμορφώθηκε το περιεχόμενο της Κ.Α.Π. στόχοι του οποίου είναι η διασφάλιση και η προστασία του εισοδήματος του παραγωγού (με λογικές τιμές για τον καταναλωτή κ.α.) καθώς και η ρύθμιση μέσω ενιαίων κανόνων της γεωργίας της Ε.Ε.

Τα μέτρα στήριξης της ευρωπαϊκής γεωργίας ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες:

I. Πυλώνας I: μέτρα για την στήριξη της ετήσιας αγροτικής παραγωγής (εισαγωγικοί δασμοί, εξαγωγικές επιδοτήσεις ή ακόμη και περιοριστικά μέτρα στην αύξηση της παραγωγής, όπως είναι τα κατώφλια και οι ποσοτώσεις). Χρηματοδοτούνταν από το Τμήμα Εγγυήσεων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.). II. Πυλώνας II: Στόχευαν στον αγρότη, την αγροτική γη και το επενδεδυμένο κεφάλαιο (κίνητρα στους νέους αγρότες, πρόωρη συνταξιοδότηση, επενδύσεις σε κεφάλαιο γεωργικής εκμετάλλευσης ή μεταποιητικής βιομηχανίας, εγγειοβελτιωτικά μέτρα, μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος ή κίνητρα για εκτατικοποίηση). Χρηματοδοτούνταν από το Τμήμα Προσανατολισμού του Ε.Γ.Τ.Π.Ε. III. Μέτρα άλλων πολιτικών: δημόσια υγεία, ασφάλεια των τροφίμων, εξωτερική πολιτική, κτηνιατρική νομοθεσία, φυτοπροστασία κλπ.

1.2.1. Οι Πυλώνες της Κ.Α.Π.

Ένα μεγάλο πρόβλημα το οποίο η Ε.Ε. έπρεπε να αντιμετωπίσει από την ίδρυση της είναι οι χαμηλές τιμές των αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές σε σύγκριση με το υψηλό κόστος παραγωγής. Αντιμετωπίστηκε, αρχικά, από τα έξι ιδρυτικά κράτη - μέλη της

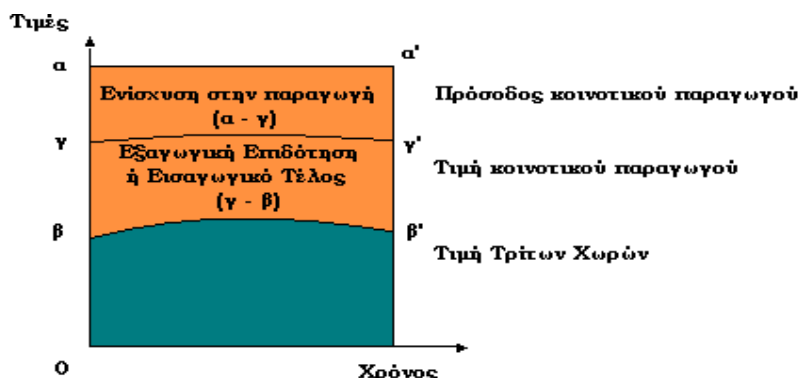
¹ Βλ. Μπουρδάρης Δ. (2005): *Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. Μια Νέα Σελίδα για την Ελληνική Γεωργία*, Δ.ΜΠΟΥΡΔΑΡΑΣ, Αθήνα, σ.9 - 31.

² Ο Πίνακας Παραρτήματος (Π.Π.) 1 αναλύει τη διαχρονική σχέση γεωργίας και περιβάλλοντος μέσα από την σύγκριση των βασικών στοιχείων της Κ.Α.Π. και της Κ.Π.Π. Εστιάζει στο χρόνο εφαρμογής, στο νομικό πλαίσιο που αυτές στηρίζονται στην αρμοδιότητα τους, στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, στο πεδίο δράσης τους με στόχους και αρχές, στα μέτρα που λαμβάνονται καθώς και στο ποσοστό που η καθεμία απ' αυτές αντιπροσωπεύει στον κοινοτικό προϋπολογισμό (βλ. Π.Π.1, σ.87).

³ Θεωρούν ότι, τα μέτρα του Πυλώνα I συμπιέζουν και συρρικνώνουν το μερίδιο τους στην αγορά με τις υψηλές κοινοτικές εξαγωγικές επιδοτήσεις (Βλ. Μπουρδάρης Δ.Ν. (2005): ο.π., υπ.1, σ.18).

Ε.Ε. στα σημαντικότερα προϊόντα της (σιτηρά, ζάχαρη, τεύτλα, βόειο κρέας και αγελαδινό γάλα) με την επιβολή εισαγωγικού τέλους ή εξαγωγικών επιδοτήσεων. Αργότερα, μόνο στην Ιταλία αναφορικά με το ελαιόλαδο επελέγησαν οι ενισχύσεις στην παραγωγή. Ακολούθησαν διαδοχικές τροποποιήσεις με αποτέλεσμα σε πολλά προϊόντα να εφαρμοστεί ένας συνδυασμός της εξαγωγικής επιδότησης και των ενισχύσεων στην αγροτική παραγωγή (Δ.1).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
"Το Μικτό Σύστημα"

Πηγή: Μπουρδάρας Δ. (2005): *Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. Μια Νέα Σελίδα για την Ελληνική Γεωργία*, Δ.ΜΠΟΥΡΔΑΡΑΣ, Αθήνα, σ.12.

Το τελικό οικοδόμημα της Κ.Α.Π. όπως διαμορφώθηκε αναλύεται στις Πυλώνες Ι και ΙΙ. Σύμφωνα με το Σχήμα 2, για τα μέτρα του 1^{ου} Πυλώνα το 2002 διατέθηκαν 35,7 εκατ. ευρώ ενώ για τα μέτρα του 2^{ου} Πυλώνα διατέθηκαν μόνο 4,33 εκατ. ευρώ (υπολειπόμενα των πρώτων κατά 87,8%).

Σχήμα 2
"Οι Πυλώνες της Κ.Α.Π."

Πηγή: Rudloff B. (2002): *The Mid – Term Review of the C.A.P.: The Future of Rural Development* (p.10), Eirascope (3).

Στις διαπραγματεύσεις της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (Γ.Σ.Δ.Ε.) και αργότερα σε επίπεδο Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.) τα μέτρα του Πυλώνα Ι χαρακτηρίστηκαν ως «κεχριμπαρένιο κουτί» (amber box) υπό την έννοια ότι στρεβλώνουν την παραγωγή και το διεθνές εμπόριο, ενώ τα μέτρα του Πυλώνα ΙΙ χαρακτηρίστηκαν ως

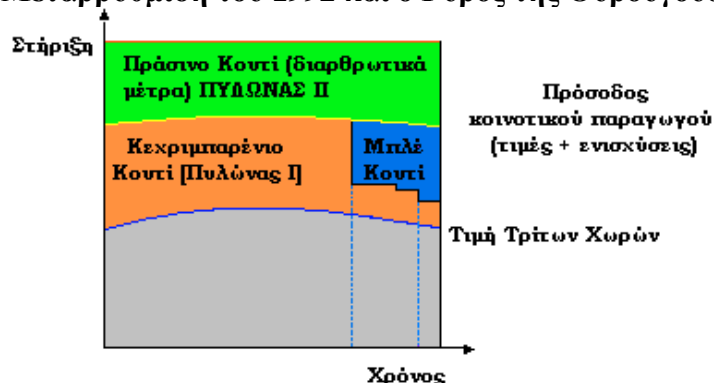
«πράσινο κουτί» (green box), κάτι που υποδηλώνει ότι αυτά τα μέτρα δεν δημιουργούν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό.

1.2.2. Η διαμόρφωση της Κ.Α.Π.

Μετά από είκοσι και πλέον χρόνια εφαρμογής της Κ.Α.Π. εμφανίστηκαν τα πρώτα σοβαρά προβλήματα. Αρχές δεκαετίας του '80, η παραγωγή αγροτικών προϊόντων ήταν πλεονασματική με συνέπεια να διογκωθούν οι δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού και να οξυνθεί ο ανταγωνισμός τους. Στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου (μέσα δεκαετίας του '80) ο αγροτικός τομέας αποτέλεσε για πρώτη φορά αντικείμενο διαπραγμάτευσης, στο πλαίσιο της Γ.Σ.Δ.Ε. Επόμενο ήταν οι Τρίτες Χώρες να αντιδρούν για τα μέτρα του Πυλώνα Ι της Κ.Α.Π. Η πρώτη μεγάλη μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. αποφασίστηκε μόλις τον Μάιο του 1992 με πρωτοβουλία του Επιτρόπου MacSharry (Δ.2). Προβλεπόταν, μείωση της τιμής ορισμένων γεωργικών προϊόντων σαν αντιστάθμισμα στους παραγωγούς και χορήγηση εισοδηματικών ενισχύσεων κατά καλλιεργούμενο στρέμμα ή κατά εκτρεφόμενο ζώο ανεξάρτητα αποδόσεων (Δ.2).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

«Η Μεταρρύθμιση του 1992 και ο Γύρος της Ουρουγουάης»

Πηγή: Μπουρδάρης Δ. (2005): οπ., π., σ. 18.

Το "κεκριμπαρένιο κουτί", μειώθηκε μεταξύ 1993 - 1995, με το μεγαλύτερο μέρος του να έχει αντικατασταθεί από τις νέες ενισχύσεις ανά στρέμμα ή ανά ζώο που αποδίδονται με τον όρο "μπλέ κουτί". Το 1994, η Ε.Ε. δέχεται να προχωρήσει σε μείωση της στήριξης της αγροτικής παραγωγής. Έτσι, συμφωνήθηκε να αρχίσει ένας νέος γύρος πολυμερών διαπραγματεύσεων το 2000, που ονομάστηκε "Γύρος της Doha", μετατοπίζοντας το βάρος των χρηματοδοτήσεων. Η βαρύτητα του Πυλώνα ΙΙ, αυξήθηκε από το 5% των γεωργικών δαπανών το '80 στο 10% και τελευταία στο 20%. Σημαντικές ήταν οι αποφάσεις στο πλαίσιο των τριών Προγραμματικών Περιόδων (Πακέτο Delors I, Πακέτο Delors II).

Το 1989 - 1994, οι πόροι του κοινοτικού προϋπολογισμού αυξήθηκαν από 1% σε 1,2% του κοινοτικού Α.Ε.Π. και σε 1,27% το διάστημα 1994 - 1999. Η αύξηση αυτή επέτρεψε και

την αύξηση των διαθέσιμων πόρων υπέρ των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης. Την ίδια πορεία ακολούθησε και η AGENDA 2000⁴, εις βάρος του Πυλώνα I. Τα μέτρα υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης άρχισαν σταδιακά να εμπλουτίζονται με μέτρα υπέρ της περιβαλλοντικής προστασίας⁵.

Με την AGENDA 2000, διευρύνθηκε η μεθόδευση που ακολουθήθηκε με τη μεταρρύθμιση του 1992 (Δ.2) μέσω της περαιτέρω μείωσης των εγγυημένων τιμών του παραγωγού (Πυλώνας I) και αύξησης των στρεμματικών ενισχύσεων ή των ενισχύσεων ανά εκτρεφόμενο ζώο ("μπλέ κουτί"). Παράλληλα, υιοθετήθηκε μια νέα δημοσιονομική πολιτική για τον Πυλώνα I, αυστηρότερη της εκείνης του 1988.

Η μεγάλη αλλαγή στην Κ.Α.Π. προήλθε με τη διεύρυνση της Ε.Ε.⁶ Η γεωργική γη της Ε.Ε. αυξήθηκε από 1.310 εκατ. στρέμματα σε 1.670 εκατ. στρέμματα και οι αγρότες από 6,5 σε 10 εκατ. άτομα. Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε προσχώρησαν στην Ε.Ε. δύο ακόμη χώρες η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Κατά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων της Ε.Ε. αποφασίστηκε οι ενισχύσεις του Πυλώνα I να εισαχθούν σταδιακά στα 10 νέα κράτη - μέλη, αρχίζοντας από το 2004 για να φθάσουν στο κοινοτικό επίπεδο το 2013 ώστε να μετριαστούν οι δημοσιονομικές πιέσεις στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Ενώ το δημοσιονομικό πλαίσιο της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007 - 2013 παρέμενε σε

⁴ Οι προτάσεις της AGENDA 2000 στηρίχθηκαν στο τρίπτυχο "Ανάπτυξη - Ανταγωνιστικότητα - Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου". Δόθηκαν οι κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση αναγκών και ατελειών, όπως είναι η διατήρηση της θέσης της ευρωπαϊκής γεωργίας στις διεθνείς αγορές, η άνιση κατανομή της στήριξης της γεωργίας και την καλύτερη συμφιλίωση της με το περιβάλλον. Στόχοι ήταν η εξασφάλιση ανταγωνιστικής γεωργίας (μείωση θεσμικών τιμών και αντιστάθμιση με τις άμεσες ενισχύσεις), πολυλειτουργικής γεωργίας (οικονομία, απασχόληση, φιλοπεριβαλλοντική γεωργία με ποιοτικά προϊόντα), η εφαρμογή απλουστευμένων ρυθμίσεων κατανοητών από τους γεωργούς και αποδεκτών από την κοινωνία, η γεωργική ανάπτυξη, οπότε και δίνεται η ευχέρεια στα κράτη - μέλη να κάνουν τις επιλογές τους και να κατευθύνουν τις ενισχύσεις στους πραγματικά δικαιούχους, να επιδράσουν στο ύψος των ενισχύσεων αυτών όπως επίσης και στην απασχόληση στη γεωργία (Βλ. Υπουργείο Γεωργίας (Μάιος 1999): AGENDA 2000 - Αγροτική Πτυχή, Αθήνα, σ.3, 9, 10).

⁵ Τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας - Π.Π.2 - άρχισαν πλέον να ενσωματώνονται στα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης με τον Καν. 1257/1999. Εστίασαν στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και στις περιοχές με περιβαλλοντικούς περιορισμούς, όπως είναι η συμμόρφωση των παραγωγών με τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Κ.Ο.Γ.Π.) και τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. Μια άλλη δέσμη μέτρων του προαναφερθέντος Κανονισμού, είναι αγροτοπεριβαλλοντικής φύσεως, μέτρα για τον δασικό τομέα, μέτρα που προωθούν την προσαρμογή και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, ένα εκ των οποίων είναι η διαχείριση των υδάτινων πόρων που προορίζονται για γεωργική χρήση (βλ. Π.Π.2., σ.88).

⁶ Τα κράτη - μέλη της Ε.Ε. είναι 27, μετά την προσχώρηση της Βουλγαρίας. Μέχρι και τις 30/4/2004 ο αριθμός των κρατών ήταν 15. Στις 16/4/2004 υπεγράφη στην Αθήνα η Συμφωνία προσχώρησης 10 νέων κρατών - μελών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (Κύπρος, Σλοβενία, Τσεχία, Μάλτα, Ουγγαρία, Σλοβακία, Εσθονία, Πολωνία, Λιθουανία, Λετονία) από 1/5/2004. Εξ' αυτών το πιο ανεπτυγμένο αγροτικό τομέα έχει η Ουγγαρία και η Πολωνία.

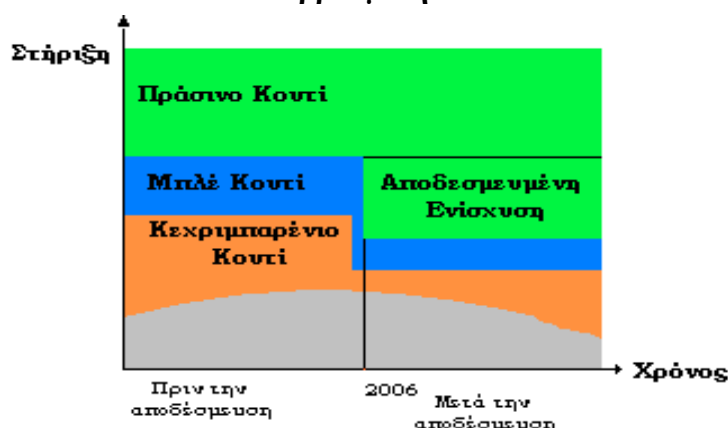
εκκρεμότητα, οι Πρωθυπουργοί των 15 κρατών - μελών αποφάσισαν τον Οκτώβριο του 2002 σχετικά με το ανώτατο όριο δαπανών υπερ του Πυλώνα Ι. Το όριο αυτό, αποφασίστηκε για τα 25 κράτη - μέλη να συνεχιστεί και μετά το 2006 με ετήσια αύξηση 1% το χρόνο.

Μετά την επιτυχημένη λήξη των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης, συμφωνήθηκε να αρχίσει το 2000 ο "Γύρος της Doha" στα πλαίσια του νεοδημιουργηθέντος Π.Ο.Ε. Τότε, εμφανίστηκε μια νέα ομάδα χωρών οι G - 20 (από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου) ως ο μεγαλύτερος πολέμιος της Κ.Α.Π. με έμφαση στον τομέα του βαμβακιού. Οι χώρες αυτές, υποστήριζαν ότι οι ανεπτυγμένες χώρες πιέζουν διαρκώς μέσω των χορηγούμενων εξαγωγικών επιδοτήσεων και άλλων ενισχύσεων της Κ.Α.Π. οι οποίες συμπίεζουν τις τιμές των δικών τους προϊόντων και διαιωνίζουν την φτώχεια τους. Ακόμη και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) σε ανακοίνωση του το 2005 ανέφερε ότι ο Π.Ο.Ε. καλείται να προβεί σε αποδυνάμωση του Πυλώνα Ι.

Υπό το πρίσμα αυτών των εξελίξεων, η Ε.Ε. κατόπιν πρωτοβουλίας του Επιτρόπου Franz Fischler, προχώρησε επιθετικά το 2003 σε μια νέα μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. Στόχοι της μεταρρύθμισης αυτής ήταν η δικαιολόγηση της Κ.Α.Π. στους φορολογούμενους, κάνοντας τον Πυλώνα Ι να ενσωματωθεί στις δημοσιονομικές οροφές της απόφασης του Συμβουλίου Κορυφής του 2002, στη διασφάλιση συμβατότητας του Πυλώνα Ι και η επίτευξη φιλικότητας της Κ.Α.Π. προς το περιβάλλον και εναρμόνιση με τις απαιτήσεις των καταναλωτών για ασφαλή και υγιή τρόφιμα.

Το νέο στοιχείο της μεταρρύθμισης (Δ.3), είναι η Ενιαία Αποδεσμευμένη Ενίσχυση, η οποία αντικαθιστά τις περισσότερες ενισχύσεις του Πυλώνα Ι (ανά κιλό, ανά στρέμμα ή ανά ζώο) και θα χορηγείται ασχέτως ύψους και είδους γεωργικής παραγωγής. Η ενίσχυση αυτή, κατατάσσεται στο "πράσινο" κουτί, καθώς θεωρείται ότι δεν στρεβλώνει την παραγωγή και το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
"Η Μεταρρύθμιση του 2003 - 2004"

Πηγή: Μπουρδάρας Δ. (2005): οπ., π., σ. 22.

1.3. Η Μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. (Ιούνιος 2003).

1.3.1. Η βασική φιλοσοφία και οι στόχοι.

Η έννοια της ποιότητας προστέθηκε στη διατήρηση του αγροτικού περιβάλλοντος και της σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας. Οι τεράστιες ποσότητες πλεονασμάτων αποτελούν πλέον παρελθόν, λόγω των μεταρρυθμίσεων που άρχισαν το 1992 με τις προτάσεις McSharry και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα. Τον Οκτώβριο του 2002, στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. εξασφαλίστηκε η χρηματοδότηση της Κ.Α.Π. μέχρι και το τέλος του 2013 όποτε και προσδιορίστηκαν ξεχωριστοί πρόσθετοι πόροι για τα νέα κράτη - μέλη της διεύρυνσης. Αποφασίστηκε επίσης η σταδιακή αύξηση των επιδοτήσεων για τις χώρες αυτές, ώστε να εξισωθούν με το ύψος των επιδοτήσεων που λαμβάνουν τα 15 παλαιά κράτη - μέλη το έτος 2014 (ΓΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ, 2004: 9). Βασική φιλοσοφία της αναθεώρησης είναι ο περιορισμός της προστασίας και η αντιστάθμιση των εισοδηματικών απωλειών με άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις που είναι ανεξάρτητες από τον όγκο παραγωγής, με στόχο οι εσωτερικές τιμές να μειωθούν και οι εξαγωγικές επιστροφές αλλά και η ανάγκη για εξωτερική προστασία (Μαραβέγιας, 2003: 12).

Για πολλούς η εφαρμογή της Νέας Κ.Α.Π. θα οδηγήσει σε μείωση του όγκου παραγωγής για ορισμένα προϊόντα, μείωση του κόστους καλλιέργειας και κατ' επέκταση σταθερό αν όχι και μεγαλύτερο εισόδημα για τους παραγωγούς. Αυτό προϋποθέτει διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον τομέα της γεωργίας, όπως επενδύσεις σε υποδομές και έρευνα, στήριξη νέων βιολογικών μεθόδων παραγωγής, επενδύσεις για προώθηση προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης για την προώθηση του *πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας*.

1.3.2. Η "οικειοθελής" δεσμευτικότητα και η Πολλαπλή Συμμόρφωση⁷.

Το σύστημα των κοινοτικών επιδοτήσεων απλοποιείται. Καταβάλλονται, μια φορά τον χρόνο ενιαία για όλους τους κλάδους με βάση τα ιστορικά δικαιώματα του κάθε παραγωγού, χωρίς να μεσολαβούν ενδιάμεσοι και μεσάζοντες⁸. Κατά τον Καν. 1782/2003 (αρ.3 - 9), η Νέα Κ.Α.Π. υλοποιείται με την εφαρμογή του μέτρου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Πρόκειται για μία δέσμη μέτρων που αφορούν την τήρηση από τους γεωργούς, ορισμένων Κανονισμών και Οδηγιών της Ε.Ε. που αφορούν τη δημόσια υγεία, την προστασία των

⁷ Βλ. Αδαμόπουλος Σ. κ.α. (2006): *Ο ΑΓΡΟΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ. Ένας Νέος Θεσμός Ποιότητας για τα Τρόφιμα και το Περιβάλλον*, ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ Α.Ε., Αθήνα σ. 26 - 28/Μπουρδάρας Δ. (Μάρτιος 2005): *οπ., π., υπ.1, σ. 26 - 37/ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. (Απρίλιος 2005): Η Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.), ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ., Αθήνα, σ.16 - 23.*

⁸ Τα ιστορικά δικαιώματα του κάθε παραγωγού έχουν να κάνουν με το καθεστώς κατοχής των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και των κτηνοτροφικών μονάδων (ιδιοκτησία, ενοικίαση, κατοχή της εκμετάλλευσης από γονική παροχή ή μεταβίβασης, (λόγω συνταξιοδότησης του αρχηγού της εκμετάλλευσης κ.α.

φυτών, την υγεία των ζώων και την εφαρμογή των Ορθών Γεωργικών Πρακτικών (Ο.Γ.Π.). Κάθε παράβαση τους, επιφέρει την επιβολή προστίμων/ποινών με μείωση ή και αποκλεισμό από τις ενισχύσεις. Τα ποσά που θα συγκεντρώνονται θα κατανέμονται κατά 75% υπέρ του κοινοτικού προϋπολογισμού και κατά 25% υπέρ των κρατών - μελών.

Στη Νέα Κ.Α.Π. συμπεριλαμβάνονται δύο ακόμη παράμετροι που συνθέτουν τον περιβαλλοντικό της χαρακτήρα (Pezaros, 12/11/2003: 2 - 3):

- Διαφοροποίηση (modulation): Μείωση των άμεσων ενισχύσεων για τις μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις, ώστε να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση της Νέας Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του αγροτικού τομέα. Οι αγρότες μεταβαίνουν ομαλά από το καθεστώς του ισχυρού προστατευτισμού, στο καθεστώς του ισχυρού ανταγωνισμού.
- Αποσύνδεση (decoupling): Η καταβολή της Ενιαίας Ενίσχυσης θα αποτελεί σταθερή εισοδηματική βάση, με τον παραγωγό να την εισπράττει κάθε χρόνο κάνοντας με απλές διατυπώσεις μια αίτηση, ανεξάρτητα από τα προϊόντα που θα αποφασίσει ο ίδιος να παράγει και σε ποιες ποσότητες. Το ποσό ενίσχυσης προκύπτει κυρίως από τον μέσο όρο των ενισχύσεων της τριετούς περιόδου αναφοράς 2000 - 2002 (Scheele, 19/2/2003: 17).

Σε συνδυασμό με την διαφοροποίηση, την αποσύνδεση και την Πολλαπλή Συμμόρφωση ο Κανονισμός προβλέπει και κάποια άλλα μέτρα, για τη Νέα Κ.Α.Π. Μεταξύ άλλων προβλέπεται η εφαρμογή του Ο.Σ.Δ.Ε. (Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου), του Συστήματος Γεωργικών Συμβουλών, το Εθνικό Απόθεμα, το σύστημα μείωσης ή και αποκοπής των παραγωγών από τις κοινοτικές ενισχύσεις κ.α.

1.4. Η χρηματοδότηση της Κ.Α.Π. την Δ' Προγραμματική Περίοδο.

Οι δράσεις της Κ.Α.Π. χρηματοδοτούνταν από τα Τμήματα Εγγυήσεων και Προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.). Με την AGENDA 2000 μεταβλήθηκε ο τρόπος χρηματοδότησης των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης, με τα αγροτοπεριβαλλοντικά μέτρα επί συνόλου 52,5 δις ευρώ, να καταλαμβάνουν τα 13.480.000.000 ευρώ (27,5%) έναντι 344.000.000 ευρώ για την επαγγελματική κατάρτιση των αγροτών (0,7%) (Παπαγεωργίου κ.α., 2005: 300). Στην Ελλάδα το ίδιο διάστημα εφαρμόστηκαν τέσσερα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης: ένα Εθνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ένα Πρόγραμμα Εθνικής Εμβέλειας που προκύπτει από ένα Ε.Π.Α.Α., συγχρηματοδοτείται απ' το Τμήμα Εγγυήσεων του Ε.Γ.Τ.Π.Ε. και περιλαμβάνει τα *συνοδευτικά μέτρα*, 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) που συγχρηματοδοτούνται από το Τμήμα Εγγυήσεων του Ε.Γ.Τ.Π.Ε. και απ' τα άλλα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κ.Π. "LEADER+" που καλύπτει το σύνολο της χώρας.

Για την τρέχουσα (4^η) Προγραμματική Περίοδο, η χρηματοδότηση της Κ.Α.Π. διαφοροποιείται με τον Καν. 1290/2005. Συνιστώνται δύο Ταμεία (που λειτουργούν από 1/1/2007). Το *Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Ε)* που χρηματοδοτεί τις δαπάνες του τομέα των αγορών και το *Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Γ.Τ.Α.Α.)* που χρηματοδοτεί τα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης. Οι πόροι του καθορίστηκαν από το Νέο Κανονισμό Αγροτικής Ανάπτυξης (Terwan, Van Der Weidjen, November 2005: 3). Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης, επανατοποθετούνται σε τέσσερις άξονες (βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, διαχείριση της γης, ποικιλία της αγροτικής οικονομίας και της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και η Κοινοτική Πρωτοβουλία (Κ.Π.) "LEADER"). Αν και η Ελλάδα εξασφάλισε (για το τρέχον διάστημα) το ποσό των 20,1 δις ευρώ (Αλογοσκούφης, 21/6/2006: 4), οι πόροι για την Αγροτική Ανάπτυξη εντούτοις μειώνονται κατά 47% (Μπατζελή, 1/4/2006: 3) και αναμένεται να φθάσουν τα 9,1 δις ευρώ. Αναμένεται να προκληθούν δυσλειτουργίες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης. Θα εξαρτηθεί από τον τρόπο με τον οποίο ο ελληνικός αγροτικός τομέας και το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα θα διαμορφώσουν το πλαίσιο για τις επιμέρους πτυχές της όπως η Πολλαπλή Συμμόρφωση.

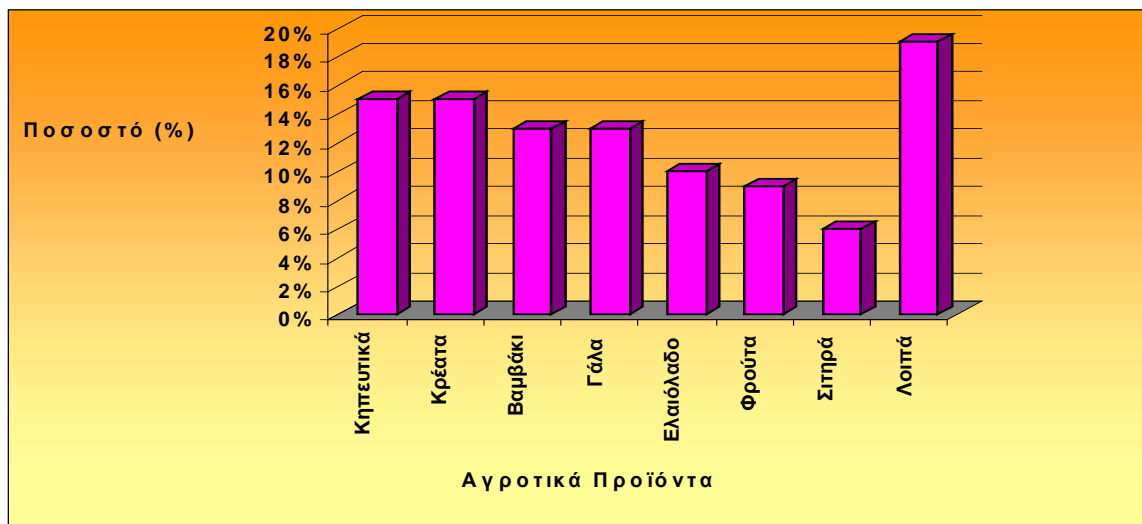
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Χαρακτηριστικά και συντονισμός της Πολλαπλής Συμμόρφωσης .

2.1. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.

Η ελληνική γεωργική παραγωγή⁹ συμμετέχει κατά 6,5% στη δημιουργία του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Εγχ.Π.) φθάνοντας το 2004 τα 12.100 εκατ. ευρώ. Επί συνόλου 132.000.000 στρεμμάτων της συνολικής επιφάνειας της χώρας, η γεωργική γη (εκτός των βοσκότοπων) αντιστοιχεί στο 25,78% αυτής φθάνοντας τα 34.037.000 στρέμματα (63,28%: αροτραίες καλλιέργειες, 33,32%: μόνιμες φυτείες, 0,4%: κηπευτικές καλλιέργειες)¹⁰. Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις υπερβαίνουν τις 800.000, με μέση έκταση ανά εκμετάλλευση τα 44 στρέμματα (187 της Ε.Ε. - 15).

Ως προς το είδος των καλλιεργειών, τα σιτηρά για καρπό καταλαμβάνουν το 37,5% (12.754 χιλιάδες στρέμματα) και οι βαμβακαλλιέργειες το 11% (3.755 χιλιάδες στρέμματα). Αξιοσημείωτη είναι η αξία του τομέα των κτηνοτροφικών προϊόντων που ανέρχεται στο 15% της γεωργικής παραγωγής (Δ.4). Ακολουθούν τα κηπευτικά, το γάλα, το βαμβάκι, το ελαιόλαδο, τα φρούτα, τα σιτηρά και κάποια άλλα προϊόντα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
"Η αξία της γεωργικής παραγωγής στην Ελλάδα ανά προϊόν (%)"

Πηγή: Μπουρδάρης Δ. (Μάρτιος 2005): οπ., π., σ.3.

Η ενδιάμεση κατανάλωση (φάρμακα, λιπάσματα, ζωοτροφές, ενέργεια κλπ.) υπερβαίνει το 25% της αξίας της γεωργικής παραγωγής, ενώ οι ακαθάριστες γεωργικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αποτελούν το 4% του συνόλου.¹¹ Το εργατικό δυναμικό

⁹ Βλ. Μπουρδάρης Δ. (Μάρτιος 2005): οπ., π., υπ.1, σ. 3 - 6.

¹⁰ Βλ. www.statistics.gr.

¹¹ Στην εντατικοποίηση της γεωργικής παραγωγής, συνετέλεσε η αυξημένη κατανάλωση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, η ενισχυμένη εκμηχάνιση των εκμεταλλεύσεων κ.α. Εντούτοις, οι φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές κατά τη λίπανση αντιμετώπισαν σοβαρά εμπόδια, που αποδίδονται στην κοινωνικοοικονομική δομή της ελληνικής γεωργίας, όπως είναι το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, γήρανση του αγροτικού

που απασχολείται στη γεωργία μας μειώνεται συνεχώς καθώς αγγίζει μόλις το 16% σήμερα (αντί του 28% το 1981). Μόνο το 10% των αγροτών είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες ενώ οι υπόλοιποι ασκούν εξωγεωργική απασχόληση. Το αγροτικό εισόδημα¹² (Π.1) υπολείπεται του αντίστοιχου μέσου όρου (μ.ο.) της Ε.Ε. (2,6%) με την Ολλανδία να τον υπερβαίνει κατά πολύ (17,6%) και την Ιρλανδία να βρίσκεται στην χειρότερη κατάσταση και να υπολείπεται αυτού κατά 10,2%¹³.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
"Το αγροτικό εισόδημα στην Ε.Ε. το 2006"

ΧΩΡΑ	(%)	ΧΩΡΑ	(%)	ΧΩΡΑ	(%)
ΕΛΛΑΔΑ	1,7%	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	4,5%	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	-0,8%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	17,6%	ΠΟΛΩΝΙΑ	4%	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-2,7%
ΓΑΛΛΙΑ	8,6%	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	4%	ΙΤΑΛΙΑ	-4,2%
ΑΥΣΤΡΙΑ	6,6%	ΒΕΛΓΙΟ	2,6%	ΕΣΘΟΝΙΑ	-4,4%
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	6,5%	ΚΥΠΡΟΣ	2%	ΜΑΛΤΑ	-5,5%
ΤΣΕΧΙΑ	6,4%	ΣΟΥΗΔΙΑ	1,2%	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	-6,2%
ΔΑΝΙΑ	5,8%	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,2%	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	-10,2%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5,1%	ΙΣΠΑΝΙΑ	0,3%	Ε.Ε.	2,6%
ΛΕΤΟΝΙΑ	4,9%	ΒΡΕΤΑΝΙΑ	0,2%		

Πηγή: Αρχοντής Ν. (30 - 31/12/2006): *Χάνεται η ταμπακέρα του εισοδήματος (σ.4)*, AGRENDA, Αθήνα.

Σημειώνεται κάμψη του συνολικού όγκου παραγωγής¹⁴. Οι τιμές είναι σταθερές, που σημαίνει ότι αυξάνονται σταθερά τόσο η προστιθέμενη αξία όσο και τα κέρδη της μεταποίησης και της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων και τροφίμων. Το ποσοστό των δαπανών για τρόφιμα - ποτά - καπνό στο σύνολο των καταναλωτικών δαπανών της ελληνικής οικονομίας αυτό δεν ξεπερνά το 35%. Επιπρόσθετα, η μεταποίηση της αγροτικής παραγωγής έχει φθίνουσα πορεία κατάσταση που συμπίπτει με το διαρκώς διευρυνόμενο έλλειμμα του εξωτερικού εμπορίου αγροτικών προϊόντων. Οι εξαγωγές

πληθυσμού, ο πολυτεμαχισμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Συμπληρωματικά προς τα εντατικά λειτουργούν και τα εκτατικά παραγωγικά συστήματα οι κυριότεροι τύποι των οποίων είναι τα *συστήματα ζωικής παραγωγής στις μειονεκτικές (ορεινές) ζώνες και οι μόνιμες φυτείες, συνηθέστερα τα ελαιόδεντρα στο νότο* (Βλ. Μπεόπουλος Ν., Σκούρας Α. (1999): *Γεωργία και Περιβάλλον: Η Ετερομορφία μιας Σχέσης* (σ.36 - 37, 41, 43), στο Κασίμης Χ., Λουλουδής Α. (Επιμ.): *Υπαιθρος Χώρα - Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο Τέλος του 20ου Αιώνα*, Ε.Κ.Κ.Ε. - Πλέθρον, Αθήνα).

¹² Λιγότερο από 50% του καθαρού γεωργικού εισοδήματος προέρχεται από πωλήσεις στην αγορά, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από τα διάφορα μέτρα στήριξης από την Κ.Α.Π. και την Εθνική Αγροτική Πολιτική.

¹³ Η πλειοψηφία των αγροτών δεν ενεργούν σαν μικροί επιχειρηματίες, πραγματοποιώντας επενδύσεις ώστε να προχωρήσουν σε καινοτομίες και να αλλάξουν τη διάρθρωση της παραγωγής τους ("*εναλλαγή καλλιιεργειών*"). Κατά συνέπεια, η καλλιέργεια του ίδιου προϊόντος με τις ίδιες τεχνικές, στα ίδια αγροτεμάχια έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση του πραγματικού εισοδήματος.

¹⁴ Ωστόσο, η απασχόληση αρκετών μεταναστών σε αγροτικές εκμεταλλεύσεις και κτηνοτροφικές μονάδες κατευθύνεται προς την ενίσχυση του εργατικού δυναμικού.

καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος της παραγωγής, παράλληλα οι εισαγωγές αυξάνονται λόγω της ανόδου του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
"Οι δαπάνες του Εθνικού Προϋπολογισμού
για την αγροτική παραγωγή (εκατ. ευρώ)"

ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	ΠΟΣΟ (εκατ. ευρώ)
Τακτικός Προϋπολογισμός (ενισχύσεις)	634*
Δημόσιες Επενδύσεις	433*
Ο.Γ.Α.	2.629
ΕΛ.Γ.Α.	586
Πυλώνας Ι (από Ε.Ε.)	2.870
ΣΥΝΟΛΟ	7.152

*Περιλαμβάνεται και ο Πυλώνας ΙΙ.

Πηγή: Μπουρδάρης Δ. (Μάρτιος 2005): σπ., π., σ.6.

Οι δαπάνες του Προϋπολογισμού (Π.2) είναι 7.152 εκατ. ευρώ από τα οποία τα 2.870 εκατ. ευρώ ήταν του Πυλώνα Ι και του ΕΛ.Γ.Α. 586 εκατ. ευρώ. Αποτέλεσμα είναι δημοσιονομικό αδιέξοδο, δεδομένου ότι η δημόσια δαπάνη υπερ του πρωτογενή τομέα πλησιάζει την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της γεωργικής μας παραγωγής. Η κατάσταση θα μπορούσε να ήταν διαφορετική εάν σ' αυτήν συμμετείχαν οι φορείς των αγροτών με την εμπορική τους δραστηριότητα. Αυτό δεν μπορεί να γίνει καθώς, στη χώρα μας η εμπορική δραστηριότητα των 7.200 περίπου αγροτικών συνεταιρισμών, των 120 Ενώσεων, των 19 Κεντρικών Ενώσεων και της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. είναι ελάχιστη ή ακόμα και μηδενική.

2.2. Η Ελληνική Αγροτική Πολιτική¹⁵.

2.2.1. Οι κεντρικοί διοικητικοί μηχανισμοί.

Στη θεσμική οργάνωση του αγροτικού τομέα, κεντρικό ρόλο παίζει η οργάνωση και η συγκρότηση του κρατικού μηχανισμού στο σύνολο της. Σε χώρες σαν την Ελλάδα, που γνώρισαν μακρές περιόδους πολιτικής σταθερότητας, η σώρευση εμπειρίας οδήγησε στη δημιουργία λειτουργικών δομών, που είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες.¹⁶ Στην Ελλάδα τον θεσμικό ρόλο εφαρμογής της αγροτικής πολιτικής στο σύνολο της έχει το Υπουργείο Αγροτικής

¹⁵ Βλ. Μαραβέγιας Ν. κ.α. (Οκτώβριος 2002): *Βιώσιμη Γεωργία σε μια Ανεπτυγμένη Ύπαιθρο: Στρατηγική Δεκαετίας για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας*, Κ.Ε., Υπουργείο Γεωργίας - Ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή, Αθήνα, σ.36 - 42.

¹⁶ Ενδιαφερόμενοι (stakeholders) είναι τα άτομα που συμμετέχουν σε μια διαδικασία και ο τρόπος συμμετοχής τους σ' αυτήν (Βλ. Vallejo N., Hauselmann P. (May 2004): *Governance and Multi - Stakeholder Processes*, I.I.S.D., Canada, p.4 - 5).

Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.). Επειδή όμως το περιεχόμενο των επιμέρους πτυχών της πολιτικής αυτής έχει και πολυεπιστημονικό χαρακτήρα ανάλογη είναι και η προσέγγιση που επιχειρείται, όπως στην Πολλαπλή Συμμόρφωση. Ενδείκνυται σε κάποιες περιπτώσεις η συναρμοδιότητα και άλλων Υπουργείων με χαρακτηριστικότερο το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και λιγότερο συνηθισμένο το ΥΠ.ΟΙΚ.Ο., το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. και το ΥΠ.ΑΝ. σε στενή συνεργασία πάντοτε με θεσμούς συλλογικής δράσης των αγροτών.

2.2.1.1. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Ο θεσμός που επιφορτίζεται με την *αρμοδιότητα*¹⁷ της θεσμικής οργάνωσης του αγροτικού τομέα είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠ.Α.Α.Τ.)¹⁸ και οι οργανισμοί που εποπτεύει.

Σε θεωρητικό πλαίσιο, η αγροτική πολιτική διαγράφεται στα προγράμματα των πολιτικών κομμάτων και εξειδικεύονται στις προγραμματικές δηλώσεις της εκάστοτε Κυβέρνησης και τα νομοθετικά κείμενα του ΥΠ.Α.Α.Τ. σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία. Ένα από τα Υπουργεία είναι το ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών), καθώς ευθύνεται για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής οικονομικής πολιτικής μαζί με τις κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής της Ε.Ε. και τον ρόλο αυτό έχει αναλάβει ένας εκ των τριών Υφυπουργών του στον οποίο υπάγεται η Γ.Γ.Ε.Α. (Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης)¹⁹. Στην

¹⁷ Η *αρμοδιότητα*, είναι η σύνδεση της συγκεκριμένης (συγκεκριμενοποιημένης και εξειδικευμένης, μετρήσιμης και ενδεχομένως χρονικά προσδιορισμένης) συνιστώσας (στόχου) δημόσιας πολιτικής, με ορισμένο τρόπο διοικητικής ενέργειας (Βλ. Παπαδημητρίου Κ.Θ. (Σεπτέμβριος 2004): *Ο Καταμερισμός Αρμοδιοτήτων μεταξύ (Κεντρικής και Αποκεντρωμένης) Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α και Β' Βαθμίδας)* (σ.23), ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (10)). Στο Διοικητικό Δίκαιο η αρμοδιότητα ενός Υπουργείου (δημόσιο όργανο) έγκειται "η υπό των κανόνων της εννόμου τάξεως προβλεπόμενη ικανότητα του, όπως με πράξεις του θεσπίζει περαιτέρω κανόνες δικαίου μονομερώς ή συμβατικώς είτε συμβάλλει στη θέσπιση ττοιούτων κανόνων είτε προβαίνει σε υλικές ενέργειες". Καθορίζεται με την καθ' ύλην αρμοδιότητα (καθορισμός του αντικειμένου δραστηριότητας του διοικητικού οργάνου) και με την κατά τόπο αρμοδιότητα (καθορισμός εδαφικής περιοχής εντός της οποίας το διοικητικό όργανο ασκεί την καθ' ύλην αρμοδιότητα αυτού και στηρίζεται στη σχέση των θεμάτων, των υπαγόμενων σ' αυτήν, προς ορισμένο τόπο) (Βλ. Σπηλιωτόπουλος Ε.Π. (1986): *Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου Ι (4^η Έκδοση)*, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα - Κομοτηνή, σ.135 - 137).

¹⁸ Το ΥΠ.Α.Α.Τ. είναι η μετονομασία του τέως Υπουργείου Γεωργίας, βάσει της υπ.αριθ.Υ1/2004 (Β' 153) Αποφάσεως του Πρωθυπουργού.

¹⁹Με την υπ.αριθ. 14650/ΔΙΟΕ 85 Απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες των τριών Υφυπουργών του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών (αρ.1) προσδιορίζει την πολιτική του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο., στο πλαίσιο των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και των λοιπών συλλογικών κυβερνητικών οργάνων,

περίπτωση όμως των τροφίμων εμπλέκεται το Γ.Χ.Κ. (Γενικό Χημείο του Κράτους) που υπάγεται στο ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. Μαζί με τον Ε.Φ.Ε.Τ. (υπαγωγή στο ΥΠ.ΑΝ.) διενεργούν τους ελέγχους για την ασφάλεια των τροφίμων²⁰. Ακόμα, δύο Υπουργεία είναι το ΥΠ.Α.Α.Τ. και το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Αφού πρώτα ληφθούν υπόψη οι απόψεις των ενδιαφερομένων συνεταιριστικών ή συνδικαλιστικών οργανώσεων, του Εθνικού Συμβουλίου Αγροτικής Πολιτικής (Ε.Σ.Α.Π.), του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤ.Ε.Ε.) ως Επιστημονικός Σύμβουλος της εκάστοτε Κυβέρνησης και οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τα όργανα της Ε.Ε. στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα.

Πρακτικά, παρατηρούνται σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ διακηρυσσόμενων θέσεων και εφαρμοζόμενης πολιτικής. Σε ορισμένες περιπτώσεις αυτό είναι αναγκαίο εξαιτίας μεταβολών στην από κοινού αποφασιζόμενη αγροτική πολιτική της Ε.Ε. ενώ σε άλλες οφείλεται στη συνήθη πληθωρικότητα των διακηρύξεων προθέσεων. Σε γενικές γραμμές, τα *συμβουλευτικά όργανα*, τα οποία είναι οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, οι Εισηγητές των Υπουργείων, η Ο.Κ.Ε. (Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή), οι Μ.Κ.Ο., συμβάλλουν σε περιορισμένο βαθμό στη σύζευξη των συμφερόντων των ενδιαφερομένων με εκείνα του κοινωνικού συνόλου και οι εκάστοτε Υπουργοί λαμβάνουν αποφάσεις που διακόπτουν τη συνέχεια της κρατικής πολιτικής, χωρίς να προηγηθεί ο ανάλογος προβληματισμός για τη διατήρηση της ισορροπίας του συνολικού θεσμικού οικοδομήματος.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκαν ελλείψεις συνεργασίας/συντονισμού μεταξύ του ΥΠ.Α.Α.Τ. και των Ν.Α. (Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων). Η κατάσταση αυτή δεν είναι τωρινή, αλλά συσώρευση πολλών ετών και αποδίδεται στην μεταβίβαση αρμοδιοτήτων προς αυτές από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. Ήδη με τον Ν.2637/1998 ανατέθηκαν αρμοδιότητες προς τις Ν.Α. και η οποία συμπληρώθηκε με την Κ.Υ.Α. 394555/1 - 11 - 2000²¹.

συντονίζει την εφαρμογή της από τις υπηρεσίες του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. Στον αρμόδιο Υφυπουργό, υπάγεται η Γ.Γ.Ε.Α. Μια εκ των σοβαρότερων αρμοδιοτήτων του είναι η Διαχείριση των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και η Ειδική Υπηρεσία Αρχής Πληρωμής του Κ.Π.Σ. (Βλ. Απόφαση 14650/ΔΙΟΕ 85: *Καθορισμός Αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών*, Φ.Ε.Κ. 519/17 - 3 - 2004, τ.Β').

²⁰ Ειδικά για το θέμα της ποιότητας του ελαιολάδου, αναπτύσσει σχετικές δραστηριότητες το Τμήμα Χημικών Εργαστηρίων της Διεύθυνσης Τεχνικού Ελέγχου της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του ΥΠ.ΑΝ. (Βλ. www.efpolis.gr).

²¹ Βάσει της τελευταίας, εκχωρήθηκαν αρμοδιότητες στις Ν.Α. ιδιαίτερα αναφορικά στον τομέα των ελέγχων. Πιο συγκεκριμένα (αρ.1), οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν την χορήγηση ενισχύσεων του Ε.Γ.Τ.Π.Ε. - Τμήμα Εγγυήσεων και βαρύνουν τον Ε.Λ.Ε.Γ.Ε.Π. Έχουν να κάνουν με (παρ.α) την υλοποίηση των κανονιστικών διατάξεων

Η έλλειψη συνεργασίας έχει διαπιστωθεί και στην ενημέρωση/πληροφόρηση των αγροτών. Παλαιότερα, η Γενική Διεύθυνση (Γ.Δ.) Γεωργικών Εφαρμογών και Έρευνας του ΥΠ.Α.Α.Τ. χρησιμοποιούσε ένα ευρύ δίκτυο γεωπόνων, που αποτελούσαν τους συμβούλους των γεωργών και τους συνδέσμους μεταξύ έρευνας και εφαρμογής. Με την έναρξη εφαρμογής της Κ.Α.Π. ο ρόλος των αυτών των γεωπόνων περιορίστηκε στην διεκπεραίωση των κοινοτικών επιδοτήσεων. Επομένως, το κενό που δημιουργήθηκε στις συμβουλευτικές υπηρεσίες προς τους αγρότες καλύφθηκε από τους διακινητές γεωργικών εφοδίων μέσω των οποίων διοχετεύονται οι εξελίξεις στην έρευνα και την τεχνολογία. Είναι φανερό ότι αυτές οι συμβουλευτικές υπηρεσίες δεν υπήρξαν ανεπηρεάστες των πολιτικών συμφερόντων. Οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.), που θα μπορούσαν να αποτελούν αξιόπιστο σύμβουλο με το δικό τους επιτελείο ειδικών, έχουν αποδυναμωθεί και προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες σε περιορισμένο βαθμό.

Για την παροχή αξιόπιστης επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ιδρύθηκε το 1997, ο Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) "ΔΗΜΗΤΡΑ". Η λειτουργία του στην αρχή ήταν ελλειμματική εξαιτίας των μειωμένων (ανθρώπινων και υλικών) πόρων. Το κενό που δημιουργήθηκε εξαιτίας της απουσίας καθοδήγησης των αγροτών, επιχειρήθηκε να *αντιστραφεί* με την χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας. Πρακτικά, αυτό έγκειται στην εξοικείωση τους με την χρήση Η/Υ, με μηχανολογικό εξοπλισμό κ.ο.κ. ώστε να είναι σε θέση να ενσωματώσουν στην διαχείριση των αγροτικών ή των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων νέες πρακτικές και να έχουν το μέγιστο αποτέλεσμα.

Η ποικιλία ενισχύσεων της Νέας Κ.Α.Π. καθώς και η αναγκαιότητα ελέγχων για την τήρηση των προβλεπόμενων κανόνων, επέβαλαν τη δημιουργία ειδικών οργανισμών. Ο

και λεπτομερειών εφαρμογής για την χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων στα επί μέρους καθεστώτα, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται κατά περίπτωση από τις οικείες αποφάσεις και εγκυκλίους των υπηρεσιών του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και του ΥΠ.Α.Α.Τ. Επίσης, έχει να κάνει με (παρ.β) την διενέργεια πάσης φύσεως ελέγχων των στοιχείων σύμφωνα με τα οποία τεκμηριώνονται οι όροι και οι προϋποθέσεις καταβολής οικονομικών ενισχύσεων στους δικαιούχους, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις της κείμενης Κοινοτικής νομοθεσίας και τις σχετικές αποφάσεις και εγκυκλίους του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και του ΥΠ.Α.Α.Τ. Ακόμα αφορά (παρ.γ), την έγκριση πληρωμών του ποσού των ενισχύσεων που θα πρέπει να καταβάλλεται σε δικαιούχους κατ' εφαρμογή των παρ.α και β (Βλ. Κ.Υ.Α.394555/1 - 11 - 2000).

Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. (Οργανισμός Πληρωμών Ελέγχου Κοινοτικών Επιδοτήσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων) διαχειρίζεται σε κεντρικό επίπεδο τις πληρωμές κάθε είδους, σε συνεργασία με την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (Α.Τ.Ε.) και τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.). Ακολούθως, ο έλεγχος της υγιεινής κατάστασης των τροφίμων αποτέλεσε αντικείμενο συναρμόδιων δημοσίων φορέων, όπως είναι ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (Ε.Φ.Ε.Τ.) που ιδρύθηκε το 1999 και είναι υπό την εποπτεία του ΥΠ.ΑΝ., με σκοπό την υποκατάσταση ή τον συντονισμό τους, ένα στόχο που δεν είχε επιτευχθεί στα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας του Ε.Φ.Ε.Τ. (Ν.2741/1999). Περιοδικοί έλεγχοι από όργανα της Ε.Ε. και από άλλους φορείς διαπιστώνουν σοβαρές ατέλειες στους ελέγχους, με αποτέλεσμα τη μείωση της αξιοπιστίας των διαβεβαιώσεων των αρμοδίων περί επάρκειας των ελέγχων. Ειδικότερα, για τον ποιοτικό και ποσοτικό έλεγχο του ναπού και επεξεργασμένου γάλακτος έχει συσταθεί ο Ελληνικός Οργανισμός Γάλακτος (ΕΛ.Ο.Γ.) με επτά εργαστήρια ελέγχου γάλακτος στη χώρα.

2.2.1.2. Συναρμοδιότητα με άλλα Υπουργεία - Το παράδειγμα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Τα δεδομένα στην Ελλάδα, αναφορικά με τη Νέα Κ.Α.Π. έχουν αλλάξει άρδην. Κατανοώντας ότι, πρόκειται για μια μεταρρύθμιση στην οποία αποδίδονται προσδοκίες ετών έμφαση δόθηκε στην αλλαγή του τρόπου διαχείρισης μιας κτηνοτροφικής μονάδας ή μιας αγροτικής εκμετάλλευσης από τον γεωργό και από τον κρατικό μηχανισμό. Ο ρόλος του ΥΠ.Α.Α.Τ., ιδιαίτερα σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης καλείται να γίνει πιο ανταγωνιστικός και γι' αυτό οφείλει να διευρύνει τους ορίζοντες των συμμετεχόντων στη διαμόρφωση των αποφάσεων που λαμβάνει. Αρκετά συχνά παρατηρείται το φαινόμενο, αν και το ΥΠ.Α.Α.Τ. είναι εκείνο με την αποκλειστική ευθύνη για την σωστή εφαρμογή της εθνικής και της κοινοτικής αγροτικής πολιτικής, αρκετά άλλα Υπουργεία να εμπλέκονται και άλλα Υπουργεία στην άσκηση μιας δημόσιας πολιτικής. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. και του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Το ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. εμπλέκεται (όχι μόνο στη διαδικασία της Πολλαπλής Συμμόρφωσης αλλά και γενικότερα) καθώς καθορίζει το ποσό που θα διατεθεί για το καθεστώς της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση. Έχει αναπτύξει ένα συντονιστικό μηχανισμό για τη βιώσιμη ανάπτυξη *ώστε να ενεργοποιήσει τη συμμετοχή και να προάγει τη συνεργασία όλων των αρμοδίων Υπουργείων και φορέων, ώστε να ενσωματωθεί η έννοια της "βιώσιμης ανάπτυξης" στις δράσεις και τις ενέργειες τους.*²² Βέβαια, αυτό δεν

²² Βλ. www.minenv.gr.

διαφαίνεται να λειτουργεί στην πράξη αναφορικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση και θα λέγαμε ότι ο ρόλος του είναι μάλλον *υποδεέστερος*. Πρακτικά, εμπλέκεται στην υπογραφή της Κ.Υ.Α. για την εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης μαζί με το ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. και το ΥΠ.Α.Α.Τ. Μπορεί, λοιπόν, το ζήτημα του περιβάλλοντος έχει ένα οριζόντιο, διατομεακό χαρακτήρα ο οποίος είναι σε πλήρη αντίθεση με την κατά παράδοση κάθετη, τομεακή οργάνωση των διοικητικών δραστηριοτήτων και τη συνακόλουθη παραδοσιακή αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Η *προστασία του περιβάλλοντος*, σε γενικές γραμμές, προϋποθέτει και απαιτεί την επιβολή περιορισμών ή μεταβολών στον τρόπο άσκησης των δραστηριοτήτων που το επιβαρύνουν. Επομένως, *πρόκειται για μορφή ρυθμιστικής πολιτικής*²³, με την έννοια ότι το κράτος έχει το ρόλο να καθορίσει τον βαθμό στον οποίο μπορεί να ομάδα να επιβάλει δυσμενείς όρους επί μιας άλλης ή του κοινωνικού συνόλου. Βέβαια, περιορισμοί και μεταβολές συνεπάγονται ανακατανομή του κόστους/οφέλους μεταξύ των επιμέρους εμπλεκόμενων ομάδων (Σπανού, 2005: 127 - 130). Γι' αυτό και θα πρέπει να προσφεύγει σε μη - ιεραρχικά μέσα συντονισμού της διοικητικής δράσης.²⁴

Ιδιωτικά συμφέροντα και κοινωνικοί φορείς αναλαμβάνουν όχι μόνο την υλοποίηση των συμφωνηθέντων αλλά και την παρακολούθηση και επιβολή συμμόρφωσης με στόχο την αποφυγή δεσμενέστερων συνεπειών που επιφέρει η

²³ Η *ρύθμιση* συχνά συνδέεται με τον όρο *αποδοτικότητα* που νοείται ως την υποχρέωση ενός ατόμου ή ενός οργανισμού να *απολογείται για τις πράξεις του* σε ένα άλλο θεσμό βάσει της εξουσιοδότησης που του έχει δοθεί για την συγκεκριμένη δραστηριότητα από τον θεσμό αυτό (Βλ. James O. (Summer 2000): *Regulation Inside Government: Public Interest Justifications and Regulatory Failures* (p.328), PUBLIC ADMINISTRATION 78 (2)).

²⁴ Είναι αξιόπιστη εναλλακτική επιλογή για την επίλυση πολύπλοκων δημοσίων προβλημάτων οι επιπτώσεις των οποίων ξεπερνούν τα διοικητικά όρια εθνικών και υποεθνικών δομών. Σε πολυεπίδα διοικητικά συστήματα όπου και απαιτείται η συναίνεση μεγάλου αριθμού δρώντων, η συστηματική ένταξη μη - κυβερνητικών φορέων, οι οποίοι επωμίζονται το κόστος των ρυθμιστικών παρεμβάσεων, αυξάνει τη νομιμοποίηση των αποφάσεων και μειώνει το χρόνο λήψης τους μέσω κοινοβουλευτικών διαδικασιών (Βλ. Κουταλάκης Χ. (2006): *Κράτος, Κοινωνία Πολιτών και Συμφέροντα. Σύγκρουση, Διαπραγμάτευση και Συμμετοχή σε Νέες Μορφές Περιβαλλοντικής Διακυβέρνησης* (σ.210 - 211), ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (3)). Ουσιαστικά, η αναγωγή του περιβάλλοντος σε θέμα κυβερνητικού ενδιαφέροντος περιγράφεται από το μοντέλο της "*κινητοποίησης*". Κατ' αυτό τα θέματα πολιτικοποιούνται στο εσωτερικό του πολιτικοδιοικητικού συστήματος και εν συνεχεία επιχειρείται η διάδοση τους στην υπόλοιπη κοινωνία και η κινητοποίηση γύρω από αυτά. *Το περιβάλλον μετατράπηκε σε πολιτικοδιοικητικό πρόβλημα*, με τη μεταφορά της αντίστοιχης διεθνούς ευαισθητοποίησης στο εσωτερικό του πολιτικοδιοικητικού συστήματος (Βλ. Σπανού Κ. (2005): *Δημόσια Διοίκηση και Περιβάλλον - Η Ελληνική Εμπειρία* (σ.119 - 120), στο Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. (Επιμ.): *Η Περιβαλλοντική Πολιτική στην Ελλάδα - Η Ανάλυση του Περιβαλλοντικού Προβλήματος από την Σκοπιά των Κοινωνικών Επιστημών*, "ΤΥΠΩΘΗΤΩ" Γ. Δαρδανός, Αθήνα).

μονομερής προσφυγή του κράτους σε ιεραρχικά (νομικά) μέσα επιβολής τα οποία επιφέρουν συχνά δυσμενέστερο κόστος στα μέρη ("σκιά της ιεραρχίας"). Η αναποτελεσματικότητα των ιεραρχικών μέσων επιβολής εντείνεται σε περιπτώσεις όπου η συμμόρφωση των μερών είναι όχι εθελούσια αλλά ακούσια. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ιδιωτικές επιχειρήσεις οι ιδιωτικοί και κοινωνικοί φορείς ενώ αποδέχονται το ρυθμιστικό περιεχόμενο των δημοσίων πολιτικών, παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους λόγω έλλειψης γνωστικών, υλικοτεχνικών και χρηματοδοτικών πόρων για την αποτελεσματική εφαρμογή τους. Υπό αυτές τις συνθήκες η συμμόρφωση για να εξασφαλιστεί απαιτείται η εξεύρεση κινήτρων για την ανάπτυξη των οργανωτικών δυνατοτήτων των φορέων και των διαδικασιών επιμερισμού του κόστους μεταξύ τους. Οι πολιτικές που επιδιώκουν τη ρύθμιση προδιαγραφών των προϊόντων εμπεριέχουν συνήθως υψηλό κίνητρο συμμόρφωσης των παραγωγικών φορέων στο μέτρο που η βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος διευκολύνει τη μετακύλιση του κόστους συμμόρφωσης στην τελική τιμή του. Επιπρόσθετα, μη - συμμόρφωση με τις προδιαγραφές αυτές οδηγεί αυτόματα σε αποκλεισμό από την ενιαία αγορά.

Αντίθετα, πολιτικές που επιδιώκουν τη ρύθμιση διαδικασιών παραγωγής, στο μέτρο που δεν οδηγούν αυτόματα σε βελτίωση της ποιότητας του τελικού προϊόντος, εμπεριέχουν κόστος που δύσκολα μπορεί να ενσωματωθεί στην τελική τιμή του προϊόντος. Και στις περιπτώσεις (προδιαγραφές προϊόντος και παραγωγικών διαδικασιών) κοινωνικοί φορείς αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην προσπάθεια επηρεασμού του περιεχομένου των πολιτικών που απαιτούν υψηλή τεχνογνωσία και οργανωτικούς πόρους για την κατανόηση και παρακολούθηση τους. Στην περίπτωση των πολιτικών που επιδιώκουν τη ρύθμιση ζητημάτων βιώσιμης ανάπτυξης όπως η αποτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων οικονομικών δραστηριοτήτων και η προστασία οικοσυστημάτων, εμπεριέχουν την ανάγκη δημοκρατικής στάθμισης συμφερόντων και καθορισμού αναπτυξιακών επιλογών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι πολιτικές αυτές επιφέρουν σημαντικό πολιτικό και διοικητικό κόστος όχι μόνο προσαρμογής στις διαδικαστικές προϋποθέσεις της κοινοτικής νομοθεσίας αλλά και διάγνωσης, στάθμισης και ιεράρχησης αιτημάτων και συμφερόντων (Κουτάλακης, 2006: 215 - 217). Στην Πολλαπλή Συμμόρφωση το κόστος το επωμίζεται τόσο ο κεντρικός διοικητικός μηχανισμός (διοικητικό κόστος) όσο και ο αγρότης (οικονομικό κόστος: το οποίο συχνά επιδιώκεται και περισσότερο απ' το διοικητικό, όπως η πληρωμή στο Σ.Γ.Σ. - βλ. 4^ο Κεφάλαιο).

Εν ολίγοις, καλείται να "ξεφύγει" από την κλασσική έννοια της διακυβέρνησης (governance) η οποία είναι "δομή κανόνων και διαδικασιών που επιδρούν στην άσκηση της εξουσίας, η οποία πρέπει να ασκείται με ανοιχτότητα, συμμετοχή λογοδοσία,

αποτελεσματικότητα και συνοχή. Οι αρχές αυτές είναι σημαντικές για την εγκαθίδρυση μιας περισσότερο δημοκρατικής διακυβέρνησης και μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης" (Commission of the European Communities 25/7/2001:10 - 11). Εφόσον εξασφαλιστεί η πιο δημοκρατική διακυβέρνηση αναζητούνται μηχανισμοί καλύτερης ρύθμισης - και κατά συνέπεια καλύτερου συντονισμού - σε κάθε δημόσια πολιτική και επομένως στην αγροτική πολιτική²⁵. Οι Ανεξάρτητες Αρχές θεωρούνται μηχανισμοί με ρυθμιστικό χαρακτήρα. Πρόκειται για ένα μέρος της κυβέρνησης που είναι γενικά ανεξάρτητο ως προς τη λειτουργία του και εκ του νόμου έχει την εξουσία να αναλάβει την τελική και δεσμευτική δράση, οι οποίες επηρεάζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δρώντων (Mojave, 2002: 300).

2.2.2. Οι Θεσμοί Συλλογικής Δράσης.

Μαζί με το ΥΠ.Α.Α.Τ. και τα συναρμόδια Υπουργεία καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή αγροτικής πολιτικής έχουν και οι θεσμοί συλλογικής δράσης των αγροτών και οι φορείς εκπροσώπησης των κατοίκων της υπαίθρου. Στην περίπτωση των αγροτών, η συλλογική τους δράση εκδηλώνεται με τη μορφή επαγγελματικών και των συνεταιριστικών οργανώσεων. Σε εθνικό επίπεδο υπάρχουν δύο κορυφαίες επαγγελματικές οργανώσεις, η ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε. και η ΣΥ.Δ.Α.Σ.Ε και μια κορυφαία οργάνωση των συνεταιρισμών η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. Οι επαγγελματικές οργανώσεις των αγροτών για αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα βρίσκονται σε αδράνεια και δραστηριοποιούνται ως ομάδες διαμαρτυρίας και ως κοινωνικοί εταίροι σε συμβουλευτικό επίπεδο.

2.3. Ο συντονισμός του μέτρου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

2.3.1. Γενικά.

Το πολιτικό - διοικητικό σύστημα στην Ελλάδα, διακρίνεται από χαμηλό βαθμό νομιμοποίησης και θεσμοποίησης. Το έλλειμμα νομιμοποίησης της δημόσιας διοίκησης εντοπίζεται στην ίδια την διαδικασία οικοδόμησης του κράτους και ενισχύεται από την μετέπειτα εμπειρία (Σπανού, 2001: 62). Τα χαρακτηριστικά που το συνθέτουν είναι διαρθρωτικά, ανθρωπίνου δυναμικού και λειτουργικά ("παθογόνα"), προσδίδοντας του

²⁵ Για να είναι μια ρύθμιση καλύτερη πρέπει να είναι σχετική (με το θέμα ή το πρόβλημα που χρειάζεται επίλυση και έχει ξεκάθαρους στόχους και σκοπό), αποτελεσματική (παράγοντας ή όντας ικανή να παράγει ένα επιθυμητό αποτέλεσμα), αποδοτική (έχοντας το επιθυμητό αποτέλεσμα χωρίς χάσιμο χρόνου, προσπάθεια ή έξοδα) και αναλογική εξισορροπώντας την αξία των δημοσίων πλεονεκτημάτων ενάντια περιορισμών και κόστους που επιβάλλεται από άτομα και επιχειρήσεις (Βλ. I.E.E.P. (July 2006): *Cross Compliance An Example of Better Regulation?*, D.P. (No.15), Cross Compliance Network, p.5).

"ενδημικό χαρακτήρα". Αποτελεί κρίση ακαταλληλότητας και ικανότητας στη λειτουργία του διοικητικού συστήματος και προκύπτει από σειρά παραγόντων και καταστάσεων, όπως η υπερπολιτικοποίηση, η αστοχία των ρυθμίσεων, η υπερβολική διεύρυνση του ρόλου των υποχρεώσεων του κράτους, η προσήλωση στον τοπικό νομικισμό, η υποβάθμιση και η περιθωριοποίηση της ελληνικής Βουλής (Μακρυδημήτρης, 1999: 53 - 54). Ουσιαστικά, η ελληνική δημόσια διοίκηση έχει λάβει την μορφή μιας *οινεί Βεμπεριανής γραφειοκρατίας*.²⁶ Το διοικητικό σύστημα, που είναι παραδοσιακά συγκεντρωτικό και κυριαρχείται από το εκάστοτε κυβερνών κόμμα, είναι ανίκανο να εξασφαλίσει τη συνέχεια (Σπανού, 2001: 62) με συνέπεια να αυξάνονται οι συνθήκες στενότητας και αβεβαιότητας²⁷.

²⁶ Η γραφειοκρατική διοίκηση/οργάνωση (ως το πιο τελειοποιημένο όργανο άσκησης κυριαρχίας για τον Max Weber) αποτυπώνει την άσκηση ελέγχου με βάση τη γνώση και αυτό είναι που την καθιστά ορθολογική. Διακρίνεται για τον υψηλό βαθμό εξειδίκευσης, την ιεραρχική δομή εξουσίας με περιορισμένες ζώνες ελέγχου και ευθύνης, τις απρόσωπες σχέσεις μεταξύ των μελών της οργάνωσης, την πρόσληψη υπαλλήλων με βάση τις ικανότητες και τις τεχνικές γνώσεις και ο διαχωρισμός του προσωπικού από του υπηρεσιακού εισόδημα και την περιουσία (Βλ. Μουζέλης Ν. (1991): *Οργάνωση και Γραφειοκρατία. Ανάλυση των Σύγχρονων Θεωριών*, Α. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ - Π. ΑΝΔΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, Αθήνα, σ.77 - 78). Διαθέτει πλεονεκτήματα όπως η ακρίβεια, η διάρκεια, η πειθαρχία, η αυστηρότητα και η εμπιστοσύνη που εμπνέει, η αποτελεσματικότητα καθώς και ο προβλέψιμος χαρακτήρας της τόσο για τον κάτοχο της εξουσίας όσο και για εκείνους που υπάγονται σ' αυτήν. Βέβαια, όπως τονίζει ο Καθηγητής Αντ. Μακρυδημήτρης "*η υπερβολική πειθαρχία και η δύσκαμπτη γραφειοκρατία αντιστρατεύεται την επιστημονική ελευθερία και την επαγγελματική εξειδίκευση*" (Βλ. Μακρυδημήτρης Α. (Οκτώβριος 2004): *Οι "μαύρες" τρύπες της διοίκησης* (σ.28), ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (τ.211)). Ο εργαλειοκός ορθολογισμός της γραφειοκρατίας είναι λοιπόν σαφής. Η συγκεντρωτική ιεραρχική δομή, οι αυστηροί και λογικά δομημένοι κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της, η απρόσωπος χαρακτήρας της κυριαρχίας και η *sine ira ac studio* λειτουργία της αντιστοιχούν στην προσπάθεια πλήρους ελέγχου του εργαλείου και στην εξάλειψη των συνθηκών εκείνων που έθεταν σε κίνδυνο την αυτόματη υποταγή του στον οποίο διαθέτει την εξουσία (Βλ. Σπανού Κ. (1992): *Οργάνωση και Εξουσία. Προβλεψιμότητα και Διαφάνεια στη Δημόσια Διοίκηση*, ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα, σ.30).

²⁷ Οι *δημόσιες/τυπικές οργανώσεις* θεωρούνται ως μέσα αντιμετώπισης της αβεβαιότητας. Η αβεβαιότητα συνδέεται με την προσπάθεια επίτευξης ορισμένου αποτελέσματος μέσα από τη συνεργασία και με τις αντιξοότητες που δημιουργούν ανασφάλεια γύρω από την έκβαση τη σχετικής προσπάθειας. Άρα η έννοια της οργάνωσης είναι *συνυφασμένη με εκείνη της αβεβαιότητας και των αντίξοων συνθηκών*, διαφορετικά η προσπάθεια και η συνεργασία δεν θα ήταν απαραίτητες. Ωστόσο, ο βαθμός αβεβαιότητας εξαρτάται από τα συγκεκριμένα κάθε φορά δεδομένα της οργανωμένης δραστηριότητας. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της παρούσης εργασίας, που μελετάται και το οποίο επικεντρώνεται στον οριζόντιο συντονισμό στην περίπτωση της εφαρμογής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα. Η οργάνωση ή η τυπική οργάνωση (Καθηγητής Νίκος Μουζέλης) "*είναι μια μορφή κοινωνικής ομαδοποίησης, που δημιουργείται λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά για την επίτευξη κάποιου συγκεκριμένου αποτελέσματος*".

Το ΥΠ.Α.Α.Τ. ως δημόσια οργάνωση, συχνά νοείται ως θεσμός ανάπτυξης πολιτικών και όχι ως θεσμός παροχής υπηρεσιών (delivery policies). Αυτή η αλλαγή σχετίζεται με την λειτουργία ενός κράτους επιτελείου, δηλ. ενός κράτους όπου το κριτήριο της διαφοροποίησης των λειτουργιών ή της αποστολής του μεταξύ κέντρου και περιφέρειας είναι αυτό της εκχώρησης όλο και περισσότερων αρμοδιοτήτων εκτελεστικής φύσεως σε υπηρεσίες νομαρχιακής ή τοπικής εμβέλειας (Μιχαλόπουλος, 2003: 96). Βάσει αυτής, το ΥΠ.Α.Α.Τ., δέχεται επιρροές από τις παρεμβάσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και κρίνεται "εκ των αποτελεσμάτων", των δεικτών απόδοσης (performance indicators) και των συγκριτικών επιδόσεων της (benchmarking). Αυτοί είναι οι γενικότεροι στόχοι τους οποίους έθεσε η πολιτική ηγεσία της χώρας μας με την ψήφιση του Νόμου 3230/2004 [Φ.Ε.Κ. 44/11 - 2 - 2004, τ.Α'] με τον οποίο καθιερώθηκε το σύστημα διοίκησης μέσω στόχων για την καλύτερη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και την ανταπόκριση του ανθρώπινου δυναμικού στις σύγχρονες ανάγκες και τα νέα πρότυπα διοίκησης (Ραμματά, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2006: 5), όπως είναι το ιεραρχικό και το δικτυακό πρότυπο διοίκησης.²⁸

2.3.2. Η πρακτική εφαρμογή.

Ο τρόπος με τον οποίο το ελληνικού πολιτικό - διοικητικό σύστημα ανταποκρίνεται στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σε διοικητικό επίπεδο αναφορικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση, επικεντρώνεται στις ήδη υπάρχουσες εγχώριες δομές και τον συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής της Ελλάδας στον τομέα αυτό. Με δεδομένο ότι ο συντονισμός είναι η ιδιότητα ενός συστήματος και όχι προνόμιο ενός μέρος του συστήματος (Σπανού, 2001: 65) η ανάγκη για συνεργατική δραστηριότητα του ΥΠ.Α.Α.Τ., προκύπτει από τη διαίρεση της εργασίας, την κατανομή και τον επιμερισμό του οργανωτικού έργου και τη συνακόλουθη εξειδίκευση του προσωπικού σε αντίστοιχα καθήκοντα και αρμοδιότητες. Για τον Gulick "αν η διαίρεση της εργασίας ήταν αναπόφευκτη τότε ο συντονισμός είναι αναγκαίος". Επομένως, στην εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης επειδή το έργο που επιδιώκεται να υλοποιηθεί είναι δύσκολο, τόσο δυσκολότερος είναι ο συντονισμός και η οργάνωση και επίτευξη του.²⁹

Η τυπική οργάνωση (C. Barnard), περιλαμβάνει την βούληση συνεργασίας, τον κοινό σκοπό και την επικοινωνία μεταξύ των συνεργαζομένων ατόμων (Βλ. Σπανού Κ. (1992): ο.π., υπ.27, σ.21 - 23).

²⁸ Επί το πλείστον προτείνεται το δικτυακό πρότυπο διοίκησης εξυπηρετεί τη συντονιστική λειτουργία καθώς βασίζεται στη συνέργια και τη συνεργασία (Βλ. Χρήστου Στ. (Οκτώβριος 2003): *Η Ανάγκη για Νέες Μορφές Διοίκησης* (σ.20 - 21), ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (τ.200)).

²⁹ Το πρόβλημα της οργάνωσης και του συντονισμού επιλύεται και εξαρτάται από το αντίστοιχο σύστημα καταμερισμού της εργασίας. Δηλ. πως, σύμφωνα με ποιες αρχές, κριτήρια και μεθόδους είναι εφικτή η

Ο συντονισμός³⁰ περιλαμβάνει, την ορθή στάθμιση και ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και την απόδοση του αναλόγου μέτρου ή σημασίας σε κάθε όψη της συνεργατικής δραστηριότητας. Η συντονιστική λειτουργία αφορά την εναρμόνιση όλων των επιμέρους εξειδικευμένων δραστηριοτήτων που εκτελούνται στο πλαίσιο της οργανωτικής συμπεριφοράς και στην εξασφάλιση της ενότητας και συμπληρωματικότητας της ενόψει των στρατηγικών σκοπών ή στόχων της οργάνωσης. Σύμφωνα με την αρχή της συντονισμένης δράσης της διοίκησης, κάθε οργανωτική υπομονάδα οφείλει να εναρμονίζει τη λειτουργία ή συμπεριφορά της με τα υπόλοιπα τμήματα, ώστε να αποφεύγονται επικαλύψεις, συγκρούσεις, κενά, σπατάλη χρόνου και ενέργειας, μάταιοι και περιττοί ανταγωνισμοί, όσο και άγνοια ή αδιαφορία. Θεμελιώδης παράμετρος και καθοριστικός παράγοντας της αρχής της συντονισμένης δράσης της διοίκησης είναι η επικοινωνία, με τα διευθυντικά στελέχη οφείλουν να επεξεργάζονται ιδέες και μεθόδους για τη μεγιστοποίηση της. Μία από τις πρακτικές, είναι η τήρηση της σύγκλισης των εβδομαδιαίων συσκέψεων μεταξύ των προϊσταμένων τμημάτων τόσο για την ενημέρωση και την ανταλλαγή απόψεων όσο και για την διευκόλυνση της συνεπούς εφαρμογής της οργανωτικής πολιτικής και πραγμάτωσης των επιδιωκόμενων σκοπών και στόχων.

Όταν πρόκειται να ληφθεί μια σύνθετη απόφαση και απαιτείται η συνεργασία ενός αριθμού ανθρώπων, καθώς και η εναρμόνιση αντιτιθέμενων, απόψεων και εκτιμήσεων, η αποτελεσματική μεταξύ τους συνεργασία προϋποθέτει ότι τα πρόσωπα που μετέχουν στη διαδικασία λήψης της σχετικής απόφασης συνευρίσκονται για την από κοινού διάσκεψη και αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφέρονται. Ακόμα, όσο μεγαλύτερη είναι η σημασία και αναγκαιότητα του συντονισμού τόσο πιο εκτεταμένη είναι η εξειδίκευση και ο καταμερισμός των εργασιών στο πλαίσιο του συγκεκριμένου οργανωτικού πεδίου. Η αρχή ή λειτουργία του συντονισμού μαζί με την αρχή της ιεραρχικής διάρθρωσης, αποτελούν μηχανισμούς διαφύλαξης της ενότητας της οργανωτικής δράσης, που ίσως διακυβεύεται σε ορισμένες περιπτώσεις από την

διαίρεση της εργασίας και ο επιμερισμός των καθηκόντων, προκειμένου να εξυπηρετηθούν πληρέστερα οι σκοποί, οι στόχοι και η αποστολή της οργάνωσης. Ο συντονισμός αποτελεί ένα είδος "αρχής των αρχών" (mother principle) από την οποία όλες οι άλλες απορρέουν (Βλ. Μακρυδημήτρης Αντ. (2004): ο.π., υπ.27, σ.210).

³⁰ Ο συντονισμός, σύμφωνα με πάγια οργανωτική αρχή, είναι μέγεθος αντιστρόφως ανάλογο της διεύρυνσης και της διαφοροποίησης του οργανωτικού πεδίου. Σύμφωνα με το νόμο του φθίνοντος συντονισμού, η διεύρυνση του μεγέθους μιας οργάνωσης, καθιστά δυσχερέστερο τον συντονισμό των μελών της (Βλ. Μακρυδημήτρης Αντ. (1992): *Η Οργάνωση της Κυβέρνησης. Ζητήματα Συνοχής και Διαφοροποίησης*, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα - Κομοτηνή, σ.115).

υπερβολική κατάτμηση του οργανωτικού έργου και τη συνεπαγόμενη ενίσχυση της αυτονομίας των μερών ή των υπομονάδων. Επομένως, σε ένα μικρό κυβερνητικό σχήμα μειώνεται αναλογικά η ανάγκη και η σημασία πρόσθετων συντονιστικών μεθόδων και διαδικασιών.

2.3.2.1. Οι μηχανισμοί.

Τα δίκτυα είναι η συνηθέστερη μορφή συντονισμού³¹. Η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από την ικανότητα και την θέληση ενός πλήθους οργανωτικών δρώντων, δημοσίων και ιδιωτικών, να δουλέψουν μαζί, δηλ. να συντονιστούν. Λειτουργούν με αυξημένο βαθμό αλληλεγγύης και συναίνεσης. Σταδιακά, η Ε.Ε. οδηγείται προς το να αναφέρεται ιδιαίτερα στις νέες μορφές του συντονισμού, όπως τα εργαλεία της νέας περιβαλλοντικής πολιτικής, ανοικτές μέθοδοι όπως η διαδικασία της Λισσαβόνας και οι ποικίλες διαδικασίες διαντίδρασης των ενδιαφερόντων που ταιριάζουν στην ανάπτυξη των θεματικών στρατηγικών του 6^{ου} Π.Δ. για το Περιβάλλον.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
"Η σημασία του συντονισμού"

ΕΠΙΠΕΔΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ	
9	Δουλεύοντας απέναντι σε ένα συγκεκριμένο στόχο
8	Δημιουργία ορίων
7	Διαιτησία
6	Συμβιβασμός
5	Αναζήτηση συναίνεσης
4	Αποφυγή των διαστάσεων (ομοφωνία)
3	Σύσκεψη
2	Επικοινωνία (ανταλλαγή πληροφοριών)
1	Ανεξάρτητος σχεδιασμός πολιτικής

Πηγή: Adelle C. etc. (2005): *Sustainable Development "Outside" the E.U.: What Roles for Impact Assessment?*, W.P. (No.8), CSERGE, U.K. , p.6.

Για να γίνει περισσότερο κατανοητός ο συντονισμός πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια κλίμακα *Guttman*. Στο εσωτερικό συντίθεται από διαφορετικά επίπεδα συντονισμού και βάσει της οποίας κάθε ένα από αυτά βασίζεται σε κάθε ένα από τα προηγούμενα. Ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα συντονισμού (Π.3) είναι η "ανταλλαγή πληροφοριών", της έχει προηγηθεί ο ανεξάρτητος σχεδιασμός της (αγροτικής) πολιτικής (Adelle, 2005:

³¹ Οι άλλες δύο μορφές συντονισμού είναι οι αγορές και η ιεραρχία. Τα στοιχεία που συνθέτουν το περιεχόμενο τους - Π.Π.3 - εστιάζουν με την κανονιστική τους βάση, με τα μέσα επικοινωνίας που αυτά χρησιμοποιούν, με την μέθοδο που επιλέγουν να επιλύουν τις συγκρούσεις τους και τον βαθμό ευελιξίας τους, με την δέσμευση μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, με το κλίμα που επικρατεί αλλά και με τις προτιμήσεις των δρώντων. Στα δίκτυα, το στοιχείο που τα ενισχύει είναι ο υψηλός βαθμός της δέσμευσης μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, κάτι το οποίο έχει βαρύνουσα σημασία στην περίπτωση της

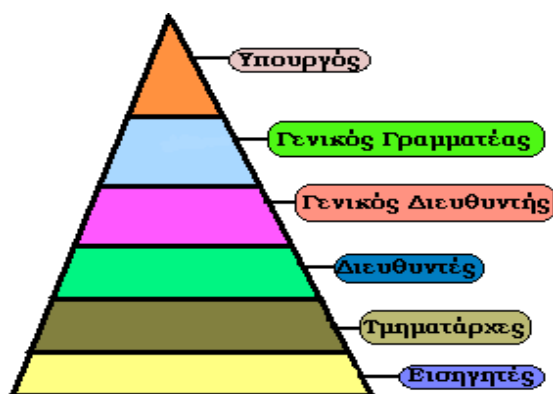
6/Σπανού, 2001:85). Μετά την ανταλλαγή πληροφοριών ακολουθεί η διενέργεια συσκέψεων, η ομοφωνία των απόψεων, η συναίνεση, ο συμβιβασμός και η διαιτησία, με κατάληξη την δημιουργία ορίων δουλεύοντας απέναντι σε ένα συγκεκριμένο στόχο. Η επακριβής προσήλωση με την διαδικασία έχει ιδιαίτερη σοβαρότητα στο ΥΠ.Α.Α.Τ. τόσο σε επίπεδο κάθετου όσο και σε επίπεδο οριζόντιου συντονισμού. Θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξαλείφεται ή και να εκμηδενίζεται η γραφειοκρατική φύση των οποιονδήποτε ακολουθούμενων διαδικασιών.

2.3.2.2. Είδη συντονισμού.

2.3.2.2.1. Κάθετος συντονισμός.

Ο κάθετος συντονισμός υλοποιείται μέσω της κάθετης ολοκλήρωσης, στην διοίκηση³². Σύμβολο και ταυτόχρονα μέσω της εν λόγω ολοκλήρωσης είναι του κλασσικού τύπου Υπουργείο (Σχ.3).

ΣΧΗΜΑ 3
"Η Κάθετη Οργάνωση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων "

Πηγή: Τάχος Α.Ι. (1985): *Διοικητική Επιστήμη*, ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα, σ.241.

Εξετάζουμε την κλασσική διοικητική πυραμίδα του Σχήματος 3, ειδικά για το ΥΠ.Α.Α.Τ. Στην κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας βρίσκεται ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Δίνει τις εντολές προς τα κατώτερα επίπεδα του Υπουργείου.

Πολλαπλής Συμμόρφωσης καθώς θα πρέπει οι δρώντες να λειτουργούν με το καθεστώς του δικτύου (βλ. Π.Π.3, σ.88).

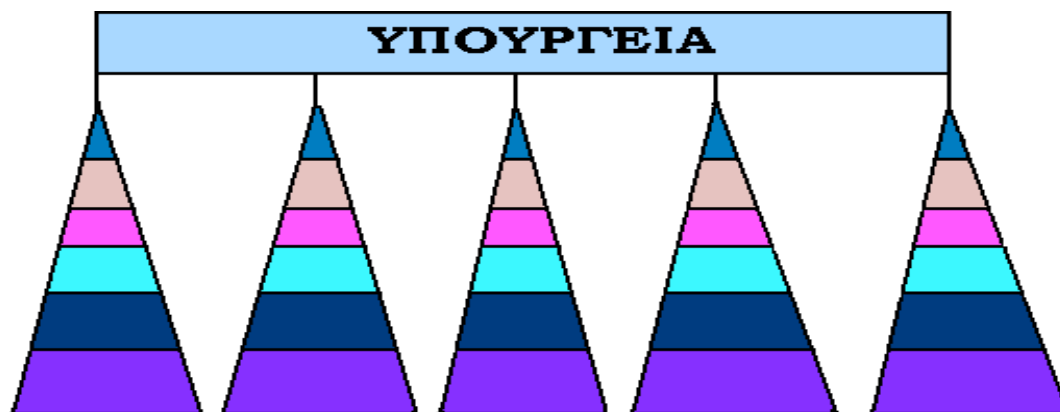
³²Η διοίκηση είναι ένα ιεραρχημένο σύνολο που περικλείει τις σχέσεις μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων οργάνων ανήκουν στην ίδια την ουσία του κράτους και του διοικητικού του μηχανισμού. "Η οργάνωση των λειτουργιών βασίζεται στην αρχή της ιεραρχίας", όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Max Weber. Βασικό πρότυπο οργάνωσης των σύγχρονων διοικήσεων είναι η γραφειοκρατική δομή, παραλλαγές της οποίας συνδέονται κατά προτεραιότητα με την φύση της κατανομής των λειτουργικών σχεδιασμού και εκτέλεσης μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων διοικητικών αρχών και με τη και με την αυτονομία κατά την άσκηση αρμοδιοτήτων τόσο των κεντρικών όσο και των τοπικών αρχών που ελέγχονται απ' τις πρώτες (βλ. Timsit G. (1986): *Κράτη και Διοικήσεις: Συγκριτική Μελέτη*, ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, Αθήνα, σ.89 - 128).

Όσο πηγαίνουμε προς τα κάτω διευρύνεται η βάση της ιεραρχίας. Ακολουθούν οι δύο Γενικοί Γραμματείς³³ και ο ένας Ειδικός Γραμματέας (με επτά Διευθύνσεις και έξι Υπηρεσίες). Επίσης, υπάρχουν οι οχτώ Γενικοί Διευθυντές, δέκα Διευθυντές, οι Τμηματάρχες και οι Εισηγητές του. Στο τέλος γίνεται ανατροφοδότηση (feedback) από την βάση της πυραμίδας προς τον Υπουργό και το αντίστροφο. Το σύνολο τίθεται υπό τον έλεγχο του, ο οποίος αναλαμβάνει τόσο τη διεύθυνση όσο και την ευθύνη. Στην περίπτωση αυτή η ολοκλήρωση, είναι πιο ανεπτυγμένη αν και αναστέλλεται από την άσκηση κακής διοικητικής πρακτικής γεγονός που ενδυναμώνει την εμφάνιση του γραφειοκρατικού φαινομένου.

2.3.2.2.2. Οριζόντιος συντονισμός.

Ο οριζόντιος συντονισμός στο ΥΠ.Α.Α.Τ. αποτυπώνει τη συνεργατική σχέση που έχει με άλλα Υπουργεία. Αποδίδει μεγάλη οικονομία επιπέδων, εφόσον οι "μέτοχοι" και συμπράττοντες συντελεστές συντονίζονται μεταξύ τους με τρόπο οριζόντιο και έτσι αποφεύγεται η παρεμβολή ενδιάμεσων (ιεραρχικών) συντονιστικών βαθμίδων, όσο και από μεγαλύτερη ποικιλία (συμμετρικών και ασύμμετρων) σχέσεων αλληλεξάρτησης και συνεργασίας (Μακροδημήτρης, 2004: 358).

ΣΧΗΜΑ 4
**«Η Οριζόντια Οργάνωση των Δημοσίων Υπηρεσιών
στην περίπτωση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης»**

Πηγή: Τάχος Α.Ι. (1985): οπ., π., σ. 241.

Στην περίπτωση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης ο οριζόντιος συντονισμός των δημοσίων υπηρεσιών συνίσταται ο ικανός αριθμός δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι βάσει των γενικών κατευθύνσεων του συντονισμού (ανεξάρτητος σχεδιασμός

³³ Αν και στο δοθέν σχήμα (Σχ.3) αναφέρεται ένας Γενικός Γραμματέας στην περίπτωση του ΥΠ.Α.Α.Τ. υπάρχουν δύο Γενικές Γραμματείες: η Γ.Γ. ΥΠ.Α.Α.Τ. και Γ.Γ. Αγροτικής Πολιτικής και Διεθνών Σχέσεων και ένας Ειδικός Γραμματέας υπεύθυνος για την διαχείριση του Γ' Κ.Π.Σ. (Βλ. www.minagric.gr).

πολιτικής, ανταλλαγή πληροφοριών κ.α.) συμβάλλουν στην εφαρμογή του Καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα (Σχ.4). Εξετάζοντας το Σχήμα 4 από αριστερά προς τα δεξιά υποθετικά ονομάζουμε το πρώτο από τα αριστερά Υπουργείο ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. Αντίστοιχα, το επόμενο (Υπουργείο) είναι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Αυτό που το ακολουθεί είναι το ΥΠ.Α.Α.Τ., το οποίο συνοδεύεται από το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. μέσω των Ν.Α. και σε ένα μεταγενέστερο στάδιο (πρώτο από δεξιά Υπουργείο) εμπλέκεται και το ΥΠ.ΑΝ. με τον Ε.Φ.Ε.Τ. για τον έλεγχο της ασφάλειας των τροφίμων (σε συνεργασία με το Γ.Χ.Κ. του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο.).

Η διαδικασία της Πολλαπλής Συμμόρφωσης ξεκινάει από την θεσμοθέτηση του μέτρου αυτού με την υπογραφή μιας Κ.Υ.Α. από τα τρία πρώτα Υπουργεία. Το ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. έχει εξασφαλίσει το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης για το σύνολο της Κ.Α.Π. και ειδικά για την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Βάσει ενός σχετικού νομοθετικού πλαισίου αποκτά αρμοδιότητες μαζί με το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. που ουσιαστικά είναι και το υπεύθυνο για την ορθή εφαρμογή της *Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα* για τον συντονισμό αυτής. Ο μόνος τρόπος για να διασφαλιστεί στην περίπτωση αυτή ο συντονισμός είναι να εκχωρήσει και αυτό με την σειρά του την ουσιαστική *εξουσία υλοποίησης του μέτρου στο ΥΠ.Α.Α.Τ.*

Μέσα από την εφαρμογή της Νέας Κ.Α.Π. στη χώρα μας να δούμε πως υλοποιείται το καθεστώς της Πολλαπλής Συμμόρφωσης μέσα από την *μεταβίβαση αρμοδιοτήτων*, τόσο των αρμοδίων Υπουργείων από το ένα προς το άλλο, π.χ. από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. προς τις Ν.Α. και άλλα, όσο και από ένα Υπουργείο προς τον ιδιωτικό τομέα. Η μεταβίβαση λαμβάνει χώρα με την έκδοση υπό του μεταβιβάσαντος οργάνου διοικητικής πράξης, η οποία έχει κανονιστικό χαρακτήρα και αφορά κατηγορία υποθέσεων. Μεταβιβασθείσης της αρμοδιότητας, το προς ο μεταβίβαση όργανο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για την άσκηση αυτής, το δε μεταβιβάσαν όργανο, διαρκούσης της ισχύος της περί μεταβιβάσεως της αρμοδιότητας πράξεως του, δεν μπορεί να ασκήσει την μεταβιβασθείσα αρμοδιότητα παραλλήλως, με την ευκαιρία συγκεκριμένων περιπτώσεων (Σπηλιωτόπουλος, 1986: 142 - 143).

Το κράτος προβαίνει σ' αυτή την διοικητική πράξη, αποσκοπώντας στην εξάλειψη των λειτουργικών πιέσεων στην κοινωνία και το κράτος με απώτερο στόχο την λήψη αποφάσεων από αλλού είτε είναι δίκτυα είτε ιδιώτες είτε ακόμα και άλλου τύπου ρυθμιστικές αρχές όπως είναι οι Ανεξάρτητες Αρχές. Επιδιώκει την μείωση του κόστους λήψης των αποφάσεων τόσο από πλευράς των κρατικών μέσων αναφορικά με την ελαχιστοποίηση του οικονομικού κόστους όσο και από πλευράς των διαδικασιών διαπραγμάτευσης. Με τον τρόπο αυτό το κόστος επιμερίζεται τόσο στη διοίκηση (διοικητικό κόστος) όσο και στους αγρότες (οικονομικό κόστος).

Εφόσον η διοίκηση σε μια δημόσια οργάνωση, όπως το ΥΠ.Α.Α.Τ. είναι ένα ιεραρχημένο σύνολο που περικλείει τις σχέσεις μεταξύ προϊσταμένων και υφισταμένων οργάνων (βλ. υπ.32), στην εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης περιπλέκεται ακόμη περισσότερο. Η συναρμοδιότητα τόσων Υπουργείων για την υλοποίηση της μπορεί να λειτουργεί με αρκετές δυσκολίες εξαιτίας της γραφειοκρατικής φύσης της διαδικασίας αυτής. Εντούτοις, η γραφειοκρατία δεν είναι πάντα κακή (Πάυλος Πέζαρος) αν και διαρκεί σε βάθος χρόνου. Μέσα από τη συναρμοδιότητα, είναι ένας *μηχανισμός ελέγχου*³⁴ της διασφάλισης του σωστού αποτελέσματος της διαδικασίας αυτής. Πολλές φορές δεν είναι εμφανής. Ένα διοικητικό όργανο όπως το Υπουργείο αναπτύσσει μηχανισμούς ελέγχου της εν λόγω διαδικασίας είτε στο εσωτερικό του είτε εκτός της οργανωτικής του δομής. Εφόσον, συνεργάζεται και με άλλα Υπουργεία εφαρμόζει κατά προτεραιότητα τον εσωτερικό και δευτερευόντως τον εξωτερικό έλεγχο.

³⁴ Για τον Καθηγητή Αντώνη Μακρυδημήτρη "η γραφειοκρατία ως μηχανισμός ελέγχου έχει διττό χαρακτήρα. Αφενός αποσκοπεί στην υπαγωγή των μετόχων της οργανωτικής δράσης - των ανθρώπων δηλαδή που εμπλέκονται σ' αυτήν - σε ένα ενιαίο κέντρο διεύθυνσης και καθοδήγησης μέσω της ιεραρχίας, της νομιμότητας, της υπαλληλικής ιδιότητας και της υπαγόρευσης της ιδιοκτησίας των μέσων διοίκησης. Αφετέρου, ακριβώς λόγω της συγκέντρωσης των μέσων διοίκησης, γνώσης και εξουσίας, όσο και της διόγκωσης του μεγέθους του οργανωτικού πεδίου, η γραφειοκρατία δεν υπάγεται εύκολα σε εξωτερικούς ελέγχους και περιορισμούς. Συνεπώς προκύπτει ότι, η εκπλήρωση από την γραφειοκρατία λειτουργιών ελέγχου των μετόχων της οργανωτικής δράσης, αντιστρατεύεται ταυτόχρονα την ελεγχσιμότητα της από εξωτερικά όργανα και διαδικασίες. Διαμορφώνεται, έτσι, η *σχετική αυτονομία της γραφειοκρατίας*" (Βλ. Μακρυδημήτρη Αντ. (2004): *Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων*, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 92 - 93).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Το κανονιστικό πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Η γεωργία οφείλει να ανταποκριθεί στις ανάγκες της κοινωνίας και γι' αυτό καλείται να ανασυγκροτήσει την ύπαιθρο, με την οποία ανοίγονται διέξοδοι για προϊόντα συνδεδεμένα με τη διαχείριση του χώρου, επιτρέποντας στην εκμετάλλευση να καλύψει ταυτόχρονα τη διατροφική αποστολή της και την αποστολή διαχείρισης του χώρου (Μπεόπουλος, 19/10/1998: 1 - 2). Ο ανταγωνισμός που ο αγρότης βιώνει σε καθημερινή βάση, καθιστά επιτακτική την ανάγκη για μια *αειφόρο/βιώσιμη γεωργία*³⁵.

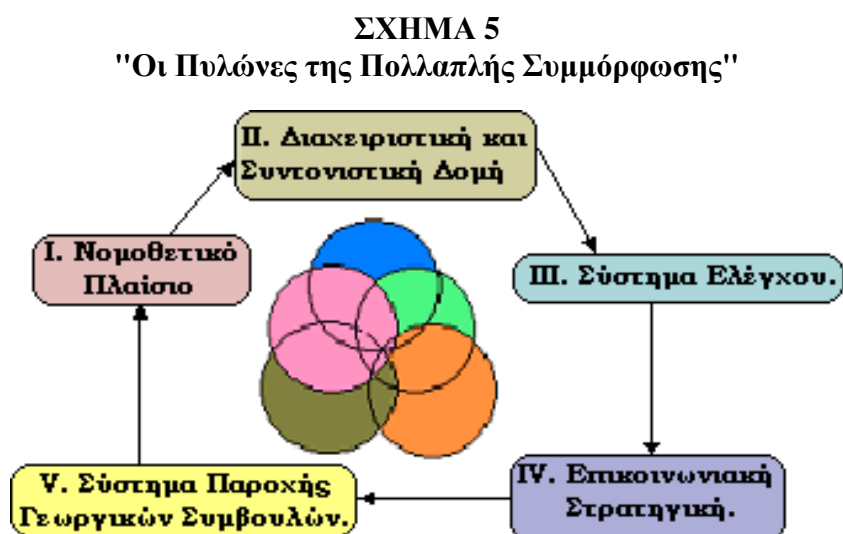
3.1. Εισαγωγικά στοιχεία.

Η Πολλαπλή Συμμόρφωση³⁶ είναι ένα μέσο πολιτικής που ενσωματώνει στη γεωργία περιβαλλοντικά θέματα, θέματα δημόσιας υγείας και υγείας ζώων και φυτών, κοινοποιήσεων ασθενειών και *ευζωίας των ζώων*. Απαιτεί από τους γεωργούς που λαμβάνουν άμεσες ενισχύσεις να συμμορφωθούν με συγκεκριμένα πρότυπα προκειμένου να μην υποστούν μείωση των ενισχύσεων ή ακόμα και αποκλεισμό

³⁵ Η *αειφορική γεωργία*, είναι μια διαδικασία αλλαγής των σχέσεων μεταξύ κοινωνικών, οικονομικών και φυσικών συστημάτων και διαδικασιών. Καλεί για δυναμική ισορροπία μεταξύ πολλών παραγόντων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές απαιτήσεις του ανθρώπου καθώς και η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος (Βλ. Κουτσουρής Αλ. (2001): *Η Αειφόρος Προσέγγιση της Διαχείρισης των Φυσικών των Αγροτικών Πόρων και της Αγροτικής Ανάπτυξης* (σ.182 - 183), στο Ανθοπούλου Θ., Μωυσίδης Αντ. (Επιμ.): *Από Χώρο στην Ύπαιθρο Χώρα. Μετασχηματισμοί, Σύγχρονα Δεδομένα του Αγροτικού Κόσμου στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών - ΚΕΚΜΟΚΟΠ, Αθήνα).

³⁶ Αρκετά συχνά ο όρος *Πολλαπλή Συμμόρφωση* ταυτίζεται με τον όρο *Ολοκληρωμένη Γεωργική Διαχείριση (Ο.Γ.Δ)*. Η Ο.Γ.Δ., είναι το σύστημα διαχείρισης της ποιότητας στον πρωτογενή τομέα που στοχεύει στην παραγωγή ασφαλών και υγιεινών προϊόντων (χωρίς υπολείμματα φυτοφαρμάκων, με ορθολογική χρήση νερού και λιπασμάτων, με πλήρως ελεγχόμενες και καταγεγραμμένες διαδικασίες) χωρίς να διαταραχθεί το περιβάλλον, με τήρηση των νομικών απαιτήσεων και των προδιαγραφών (Βλ. Πανάγος Γ. (8/2/2006): *ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΣ "Τι προσφέρουν στον αγρότη τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης"* (σ.61), ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ (τ.28)). Για τον κ. Παύλο Πέζαρο, η Ολοκληρωμένη Διαχείριση ενός προϊόντος είναι κάτι πολύ πιο αυστηρό από την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Ωστόσο, είναι πολύ κοντά αυτές οι δύο έννοιες και τείνουν προς ένα ενιαίο πλαίσιο. Η Πολλαπλή Συμμόρφωση διαφέρει και από την βιολογική γεωργία. Η βιολογική γεωργία, όπως και το πρόγραμμα νιτρορύπανσης, το πρόγραμμα εκτατικοποίησης, το πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης είναι Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) που υπόκεινται σε επιπλέον όρους και δεσμεύσεις που ο παραγωγός αναλαμβάνει προκειμένου να εισπράξει επιπλέον επιδοτήσεις από τις ενισχύσεις αυτές, τις επιδοτήσεις που του δίνει η Οργάνωση Αγοράς. Εκεί εφαρμόζονται οι Κ.Ο.Γ.Π. που είναι κάτι πολύ πιο υψηλό, με αυστηρότερες προδιαγραφές απ' ότι είναι η Πολλαπλή Συμμόρφωση.

(Berling, 26/10/2005: 3 -7). Ως μέσο πολιτικής, η Πολλαπλή Συμμόρφωση, εισήχθη με την αναμόρφωση της Κ.Α.Π. με την AGENDA 2000 (Christensen, Rygnestad, February 2000: 4). Ο τότε "οριζόντιος Κανονισμός" 1259/1999 προέβλεπε την εφαρμογή Κ.Ο.Γ.Π. και τη σύνδεση αυτών με την καταβολή των ενισχύσεων (Πυριοβόλη κ.α., 18/2/2005: 3 - 4). Στόχος ήταν η βελτίωση του περιβάλλοντος και η μείωση της σύγκρουσης μεταξύ περιβαλλοντικών και αγροτικών στόχων (Christensen , Rygnestad, February 2000: 10). Η νέα νομική βάση του μέτρου αυτού είναι ο Καν.1782/2003 και ο Καν.796/2004 (αρ.9, 41 - 48, 65 - 67).

Πηγή: Sierra J. (2005): *The Cross - Compliance and Future of Farm Advisory System in Spain* (p.4), 1st CIFAS Study Stakeholder Meeting., Brussels.

Η Πολλαπλή Συμμόρφωση έχει πέντε Πυλώνες (Σχ.5): το νομοθετικό πλαίσιο βάσει του οποίου εφαρμόζεται, την διαχειριστική και την συντονιστική δομή της, το σύστημα ελέγχου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, την αναγκαία επικοινωνιακή στρατηγική για την παροχή της σχετικής πληροφόρησης στους αγρότες (άμεσα και έμμεσα).

3.2. Το θεσμικό πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

3.2.1. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Η πρώτη δέσμη μέτρων ρυθμιστικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται στην Πολλαπλή Συμμόρφωση είναι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (Κ.Α.Δ.), Οδηγίες και Κανονισμοί καθώς και Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες (Ο.Γ.Π.Σ.).

3.2.1.1. Οι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης.

Στο Παράρτημα III του Καν. 1782/2003 οι γεωργοί κλήθηκαν να συμμορφωθούν σε δεκαοχτώ προϋπάρχοντες Οδηγίες και Κανονισμούς (Πυριοβόλη κ.α., 18/2/2005: 15), σε τρεις χρονικές περιόδους. Η πρώτη χρονική περίοδος ξεκίνησε από 1/1/2005 και

αφορούσε το περιβάλλον, τη δημόσια υγεία και υγεία ζώων καθώς και την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων. Η *δεύτερη χρονική περίοδος* άρχισε από την 1/1/2006 και είχε να κάνει με τη δημόσια υγεία και την υγεία φυτών, ζώων μαζί με την κοινοποίηση ασθενειών. Η *τρίτη χρονική περίοδος* ξεκίνησε μόλις πριν από λίγους μήνες (1/1/2007) και εστιάζει στις συνθήκες διαβίωσης των ζώων (Π.Π.4).³⁷

Ειδικότερα, οι Οδηγίες και οι Κανονισμοί αφορούν την διατήρηση άγριων πτηνών, την διατήρηση φυσικών οικοτόπων, την προστασία υπογείων υδάτων από τη ρύπανση, την χρήση ιλύος στη γεωργία, την προστασία από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης, την αναγνώριση και Καταγραφή Εκμεταλλεύσεων (βοοειδών, αιγοπροβάτων, χοιρινών), και την ύπαρξη ενωτίων, διαβατηρίων ζώων και μητρώων εκμεταλλεύσεων.

3.2.1.2. Οι Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες.

Λίγο πριν την επίσημη υιοθέτηση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας (2001) για την Στρατηγική Αειφορικής Ανάπτυξης της Ε.Ε. υπερτονίστηκε η ανάγκη για ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών στόχων σε όλες τις πολιτικές της και να βελτιώσει την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Βασική λειτουργία των Ορθών Γεωργικών Πρακτικών (Ο.Γ.Π.) είναι η καθοδήγηση του παραγωγού για τις ενέργειες και τα μέτρα που χρειάζονται για την τήρηση των νόμων αλλά και για άλλες απαιτήσεις κοινής λογικής, που δεν έχουν ακόμα θεσμοθετηθεί. Με την έννοια αυτή είναι επί το πλείστον "*αμυντικές*", για την επίτευξη ενός ελάχιστου κοινού παρονομαστή μεταξύ των παραγωγών στους διάφορους τόπους, για την προστασία του περιβάλλοντος και της υγιεινής των τροφίμων. Ως μια πρόσθετη διασφάλιση που μπορούν να έχουν οι αγοραστές για την τήρηση των νόμων, τους κάνει να απαιτούν απ' τους προμηθευτές/παραγωγούς να εφαρμόζουν τις Ο.Γ.Π.Σ.

³⁷ Όπως δείχνει ο Π.Π.4., την 1^η χρονική περίοδο, εφαρμόστηκαν πέντε Οδηγίες που αφορούσαν το περιβάλλον και μία Οδηγία και δύο Κανονισμοί που είχαν να κάνουν με τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων καθώς και με την αναγνώριση και την καταγραφή τους. Το 2006 (2^η χρονική περίοδος) εφαρμόστηκαν δύο Οδηγίες και δύο Κανονισμοί που έδιναν κατευθύνσεις για την δημόσια υγεία, την υγεία φυτών και ζώων. Μαζί μ' αυτές εφαρμόστηκαν και τρεις Οδηγίες που επικεντρώθηκαν με την κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων. Τέλος, το τρέχον έτος η προσδοκία είναι να εφαρμοστούν τρεις Οδηγίες αναφορικά με τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων (βλ. Π.Π.4, σ.89).

Ο μηχανισμός που έχει επικρατήσει στην αγορά για τον έλεγχο των παραγωγών είναι η πιστοποίηση των προϊόντων, όπως γίνεται και με τα βιολογικά προϊόντα³⁸. Αυτό που πιστοποιείται είναι ότι η παραγωγή ακολούθησε την συγκεκριμένη Ο.Γ.Π.Σ., όπως είναι η πρακτική του Πρωτοκόλλου EUREPGAP για τα νωπά οπωρολαχανικά (Μιχαλόπουλος, 2006: 37). Πρακτικά οι Ο.Γ.Π.Σ. εστιάζουν στη συμμόρφωση με θέματα που αφορούν τη *διάβρωση του Εδάφους* (εδαφική προστασία μέσω των κατάλληλων μέτρων), την *οργανική ύλη του εδάφους* (διατήρηση των επιπέδων οργανικής ύλης του εδάφους μέσω των κατάλληλων μεθόδων), τη *δομή και το ελάχιστο επίπεδο συντήρησης του εδάφους*, με στόχο την αποφυγή και την υποβάθμιση οικοσυστημάτων (Πυριοβολή κ.α. 18/2/2005: 7 - 8)³⁹.

3.2.2. Η ελληνική νομοθεσία.

Το θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα (και στα υπόλοιπα κράτη - μέλη), ξεκινάει από την ψήφιση του οριζόντιου Καν. 1782/2003 τον Ιούνιο του 2003 με την Αναμόρφωση της Νέας Κ.Α.Π. Τέθηκε σε νέες βάσεις, καθώς υπήρχε ως μέτρο πολιτικής και παλαιότερα με την AGENDA 2000. Ακολούθησε ο Καν. 796/2004 ο οποίος και ενσωμάτωσε τα άρθρα 9, 41 - 48, 65 - 67 του προαναφερθέντος Κανονισμού. Τα κράτη - μέλη καλούνται να ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο τον εν λόγω Κανονισμό. Στην Ελλάδα - αφού προηγήθηκε ο Καν.1257/1999 - με την Κ.Υ.Α. 125347/29 - 1 - 2004⁴⁰, άρχισε σταδιακά να διαμορφώνεται ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο για την καλύτερη εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, το οποίο είχε να κάνει τον καθορισμό των Κ.Ο.Γ.Π. Τους Κ.Ο.Γ.Π., οφείλουν τα τηρούν οι αγρότες όπως αυτοί εγκρίθηκαν με την υπ.αριθ. Ε (2003) 3139/22 - 8 - 2003 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που τροποποιεί το Ενιαίο Έγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Ε.Π.Α.Α.) 2000 - 2006.

Οι Κ.Ο.Γ.Π. στοχεύουν στην αντιμετώπιση προβλημάτων που έχει δημιουργήσει η γεωργική δραστηριότητα και τη συνέχιση των θετικών λειτουργιών αυτής. Αποσκοπούν στην στην αειφορική διαχείριση των γεωργικών γαιών και των φυσικών πόρων, στην

³⁸ Ο αρμόδιος οργανισμός στην Ελλάδα για την πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων είναι ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. που ιδρύθηκε με το Ν.2637 (Φ.Ε.Κ. 200/27 - 8 - 1998, τ.Α'). Οι εταιρείες που αναλαμβάνουν την πιστοποίηση είναι έξι (ΔΗΩ, ΒΙΟΕΛΛΑΣ, ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, aCert, Qways, Α. Χατζηδάκη & Σία Ε.Ε.). Ο Οργανισμός θα καταγράφει (βάσει ειδικού μητρώου) όλους τους φορείς πιστοποίησης, ενώ στη συνέχεια θα εγκρίνει και θα αξιολογεί τους πιστοποιητές (βλ. www.agrocert.gr).

³⁹ Ο Π.Π.5. περιλαμβάνει όσο το δυνατόν καλύτερα το περιεχόμενο των τομέων των Ο.Γ.Π.Σ. του άρθρου 5 του Καν.1782/2003 καθώς και τα πρότυπα που θα πρέπει να ακολουθούνται (βλ. Π.Π.5, σ.90).

⁴⁰ Βλ. Κ.Υ.Α.125347: *Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής*, Φ.Ε.Κ. 149/29 - 1 - 2004, τ.Β'.

προστασία και τη διαφύλαξη του αγροτικού τοπίου και των χαρακτηριστικών του, και στην προστασία της υγείας των αγροτών και των καταναλωτών.

Καλύπτουν όλο το φάσμα της γεωργικής και της κτηνοτροφικής δραστηριότητας, καθώς και σε ειδικές περιπτώσεις περιοχών ή ζωνών που εντάσσονται σε ειδικά καθεστώτα προστασίας και, βάσει της Κ.Υ.Α125347/29 - 1 - 2004, διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες. Επιχειρείται μια ολοκληρωμένη παρέμβαση στην προστασία του περιβάλλοντος με μέτρα για την γεωργία (αρ.1 - 9) που εκτείνονται από την διαχείριση των εισροών μέχρι και την διαχείριση των απορριμμάτων, με μέτρα για την κτηνοτροφία (αρ.10 - 13) που εστιάζουν στην διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου (σήμανση των ζώων, διαχείριση βοσκοτόπων, υγιεινή και καλή διαβίωση των ζώων και την διαχείριση αποβλήτων της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης). Ακολούθως, έχουν να κάνουν και με ειδικότερες περιπτώσεις (αρ.14 - 16) που δίνουν έμφαση στις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, στις ευπρόσβλητες ζώνες της Οδηγίας 91/676 και τις ζώνες υπολειμματικού υδατικού ισοζυγίου με προβλήματα εξάντλησης ή υφαλμύρωσης των υπόγειων υδροφόρων. Ωστόσο, σε περίπτωση που κατόπιν ελέγχου των Κ.Ο.Γ.Π. (αρ.17) διαπιστωθούν κυρώσεις (αρ.18) πρέπει να προβούν οι αρμόδιες αρχές στον υπολογισμό των ποινών (αρ.19) δίνοντας το δικαίωμα στον γεωργό να υποβάλλει ένσταση (αρ.20)

Αργότερα, δημοσιεύτηκε η Κ.Υ.Α. 324032 (Φ.Ε.Κ1921/24 - 12 - 2004, τ.Β') στην οποία αναφερόταν αναλυτικά η διαδικασία εφαρμογής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα ξεκινώντας από τον ίδιο τον παραγωγό, ο οποίος καλούνταν να συμμορφωθεί τα Παραρτήματα III και IV του Καν. 1782/2003. Κύριος σκοπός αυτής της Κ.Υ.Α. είναι (αρ.1), η θέσπιση των αναγκαίων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και ο ορισμός του φορέα για την εφαρμογή της διαφοροποίησης και των δικαιωμάτων ενίσχυσης σε εκτέλεση των Καν. 1782/2003, 795/2004 και 796/2004 όπως ισχύουν. Στην ίδια Κ.Υ.Α. καθοριζόνταν και η λεπτομερής διαδικασία ελέγχου, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, οι ενστάσεις που τυχόν να υποβάλλουν οι αγρότες και οι τυχόν κυρώσεις. Το 2005 ψηφίστηκε ο Νόμος 3399 που ενσωμάτωσε το σύνολο της Κ.Υ.Α. 324032 στο άρθρο 18 αυτού⁴¹.

3.3. Οι υποχρεώσεις των γεωργών.

Βάσει των Κ.Α.Δ. και των Ο.Γ.Π.Σ., το ΥΠ.Α.Α.Τ. εξέδωσε ένα Οδηγό Ενημέρωσης για τους Αγρότες (*"Οδηγίες προς τους γεωργούς για την Εφαρμογή της Πολλαπλής*

⁴¹ Βλ. Ν.3399: *Ρυθμίσεις Θεμάτων Αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων - Προσαρμογή στη Νέα Κ.Α.Π. και άλλες διατάξεις*, Φ.Ε.Κ. 255/17 - 10 - 2005, τ.Α' (αρ.18).

Συμμόρφωσης στο Πλαίσιο της Νέας Κ.Α.Π."). Σ' αυτόν αναφέρονται ρητά οι υποχρεώσεις των αγροτών, έναντι αυτών των ρυθμίσεων για την εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Στον *πυρήνα* των υποχρεώσεων τους, βρίσκεται το περιβάλλον (περιοχές του Δικτύου NATURA 2000, περιοχές ευαίσθητες στη νιτρορύπανση) καθώς και η διασφάλιση της δημόσιας υγείας, της υγείας των ζώων αλλά και της αναγνώρισης και καταγραφής αυτών.

3.3.1. Περιβαλλοντικές υποχρεώσεις⁴².

3.3.1.1. Όλοι οι περιοχές.

Οι γεωργοί, στα αγροτεμάχια με κλίση άνω του 10% πρέπει να διατηρούν φυτική κάλυψη στο έδαφος τουλάχιστον κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων, ώστε να μην παρασύρεται το επιφανειακό γόνιμο έδαφος του αγροτεμαχίου και έτσι να αποφεύγεται η διάβρωση των εδαφών.⁴³ Ακόμα, σε περιοχές με κλίση άνω του 10%, προβαίνουν σε άροση κάθετα στην κλίση του εδάφους ή διαγώνια. Αλλιώς, θα πρέπει να δημιουργούν σταθερές ακαλλιέργητες λωρίδες (για να συγκρατείται το έδαφος σε περίπτωση έντονης βροχής). Επιπρόσθετα, η άρδευση θα πρέπει να γίνεται με άλλες μεθόδους και όχι με την μέθοδο της κατάκλισης.

Μια επιπλέον υποχρέωση του παραγωγού είναι η προστασία των αναβαθμίδων, των ξερολιθιών, των αναχωμάτων και των φυσικών πρानών στα όρια των αγροτεμαχίων⁴⁴. Βέβαια, οφείλει να καλλιεργεί και να ενσωματώνει στο έδαφος ψυχανθή (σε ποσοστό 20% της καλλιεργούμενης έκτασης εκτός των βοσκότοπων) ή και να τα βοσκήσει⁴⁵ (προαιρετικά για τις μόνιμες καλλιέργειες). Μετά την διαχείριση της καλαμιάς, ο γεωργός μπορεί να την ενσωματώσει στο έδαφος, να την βοσκήσει ακόμα και να κόψει και να καλύψει το έδαφος με τα υπολείμματα και να τα ενσωματώσει στο έδαφος την επόμενη άνοιξη⁴⁶. Επιπρόσθετα, με σκοπό την προστασία και την διατήρηση των

⁴² Βλ. ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): *Οδηγίες προς τους Γεωργούς για την Εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στο Πλαίσιο της Νέας Κ.Α.Π.*, Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Αθήνα, σ.4 - 10.

⁴³ Η υποχρέωση αυτή, μπορεί να πραγματοποιηθεί από την κύρια καλλιέργεια, από την καλαμιά της κύριας καλλιέργειας ή οποιαδήποτε μορφής φυτική κάλυψη που διατηρεί το έδαφος σε καλή κατάσταση και δεν παρεμποδίζει την επόμενη σπορά.

⁴⁴ Αυτά τα στοιχεία, βοηθούν τη συγκράτηση και τη γονιμότητα των εδαφών, έχουν ενταχθεί και βελτιώνουν το φυσικό τοπίο, βοηθούν τη διαβίωση των μικρών ζώων και πουλιών που χρησιμεύουν στην καταπολέμηση των εχθρών των καλλιεργειών.

⁴⁵ Η παρέμβαση αυτή βοηθά, στη βελτίωση της γονιμότητας των εδαφών, τον εμπλουτισμό τους σε άζωτο, τη βελτίωση της εδαφικής δομής και τη συγκράτηση των εδαφών.

⁴⁶ Απαγορεύεται να οργώνονται οι μόνιμοι βοσκότοποι και επιτρέπεται μόνο κατόπιν αδείας - είτε από τις αρμόδιες υπηρεσίες είτε από την Ν.Α. - Εξαιτίας περιβαλλοντικής ή αρχαιολογικής αναγκαιότητας.

βοσκοτόπων, ο γεωργός οφείλει αναφορικά με τους βοσκότοπους που ανήκουν στην εκμετάλλευσή του, να βοσκούν κατ' ελάχιστο 0,2 Μ.Μ.Ζ. ανά εκτάριο και κατά μέγιστο 3 Μ.Μ.Ζ. ανά εκτάριο (Π.4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

"Ο ελάχιστος και ο μέγιστος αριθμός ζώων ανά 10 στρέμματα βοσκοτόπου"

ΖΩΑ	Ελάχιστος αριθμός ζώων	Μέγιστος αριθμός ζώων
Αιγοπρόβατα	1,33	20
Βοοειδή>24 μηνών	0,2	3
Βοοειδή<24 μηνών	0,33	5

Πηγή: ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): *Οδηγός προς τους Γεωργούς για την Εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στο Πλαίσιο της Νέας Κ.Α.Π.*, ΥΠ.Α.Α.Τ. - Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Αθήνα, σ.6.

Όταν είναι αδύνατη η βόσκηση, ο παραγωγός πρέπει να μεριμνά για την κοπή και την απομάκρυνση της θαμνώδους βλάστησης των βοσκοτόπων. Ακόμα, για να διατηρηθεί το έδαφος σε καλή κατάσταση, να διατηρείται ή να βελτιώνεται η εδαφική δομή και να αποφεύγεται η ανάπτυξη ανεπιθύμητων ειδών πρέπει σε κάθε ακαλλιέργητο αγροτεμάχιο, πρέπει να πραγματοποιούνται οι ελάχιστες καλλιεργητικές παρεμβάσεις. Για να μην υποβαθμίζεται η καλλιεργήσιμη γη θα πρέπει είτε να κόβεται η βλάστηση είτε να επιτρέπεται η βόσκηση. Η χρήση λάσπης από επεξεργασμένα απόβλητα, γίνεται με ειδική άδεια από τη Ν.Α., η οποία δεν χορηγείται σε λειμώνες που προορίζονται για βόσκηση ζώων και σε καλλιέργειες οπωροκηπευτικών κατά την περίοδο της βλάστησης και σε καλλιέργειες με καρπούς στο έδαφος και καταναλώνονται ως νωποί.

Επίσης, για να διασφαλιστεί η ορθή χρήση των φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και πλήρης εφαρμογή των οδηγιών, από τους χρήστες τους. Τα ψεκαστικά μηχανήματα πρέπει να πλένονται σε απόσταση μεγαλύτερη των 30 μέτρων από γεώτρηση, τάφρο, ποτάμι, ρυάκι κ.α. ώστε να μην ρυπαίνονται τα ύδατα και να μην επιβαρύνεται η υγεία ανθρώπων και ζώων. Απαγορεύεται ο καθαρισμός των αρδευτικών και στραγγιστικών καναλιών με ζιζανιοκτόνα (από τη βλάστηση που αναπτύσσεται στο εσωτερικό τους). Τα φάρμακα και τα λιπάσματα, πρέπει να παραχώνονται στο έδαφος και να μην δηλητηριάζονται τα πουλιά. Ακόμα, πρέπει τα δολώματα τρωκτικοκτονίας να τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι ορατά. Πρέπει να καθορίζεται στην εκμετάλλευσή συγκεκριμένος χώρος συγκέντρωσης και αποκομιδής απορριμμάτων, σε σημείο στο οποίο θα υπάρχει σχετική σήμανση με ταμπέλα. Εκεί, θα συγκεντρώνονται όλα τα

Παράλληλα, προκειμένου να αποφευχθεί η καταστροφή του εδάφους και η δομή αυτού, απαγορεύεται να γίνονται εργασίες με μηχανήματα, σε έδαφος που είναι καλυμμένο με χιόνι ή πάγο ή είναι πλημμυρισμένο.

προσωρινά σκουπίδια, τα ρυπογόνα υλικά και οι συσκευασίες των αγροχημικών προϊόντων έως ότου απομακρυνθούν οριστικά. Ο γεωργός πρέπει να προστατεύει την φυσική βλάστηση με την οποία συνορεύουν γεωργικές εκτάσεις. Οι θάμνοι και τα δέντρα μπορούν να συντηρούνται με κλάδεμα.

3.3.1.2. Συγκεκριμένες περιοχές.

Απ' τη στιγμή που ο γεωργός πληροφορηθεί από τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Ν.Α. – ή τον γεωργικό του σύμβουλο - ότι η εκμετάλλευση του ή μέρος αυτής ανήκει στο Δίκτυο NATURA 2000⁴⁷, οφείλει να προσφύγει σε μια σειρά ενεργειών.

Αν υπάρχουν ειδικά διαχειριστικά μέτρα για την περιοχή, ο γεωργός οφείλει να συμμορφώνεται με αυτά (για την προστασία της περιοχής και των φυτικών και ζωικών ειδών)⁴⁸. Σε περίπτωση που το μέγεθος και τα διαθέσιμα μέσα το επιτρέπουν, ενδείκνυται ο θεριζοαλωνισμός από το κέντρο του αγροτεμαχίου προς τις άκρες (περιστροφικά ή σε λωρίδες). Ακόμα, εφόσον ο γεωργός και εφόσον χορηγηθεί η άδεια του Δασαρχείου, δύναται να απαγορεύσει το κυνήγι στην εκμετάλλευση του (αμπελώνες, λειμώνες, καλλιεργημένες εκτάσεις και οπωρώνες), αναρτώντας τη σχετική απαγορευτική πινακίδα σε ευκρινές σημείο.

Επιπρόσθετα, απαγορεύεται η ηθελημένη θανάτωση άγριων ζώων και πουλιών, η ηθελημένη διατάραξη της ησυχίας των πουλιών, η καταστροφή ή αφαίρεση των φωλιών και η κατοχή ή αγοραπωλησία νεοσσών, αυγών ή κελυφών. Δεν καταστρέφεται η φυσική βλάστηση στα όρια των αγροτεμαχίων και στις νησίδες εντός των αγροτεμαχίων (φυτοφράκτες κ.α.) με αποτέλεσμα να προστατεύονται είδη του φυτικού και του ζωικού βασιλείου αλλά και η εμφάνιση του τοπίου. Ο γεωργός μπορεί να συντηρεί τους θάμνους και τα δέντρα με κλάδεμα. Ωστόσο, δεν επιτρέπεται να εισάγει

⁴⁷ Εντάσσεται στα μέτρα του Άξονα 2 ("Βελτίωση του Περιβάλλοντος και της Υπαίθρου") του νέου Καν. 1698/2005 (Ε.Γ.Τ.Α.Α.) τα οποία - μεταξύ άλλων - στην αειφορική χρήση της γεωργικής και της δασικής γης με σειρά δέσμη μέτρων. Ένα εξ' αυτών είναι και οι ενισχύσεις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και ενισχύσεις σχετικές με την Οδηγία - Πλαίσιο 60/2000 για τα Ύδατα. Και στον Άξονα 3 ("Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας") προβλέπονται μέτρα που στοχεύουν στην βελτίωση της ποιότητας των αγροτικών περιοχών. Περιλαμβάνουν κατάρτιση σχεδίων προστασίας και διαχείρισης για τις τοποθεσίες του Δικτύου NATURA 2000 και άλλους τόπους υψηλής φυσικής αξίας (βλ. Τσάρτσου Ε. (14/12/2006): *Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης για την Δ' Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013* (σ. 4, 6, 11), 2^η Ενότητα, ΗΜΕΡΙΔΑ "Χρηματοδότηση του Δικτύου NATURA 2000", Αθήνα).

⁴⁸ Αυτό προϋποθέτει τη σχετική πληροφόρηση από τις Ν.Α. και τους Φορείς Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών.

ξένης προέλευσης είδη φυτών και ζώων (άνευ ειδικής αδείας από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠ.Α.Α.Τ.).

Η συγκέντρωση λυμμάτων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, πρέπει να γίνεται σε καλυμμένο χώρο στον οποίο λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για τη μη διαφυγή ουσιών που ρυπαίνουν το περιβάλλον. Γι' αυτό φτιάχνονται στέγαστρα ή σκεπάζονται με κατάλληλα στεγανά υλικά και αυλάκια για να μαζεύονται τα υγρά που διαφεύγουν. Τυχόν νησίδες φυσικής βλάστησης, στις οποίες πιθανό να υπάρχουν συγκεντρωμένες φωλιές άγριων ζώων και πουλιών, δεν χρησιμοποιούνται για τη βόσκηση των παραγωγικών ζώων από 1/3 - 31/8 κάθε έτους. Γι' αυτό τοποθετούνται ταμπέλες από τις τοπικές αρχές. Δεν καταστρέφονται φυσικές μικρές λίμνες και έλη εντός των αγροτεμαχίων, αλλά χρησιμοποιούνται από πολλά ζώα για διαβίωση και για πόσιμο νερό. Τέλος, δεν καλλιεργούνται γενετικά τροποποιημένα φυτά⁴⁹.

Εφόσον πληροφορηθούν οι γεωργοί ότι, η εκμετάλλευσή τους ή μέρος αυτής ανήκει σε περιοχή ευπρόσβλητη στη νιτρορύπανση, μέσω των Δ/νσεων Αγροτικής Ανάπτυξης των Ν.Α. τους ή των Γεωργικών τους Συμβούλους, οι παραγωγοί των Νομών Λαρίσης, Μαγνησίας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Φθιώτιδας, Αργολίδας, Ηλείας, Βοιωτίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας, Σερρών, Δράμας, Άρτας και Πρέβεζας. Από την στιγμή που αυτό ισχύει, ο γεωργός οφείλει να προβαίνει στην ακόλουθη διαδικασία. Ο αγρότης εφαρμόζει τις ποσότητες αζωτούχων λιπασμάτων και τηρεί τις κατευθύνσεις ανάλογα με τον αριθμό, το χρόνο και την ποσότητα του εφαρμοζόμενου αζώτου ανά δόση, όπως καθορίζονται ανάλογα με την καλλιέργεια και το έδαφος στα Π.Δ. Ειδικότερα, αναφορικά με τις ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση περιοχές ο γεωργός οφείλει να χορηγεί συγκεκριμένες ποσότητες αζωτούχων λιπασμάτων ανάλογα με την καλλιέργεια (Π.5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

"Τα όρια αζωτούχων λιπασμάτων ανά καλλιέργεια"

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΖΩΤΟΥ		
	Στρυμόνας	Θεσσαλονίκη, Πέλλα, Ημαθία	Άρτα - Πρέβεζα
Καλαμπόκι	28	29	24
Βαμβάκι	13	14	13
Ζαχαρότευτλα	14	16	-
Σιτηρά	12	12	-
Πατάτα	-	31	-
Ντομάτα	-	-	15
Ρύζι	-	16	-
Ροδάκινα	-	35	-
Ελιά	-	-	11
Μηλιά - Αχλαδιά	-	-	-
Εσπεριδοειδή	-	-	10

Πηγή: Κ.Υ.Α. 324032: Εφαρμογή του Καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και λοιπά Συμπληρωματικά Μέτρα σε Εκτέλεση του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου, Φ.Ε.Κ. 1921/24 - 12 - 2004, τ.Β', αρ.2, παρ.10.

⁴⁹ Η ενέργεια αυτή είναι κοινή και για τους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων (πλεονέκτημα).

Ακολούθως, οι κτηνοτρόφοι των οποίων τα αγροτεμάχια και οι στάβλοι βρίσκονται εντός των ευπρόσβλητων περιοχών πρέπει να διαχειρίζονται τα απόβλητα των στάβλων με τέτοιο τρόπο ώστε να μην προκαλείται ρύπανση των υδάτων από νιτρικά ενώ δεν θα πρέπει να χορηγούν περισσότερο από 17 κιλά/στρέμμα αζώτου κάθε χρόνο στο έδαφος μέσω της κοπριάς.

Επιπρόσθετα, συνίσταται η αποφυγή της χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων σε απόσταση μικρότερη των δύο μέτρων από όχθες και κανάλια άρδευσης ή στράγγισης για επίπεδες εκτάσεις και σε απόσταση μικρότερη των έξι μέτρων για εκτάσεις με κλίση μεγαλύτερη του 8%. Απογορεύεται, ταυτόχρονα, η διάθεση υγρών αποβλήτων και την εφαρμογή οργανικής κοπριάς σε εκτάσεις με κλίση μεγαλύτερη του 8% καθώς και η εφαρμογή υγρών κτηνοτροφικών αποβλήτων σε απόσταση τουλάχιστον 20 μέτρων από επιφανειακά νερά και 50 μέτρων από πηγές, πηγάδια ή γεωτρήσεις που χρησιμοποιούνται για ύδρευση.

3.3.2. Υποχρεώσεις σχετικά με τη Δημόσια Υγεία και την Υγεία των Ζώων, την Αναγνώριση και την Καταγραφή τους.

Οι υποχρεώσεις που αφορούν την ενότητα αυτή, εστιάζονται στους βοοτρόφους, τους αιγοπροβατοτρόφους και τους χοιροτρόφους.

Ο βοοτρόφος πρέπει να τηρήσει μια συγκεκριμένη διαδικασία⁵⁰. Πρέπει να προσέρθει στην Δ/ση Κτηνιατρικής της Ν.Α. για να δηλώσει την έναρξη λειτουργίας της εκμετάλλευσης και για να υποβάλει το ειδικό έντυπο με το οποίο ζητά έγκριση για τη σήμανση των ζώων. Ακόμα, τοποθετεί δύο ενώτια, σε κάθε ζώο που γεννιέται στην εκμετάλλευση εντός 20 ημερών από τη γέννηση⁵¹. Σε περίπτωση που κάποιο ενώτιο χάθηκε ή καταστράφηκε το αντικαθιστά με νέο, που φέρει τον ίδιο βαθμό αναγνώρισης, μόνο μετά από έγκριση της Δ/ση Κτηνιατρικής της Ν.Α. Βέβαια, οφείλει να ενημερώνει διαρκώς το μητρώο της εκμετάλλευσης καταγράφοντας όλες ανεξαιρέτως τις κινήσεις ζώων που πραγματοποιούνται ξεχωριστά για κάθε ζώο. Σ' αυτό προστίθεται και η οποιαδήποτε αντικατάσταση ενωτίου σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος. Από την ημερομηνία τοποθέτησης των ενωτίων, προσέρχεται σε διάστημα 3 - 7 ημερών στην Δ/ση Κτηνιατρικής της οικείας Ν.Α. για να δηλώσει τη γέννηση ενός ζώου. Ωστόσο, σε όλα

⁵⁰ Βλ. ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): οπ., π., υπ. 42, σ.11.

⁵¹ Σε κάθε ζώο που εισάγεται από Τρίτη Χώρα με προορισμό την εκμετάλλευση του, τοποθετεί δύο ενώτια εντός 20ημέρου από την ημερομηνία κατά την οποία ελέγχθηκε το ζώο στον Συνοριακό Σταθμό Κτηνιατρικού Ελέγχου (Σ.Σ.Κ.Ε.).

τα προαναφερόμενα οφείλει να τηρεί αρχείο εγγράφων, για την διασφάλιση της νομιμότητας της διαδικασίας.

Μέσω της Δ/σης Κτηνιατρικής της Ν.Α., παραλαμβάνει το διαβατήριο κάθε ζώου, το οποίο εκδίδεται από την Κτηνιατρική Βάση Δεδομένων, εντός 14 ημερών από την ημερομηνία δήλωσης της γεννήσεως του ζώου. Ακολούθως, το προσκομίζει στην αντίστοιχη Δ/ση Κτηνιατρικής της Ν.Α. στην αρμοδιότητα της οποίας ανήκει η εκμετάλλευση, ώστε να συμπληρωθεί καταλλήλως.

Υποβάλλει στην Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. συμπληρωμένα τα ειδικά έντυπα μεταβολών, για να δηλώσει όλες τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στην εκμετάλλευση του, εντός επτά ημερών από την ημερομηνία μεταβολής. Είναι υποχρεωμένος, παράλληλα, να διευκολύνει τους ελεγκτές των Ν.Α., του ΥΠ.Α.Α.Τ. και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που διεξάγουν ελέγχους στο πλαίσιο της εφαρμογής των διαφόρων κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων. Προσκομίζει τα μητρώα και τα έγγραφα που τα υποστηρίζουν (άδεια διακίνησης, υγειονομικά πιστοποιητικά κ.α.) τα οποία οφείλει να διατηρεί στην εκμετάλλευση για τουλάχιστον τρία συνεχή χρόνια.

Ακολούθως, ο *αιγοπροβατοτρόφος*, οφείλει να ακολουθήσει μια ανάλογη διαδικασία⁵². Αρχικά, προσέρχεται στην Δ/ση Κτηνιατρικής της Ν.Α. για να δηλώσει την έναρξη λειτουργίας της εκμετάλλευσης και για να υποβάλει το ειδικό έντυπο με το οποίο ζητά έγκριση για τη σήμανση των ζώων. Τοποθετεί δύο ενώτια με ατομικό αριθμό σήμανσης και μέχρι την ηλικία των έξι μηνών, στα ζώα που γεννιούνται μετά την 9/7/2005 και παραμένουν στην εκμετάλλευση του. Τοποθετεί δύο ενώτια με ατομικό αριθμό σήμανσης στα ζώα ηλικίας μικρότερης των έξι μηνών, όταν εγκαταλείπουν την εκμετάλλευση του. Τοποθετεί ένα ενώτιο με τον αριθμό της εκμετάλλευσης σε ζώα ηλικίας μικρότερη των έξι μηνών που προορίζονται για σφαγή. Τοποθετεί δύο ενώτια με ατομικό αριθμό σήμανσης στα ζώα που εισάγονται από Τρίτες Χώρες με προορισμό την εκμετάλλευση του, μετά την 9/7/2005, εντός δεκατεσσάρων ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία ελέγχθηκαν τα ζώα στον Σ.Σ.Κ.Ε. Αντικαθιστά κάθε ενώτιο που χάθηκε με νέο, που φέρει τον ίδιο βαθμό αναγνώρισης, εφόσον δοθεί η σχετική άδεια από την Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. Απαγορεύεται η αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίου σε σχέση με την αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίου εφόσον δοθεί η έγκριση από την προαναφερθείσα Αρχή.

Καταγράφει στο μητρώο της εκμετάλλευσης του οποιαδήποτε αντικατάσταση ενωτίου σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος. Ενημερώνει συνεχώς το μητρώο εκμετάλλευσης

⁵² Βλ. ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): οπ., π., υπ. 42, σ.12.

καταγράφοντας όλες τις ανεξαιρέτως τις κινήσεις των ζώων που πραγματοποιούνται σε αυτή (γεννήσεις κ.α.). Κάνει απογραφή του ζωικού κεφαλαίου μία φορά το χρόνο στη διάρκεια του Δεκεμβρίου κάθε έτους και καταγράφει τα αποτελέσματα της στο μητρώο της εκμετάλλευσης του. Στη συνέχεια, ενημερώνει την Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. για τα αποτελέσματα της απογραφής εντός τριάντα ημερών από την διενέργεια της. Τηρεί αρχείο εγγράφων τα οποία υποστηρίζουν όλες τις μεταβολές που συμβαίνουν στην εκμετάλλευση (άδειες διακίνησης κ.α.). Όταν πρόκειται να μετακινηθεί ένα ζώο από την εκμετάλλευση, από 9/7/2005, ο γεωργός υποβάλει στην Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. συμπληρωμένο το ειδικό έντυπο του υγειονομικού πιστοποιητικού. Το πιστοποιητικό αυτό, εκδίδεται από την Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. και συνοδεύει το ζώο στη μετακίνηση του. Διευκολύνει τους ελεγκτές των Ν.Α., του ΥΠ.Α.Α.Τ. ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που διεξάγουν ελέγχους στο πλαίσιο της εφαρμογής των διαφόρων κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων. Προσκομίζει στα μητρώα και τα έγγραφα που τα υποστηρίζουν τα οποία οφείλει να τα διατηρεί στην εκμετάλλευση για τουλάχιστον τρία συνεχή χρόνια.

Τέλος, ο *χοιροτρόφος* οφείλει, όπως οι βοοτρόφοι και οι αιγοπροβατοτρόφοι, να τηρήσει ορισμένους κανόνες⁵³. Προσέρχεται στην Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. οι βοοτρόφοι και οι αιγοπροβατοτρόφοι, για να δηλώσει την έναρξη λειτουργίας της εκμετάλλευσης και για να υποβάλει το ειδικό έντυπο, ενώ επίσης ζητά έγκριση για τη σήμανση των ζώων. Τοποθετεί ενώτια στα ζώα πριν από τη μετακίνηση τους από την εκμετάλλευση. Αντικαθιστά κάθε ενώτιο που χάθηκε ή καταστράφηκε με νέο το οποίο φέρει τον ίδιο αριθμό αναγνώρισης μόνο μετά από έγκριση της αρμόδιας Αρχής της Ν.Α. Απαγορεύεται αφαίρεση ή αντικατάσταση ενωτίων χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Κτηνιατρικής Αρχής της Ν.Α. Καταγράφει στο μητρώο του οποιουδήποτε ενωτίου, σε σχέση με τον αριθμό του προηγούμενου ενωτίου, σε περίπτωση που ο αριθμός δεν μπορεί να είναι ο ίδιος. Ενημερώνει συνεχώς το μητρώο της εκμετάλλευσης, καταγράφοντας όλες τις κινήσεις ανεξαιρέτως τις κινήσεις ζώων που πραγματοποιούνται. Τηρεί αρχείο εγγράφων τα οποία υποστηρίζουν όλες τις κινήσεις ζώων (άδειες διακίνησης κ.α.). Προσέρχεται στην Κτηνιατρική Αρχή της Ν.Α. για να δηλώσει τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στην εκμετάλλευση συμπληρώνοντας τα ειδικά έντυπα μεταβολών. Διευκολύνει τους ελεγκτές των Ν.Α., του ΥΠ.Α.Α.Τ. ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που διεξάγουν ελέγχους στο πλαίσιο της εφαρμογής των διαφόρων κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων. Προσκομίζει, τα μητρώα και τα

⁵³ Βλ. ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): οπ., π., υπ. 42, σ.13.

έγγραφα που τα υποστηρίζουν (υγειονομικά πιστοποιητικά κ.α.). τα οποία οφείλει να διατηρεί στην εκμετάλλευσή του για τουλάχιστον τρία συνεχή χρόνια.

Επίσης, αναφορικά με τους μόνιμους βοσκοτόπους⁵⁴ (αρ.5 - Καν. 1782/2003) η Ελλάδα οφείλει να διασφαλίσει ότι βρισκόταν κάτω από τα ελάχιστα επίπεδα βοσκοτόπων το 2003. Οι μειώσεις επιτρέπονται γιατί δράση που να προλαμβάνει συγκεκριμένη πτώση στο συνολικό επίπεδο βοσκοτόπων ελήφθη. Η απαίτηση αυτή, δεν εφαρμόζεται σε γη η οποία βρίσκεται κάτω από την αναδάσωση αγροτικών γαιών, αν η αναδάσωση είναι για περιβαλλοντικούς σκοπούς και με τον αποκλεισμό της φύτευσης των ελάτων και των ταχέως αναπτυσσόμενων ειδών που καλλιεργούνται για σύντομο χρονικό διάστημα.⁵⁵ Δεν υπάρχει εξειδικευμένο ποσοστό για επαναφορά των βοσκοτόπων σε εθνικό επίπεδο όπως το ποσοστό των βοσκοτόπων στο σύνολο της γης το οποίο αυξάνεται συνεχώς. Αναφορικά με το σύστημα κατοχής δικαιωμάτων, περισσότερο απ' το 75% των μόνιμων βοσκοτόπων ανήκουν είτε στο κράτος ή σε κοινότητες και δημιουργήθηκαν από είτε υπάρχοντες βοσκοτόπους ή μακροχρόνια εγκατάλειψη της γης ως αποτέλεσμα της αγροτικής εξόδου μεταξύ των δύο Παγκόσμιων Πολέμων και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι κανόνες μόνιμων βοσκοτόπων κατανοούνται ως μια περιβαλλοντική μέτρηση. Οι μόνιμοι βοσκοτόποι προστατεύονται από πρόσφατη δασική νομοθεσία, κυρίως για περιβαλλοντικούς λόγους, οι κανόνες των οποίων ταιριάζουν στους γενικότερους στόχους αυτής της νομοθεσίας⁵⁶.

Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.⁵⁷ θα ελέγχει αυτήν την απαίτηση με τον ακόλουθο τρόπο. Βασισμένος στις ετήσιες διακηρύξεις για τους γεωργούς διενεργεί μια εκτεταμένη εκτίμηση των μόνιμων βοσκοτόπων και της καλλιέργειας της γης σε εθνικό επίπεδο. Ο έλεγχος λαμβάνει χώρα με την μέθοδο της αεροφωτογραφίας και διεκπεραιώνεται από ειδικούς ή εταιρείες. Το σχετικό τμήμα του ΥΠ.Α.Α.Τ. προμηθεύει τις εταιρείες με αεροφωτογραφίες σε συνδυασμό με το διοικητικό και το σύστημα ελέγχου. Η εταιρεία που ευθύνεται για την διεκπεραίωση της έρευνας αυτής, ευθύνεται παράλληλα και για

⁵⁴ Βλ. Psaltopoulos D. (2006): *Cross Compliance Evaluation - National Report for Greece*, University of Patra, Patra, p.9 - 10.

⁵⁵ Για το κομμάτι αυτό δεν συναντάται προϋπάρχουσα νομοθεσία. Δεν υπάρχουν εθνικά προσωρινά μέτρα αναφορικά με τους μόνιμους βοσκοτόπους που δεν περιλαμβάνονται στους κανόνες της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

⁵⁶ Οι ελληνικές αρχές κατανοούν τις απαιτήσεις των κανόνων αυτών και κυρίως ότι στοχεύουν στο να επιτύχουν την αποφυγή πλεονασμάτων της παραγωγής στο μέλλον.

⁵⁷ Βλ. Ν.2637: *Σύσταση Ο.Π.ΛΟΓ, Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε, Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π., Γ.Δ. και Θέσεων Προσωπικού στο Υπουργείο Γεωργίας και Εταιρείας Αξιοποίησης Αγροτικής Α.Ε. και άλλες διατάξεις*, Φ.Ε.Κ. 200/27 - 8 - 1998, τ.Α'.

την αναφορά των αποκλίσεων από τα επίπεδα βοσκοτόπων σε νομαρχιακό επίπεδο. Οι άμεσες επισκέψεις τα αγροκτήματα, είναι επιβεβλημένες εφόσον παρατηρηθούν σοβαρές αποκλίσεις. Αν δεν παρατηρηθεί καμία σοβαρή αλλαγή στο ποσοστό αυτό, τότε οι ελληνικές αρχές θα λάβουν τα ανάλογα διαρθρωτικά μέτρα. Σύμφωνα με τους ειδικούς του ΥΠ.Α.Α.Τ., είναι απίθανο το ποσοστό αυτό να υπογραμμιστεί, ενώ πιθανότερη φαίνεται μια αύξηση του. Οι κανόνες αφορούν και την περιοχή των μόνιμων βοσκότοπων σε μεμονωμένα αγροκτήματα και ελέγχονται κατά τις επισκέψεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης κυρίως μέσω έντυπης επιθεώρησης, π.χ. αίτημα να δούμε τα συμβόλαια των ενοικιαζόμενων βοσκότοπων. Ένα μεγάλο πρόβλημα, έχει να κάνει με τους βοσκότοπους σε μια ομάδα αγροτών με σκοπό να μειωθεί η γραφειοκρατική δουλειά, κατά την υπογραφή των συμβολαίων για το σύνολο της γης με ελάχιστους απ' τους αγρότες αυτούς. Όταν σύστημα ελέγχου τέθηκε σε ισχύ, η γη καταχωρήθηκε μόνο στους αγρότες που είχαν συμβόλαια και όχι σε όλους τους αγρότες, κάτι που αλλάζει ραγδαία με τις νέες χρήσεις γης⁵⁸.

⁵⁸ Από την εισαγωγή του μέτρου, η αναλογία των μόνιμων βοσκοτόπων στο σύνολο της γης παρέμεινε σταθερή ή αυξήθηκε ελάχιστα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: Η επικοινωνιακή στρατηγική της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.⁵⁹

Στο κεφάλαιο μελετάται η πρακτική που το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα ακολουθεί ώστε να διοχετεύσει τις απαραίτητες πληροφορίες τους γεωργούς σχετικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Με άλλα λόγια, επιχειρούμε να δούμε πως μέσα από την χάραξη επικοινωνιακής στρατηγικής για το καθεστώς αυτό ακολουθείται ή όχι ο ρυθμιστικός ρόλος της πληροφόρησης στους αγρότες. Η πληροφόρηση είναι άμεσου και έμμεσου χαρακτήρα. Στην πρώτη κατηγορία ανήκει το οικονομικό κόστος της διαδικασίας με την οικειοθελή ενημέρωση του αγρότη. Οπότε και στην δεύτερη εντάσσεται το διοικητικό κόστος με τη συμβουλευτική υποστήριξη των παραγωγών μέσω ενός συγκεκριμένου μηχανισμού που το ΥΠ.Α.Α.Τ. οργανώνει με το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και ιδιώτες γεωτεχνικούς συμβούλους.

4.1. Η άμεση επικοινωνιακή στρατηγική.

Το κυριότερο στοιχείο/κυριότερη συνιστώσα, η σωστή αξιοποίηση του οποίου θα επιτρέψει την καλή εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης είναι η *χάραξη της σωστής επικοινωνιακής στρατηγικής προς τους αγρότες*. Στόχος του μέτρου αυτού είναι η επιλογή των κατάλληλων μεθόδων πληροφόρησης και ενημέρωσης των αγροτών ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Από την έναρξη εφαρμογής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης το 2005, οι κυριότερες μέθοδοι ενημέρωσης και πληροφόρησης των αγροτών (Psaltopoulos, 2006: 6 - 7) ήταν, ένας Ειδικός Ενημερωτικός Οδηγός, Σεμινάρια Ενημέρωσης για την Πολλαπλή Συμμόρφωση και η κεντρική ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ.

Ο *Ειδικός Ενημερωτικός Οδηγός*, παρέχει ενημέρωση για όλους τους αγρότες που λαμβάνουν εισοδηματικές ενισχύσεις κατά το χρονικό διάστημα της συμπλήρωσης της ειδικής αίτησης. Αποστάλθηκε σε όλες τις Ε.Α.Σ. και διαμοιράζεται στα μέλη της αλλά και στις Τοπικές Αρχές για να αναρτηθεί σε ειδικά σημεία και να μοιραστεί. Ταυτόχρονα, βρίσκεται στην ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ. όπου είναι ελεύθερα και ευκολότερα προσβάσιμος. Εντός του τρέχοντος έτους, ετοιμάζεται ο Νέος Οδηγός (συμπεριλαμβανομένων και των νέων Κ.Α.Δ.) ο οποίος θα μοιραστεί απ' τη Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης της κάθε Ν.Α. όπου οι αγρότες καταθέτουν το αίτημα τους για εισοδηματικές ενισχύσεις⁶⁰.

⁵⁹ Βλ. Psaltopoulos D. (2006): οπ., π., υπ. 54, p. 11 - 17.

⁶⁰ Αποστολή της Διεύθυνσης Γεωργίας είναι, η μέριμνα για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας (της Νομαρχίας Πειραιά), η ποιοτική και η ποσοτική βελτίωση της γεωργικής παραγωγής,

Τα σεμινάρια που έχουν οργανωθεί μέχρι τώρα φθάνουν μόλις τα 120. Σκοπός τους ήταν η ενημέρωση των παραγωγών για τη Νέα Κ.Α.Π. και ειδικότερα τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Ωστόσο δεν έγιναν στο σωστό χρονικό διάστημα καθώς διεξήχθησαν σε όλη την Ελλάδα από 1/1/2005 - 31/8/2005. Κατά την διάρκεια τους, ο Οδηγός και οι παρουσιάσεις μοιράστηκαν στους συμμετέχοντες. Ακόμη, η *κεντρική ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ.* έχει ως βασικό κόμβο πληροφόρησης την Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης στην οποία το υπάρχει ειδικό για τη link Νέα Κ.Α.Π. στην οποία περιέχεται το σύνολο εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την Πολλαπλή Συμμόρφωση και όχι μόνο. Σε άλλο σημείο περιλαμβάνεται ο Οδηγός, ένα Παράρτημα με τις συχνότερες ερωτήσεις.

Μαζί με τα προαναφερόμενα μέτρα πληροφόρησης των αγροτών για την Πολλαπλή Συμμόρφωση οι Δ/σεις Αγροτικής Ανάπτυξης των Ν.Α. επιφορτίστηκαν με τον ρόλο της κοινοποίησης του θεσμικού πλαισίου με μοίρασμα ενός κειμένου που παρέχει κωδικοποιημένη καθοδήγηση στους αγρότες, σχετικά με τις απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, που είναι Οδηγός σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, του μοιράσματος ενός φυλλάδιου για τις βασικές αρχές και τις καινοτομίες της Νέας Κ.Α.Π. Το φυλλάδιο αυτό, διανεμήθηκε στους αγρότες τόσο στο πλαίσιο της διανομής των Προσωρινών Φακέλων Ατομικών Δικαιωμάτων, που σχετίζονται με τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις, όσο και με την διεξαγωγή σεμιναρίων για τη Νέα Κ.Α.Π. και για τις υποχρεώσεις τους αναφορικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση σε όλη την Ελλάδα. Οι δευτεροβάθμιες Αγροτικές Ενώσεις ανέλαβαν την υποχρέωση να μοιράσουν τον "Οδηγό των Αγροτών" και το φυλλάδιο, να φιλοξενήσουν σεμινάρια για τη Νέα Κ.Α.Π. Οι Ν.Α. και οι Τοπικές Αρχές, όπως αρκετές Αναπτυξιακές Αρχές παρέχουν τις υπηρεσίες τους και βοηθούν στην οργάνωση των σεμιναρίων⁶¹. Βέβαια, από το 2005 τα σεμινάρια αυτά, οργανώνονται από τον Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α. "ΔΗΜΗΤΡΑ"⁶².

τη μέριμνα για την εφαρμογή των σχετικών Κανονισμών Τυποποίησης, ποιοτικού και φυτογυγιονομικού ελέγχου των εισαγόμενων, εξαγόμενων και στο εσωτερικό της χώρας διακινούμενων προϊόντων και την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων γεωργίας φιλικής προς το περιβάλλον [Συνέντευξη - κ. Λιάπης (Προϊστάμενος Δ/σης Γεωργίας Νομαρχίας Πειραιά)].

⁶¹ Ωστόσο, η εφαρμοζόμενη πρακτική αποδεικνύει ότι ελάχιστα σεμινάρια έχουν γίνει προς ενημέρωση των αγροτών για τη Νέα Κ.Α.Π. και την Πολλαπλή Συμμόρφωση και στις περιπτώσεις που γίνονται, ελάχιστοι αγρότες (οι οποίοι πραγματικά να ενδιαφέρονται) ενημερώνονται για τα σεμινάρια αυτά. Επομένως, μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι ελάχιστοι αγρότες επιθυμούν να ενημερωθούν για την σωστή εφαρμογή της Νέας Κ.Α.Π. και των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, καθώς η πλειοψηφία τους ενδιαφέρεται μόνο για την είσπραξη των εισοδηματικών ενισχύσεων και τίποτε περισσότερο.

⁶² Συστήθηκε με το Ν.2520 (Φ.Ε.Κ.173/1 - 9 - 1997, τ.Α') όπως αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα με τις διατάξεις του Ν.2637 (Φ.Ε.Κ. 200/ 27 - 8 - 1998, τ.Α') και Ν.2945

Σε χρονικούς όρους η προσπάθεια είχε να κάνει με το μοίρασμα του Οδηγού και του Φυλλαδίου στους αγρότες. Σε όρους κόστους, η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην οργάνωση των πρώτων 120 σεμιναρίων. Ακόμη, οι πληροφορίες δίδονται στους αγρότες μια φορά το χρόνο με τον Οδηγό και τα σεμινάρια. Θεωρητικά, όλοι οι γεωργοί οι οποίοι έκαναν αίτηση για να λάβουν εισοδηματικές ενισχύσεις είναι πληροφορημένοι και γνωρίζουν τους κανόνες. Ωστόσο, πολύ λίγες Ενώσεις παραπονέθηκαν ότι οι Οδηγοί δεν έφθασαν ποτέ στον προορισμό και δεν διαμοιράστηκαν⁶³. Αυτό, εκτιμήθηκε για να είναι μια πολύ μικρή αναλογία, λιγότερο από 1%, του αγροτικού πληθυσμού στις αποδείξεις των εισοδηματικών ενισχύσεων⁶⁴.

Ο *Νέος Οδηγός* (μαζί με τις Κ.Α.Δ. 2006 - 2007) ο οποίος επίκειται να μοιραστεί, περιλαμβάνει πληροφορίες για όλες τις Κ.Α.Δ. Το υλικό των παρουσιάσεων των σεμιναρίων του 2006 αναφέρεται σε όλες τις Κ.Α.Δ., συμπεριλαμβανομένων και εκείνων για τις οποίες θα γίνει η σχετική αίτηση εντός του 2007. Επιπλέον, η ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ. την Κ.Υ.Α. και την Υ.Α. που εξηγούν τις νέες Κ.Α.Δ. Περαιτέρω, το link με τις ερωτήσεις στην ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ. προβάλλει απαντήσεις σ' αυτές τις ερωτήσεις οι οποίες ερωτώνται συχνότερα από κάποιες άλλες. Όπως για π.χ. είναι ότι η πρώτη από αυτές έχει να κάνει με τις Ο.Γ.Π.Σ. της εναλλαγής καλλιεργειών, η οποία ήταν η πιο αντιφατική απ' όλες τις Ο.Γ.Π.Σ. Πράγματι, ο Οδηγός και των υλικό των παρουσιάσεων επικεντρώθηκαν στους κανόνες της Πολλαπλής Συμμόρφωσης ως ένα μέσο επίτευξης υψηλότερων περιβαλλοντικών απαιτήσεων, ασφάλεια (και υγεία) στον αγρότη και τον καταναλωτή.

Οι ήδη υπάρχουσες πληροφορίες δεν εξηγούν επαρκώς τις Κ.Α.Δ. και τις Ο.Γ.Π.Σ. που σχετίζονται με τα περιβαλλοντικά προνόμια/πλεονεκτήματα. Επιπρόσθετα, οι αγρότες τηρούν μια *ιδιαίτερα κριτική στάση* απέναντι στις παρεχόμενες πληροφορίες προς τους αγρότες για την Πολλαπλή Συμμόρφωση, τονίζοντας ότι οι μέθοδοι παροχής της σχετικής πληροφορίας προς τους αγρότες δεν είναι καθόλου αποτελεσματικές. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στο ότι, οι αγρότες δεν διάβασαν κανενός είδους υλικό, την ώρα που οι Ημερίδες ήταν τόσο πρόωρες όσο και ελάχιστες. Εξαιτίας

(Φ.Ε.Κ.223/8 - 10 - 2001, τ.Α') και εποπτεύεται από το ΥΠ.Α.Α.Τ. Μεταξύ άλλων, καλύπτει τις πολλαπλές ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού της χώρας για επαγγελματική εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, επιμόρφωση και ενημέρωση.

⁶³ Κάτι τέτοιο είναι αδύνατο καθώς δεν διαθέτουν όλες οι Ε.Α.Σ. την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή τόσο στο να εκσυγχρονίσουν τη λειτουργία τους όσο και στο να εκσυγχρονίσουν την παροχή υπηρεσιών προς τους αγρότες τους οποίους εκπροσωπούν.

⁶⁴ Αν και δεν εκφράστηκαν πολλά παράπονα από τις Ε.Α.Σ. εντούτοις, πρέπει να διαπιστώσουμε τι πραγματικά συμβαίνει σε περιπτώσεις απομακρυσμένων Ε.Α.Σ. και οι οποίες δεν διαθέτουν τον ανάλογο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, όπως είναι η Ε.Α.Σ. Νάξου.

αυτού και προκειμένου να καλυφθεί το κενό χρόνου, χρειάστηκαν περαιτέρω σεμινάρια προκειμένου να εκτιμηθούν τα προβλήματα στην εφαρμογή των προαπαιτούμενων των Κ.Α.Δ. και των Ο.Γ.Π.Σ. Δυστυχώς, όπως διαπιστώνουν οι Ενώσεις Αγροτών, ελάχιστοι είναι οι αγρότες που έχουν κατανοήσει πλήρως τις νέες απαιτήσεις σε ποσοστό που φθάνει μόλις το 20%. Σ' αυτό ίσως να συνηγορεί το γεγονός ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες δεν εξηγούν τις Κ.Α.Δ. και τις Ο.Γ.Π.Σ. που σχετίζονται με τα περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα. Βέβαια, αυτό δεν επηρεάζει την διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στους αγρότες. Το θέμα είναι ότι οι αγρότες απλώς δεν βοηθούνται καθόλου από την γραφειοκρατική φύση της διαδικασίας αυτής.

4.2. Η έμμεση επικοινωνιακή στρατηγική: Σύστημα Γεωργικών Συμβούλων.

Η χάραξη της σωστής επικοινωνιακής στρατηγικής για τους αγρότες αναφορικά με την Πολλαπλή Συμμόρφωση εισέρχεται σε μια άλλη φάση. Υλοποιείται (Καν. 1782/2003) με την παροχή γεωργικών συμβουλών από γεωτεχνικούς. Το Σ.Γ.Σ., αρχικά προβλεπόταν από τον Καν. 1257/1999 (αρ.21, παρ.δ) και αργότερα στον οριζόντιο Καν. 1782/2003 (αρ. 13, παρ.2), βάσει του οποίου επιδιώκεται να βοηθηθούν οι αγρότες να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις και τα προαπαιτούμενα της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Στόχος του είναι, η επαύξηση του ενδιαφέροντος των αγροτών έτσι ώστε να βελτιώσουν την λειτουργία της εκμετάλλευσής τους με σεβασμό στην Πολλαπλή Συμμόρφωση (Grochowska, 21/9/2005: 5). Αυτό γίνεται αφού ληφθούν υπόψη τόσο τις ανάγκες των αγροτών όσο και των κυβερνήσεων, αφού εξασφαλιστεί (Povellato , Scorzelli, August 2006: 4 - 5): η πρόσβαση στις διαθέσιμες πηγές πληροφορίας, η αποτελεσματικότητα των πηγών προς τους χρήστες, ο συντονισμός της ενσωμάτωσης των πηγών πληροφορίας, η στόχευση της πληροφόρησης σε διαφορετικούς τύπους χρηστών, καθώς και η σύνθεση του περιεχομένου και της μορφής της συμβουλής με την φύση των αποφάσεων που μπορεί να ληφθούν. Η καλή παροχή της συμβουλής συνίσταται και στον αριθμό των απόψεων που θα παρουσιαστούν σ' αυτόν που θα λάβει την απόφαση, τον βαθμό στον οποίο η συμβουλή περιλαμβάνει μια εκτίμηση του κόστους και των πλεονεκτημάτων, την αδιάκοπη υποστήριξη στις συμβουλευτικές υπηρεσίες κατά την διαδικασία εφαρμογής.

4.2.1. Βασικά στοιχεία.

Οι λεπτομέρειες για την σχεδίαση και την εφαρμογή του νέου αυτού συστήματος καθορίζονται από την Κ.Υ.Α. 303894⁶⁵. Η βασική προσέγγιση του καινοτόμου αυτού συστήματος είναι ότι, επιχειρεί μια εκ των άνω πυραμδοσειδής δομή (Σχ. 6). Στην κορυφή της πυραμίδας είναι η Γενική Διεύθυνση (Γ.Δ.) Γεωργικών Εφαρμογών και Έρευνας του ΥΠ.Α.Α.Τ. Αυτή επιτηρεί το ΓΕΩΤ.Ε.Ε., που είναι ουσιαστικά ο ενδιάμεσος οργανισμός υπεύθυνος για την εκπαίδευση, την πιστοποίηση και τον έλεγχο των γεωτεχνικών συμβούλων. Τέλος, στην βάση της πυραμίδας είναι οι Γεωτεχνικοί Σύμβουλοι (ιδιώτες, Ε.Α.Σ. ή εταιρείες).

ΣΧΗΜΑ 6
"Η διάρθρωση του Συστήματος Γεωργικών Συμβούλων στην Ελλάδα"

Πηγή: Koutsomitros S. (27/10/2005): *The Farm Advisory System in Greece* (p.4), 3rd CIFAS Study Stakeholder Meeting, Brussels.

Το Σ.Γ.Σ. είναι ένα νέο σύστημα αντικαθιστώντας τις παλαιές υπηρεσίες επιτήρησης. Όλοι οι γεωργικοί σύμβουλοι θα κατέχουν την ιδιότητα του ιδιωτικού τομέα (γεωπόνοι, Ε.Α.Σ., εταιρείες)⁶⁶.

Οι σύμβουλοι πρέπει να εκπαιδευτούν και να πιστοποιηθούν ταυτόχρονα. Η Γ.Δ. Γεωργικών Εφαρμογών και Έρευνας προσδιόρισε τρία πεδία εκπαίδευσης: α. Πολλαπλή Συμμόρφωση (περιβάλλον, δημόσια υγεία και υγεία των ζώων, δημόσια υγεία και υγεία των φυτών, ανακοίνωση ασθενειών, ευζωία των ζώων, Ο.Γ.Π.Σ.), β. Οριζόντια Θέματα (εφαρμογή της Κ.Α.Π., οργάνωση και σχεδιασμός των αγροτικών

⁶⁵ Βλ. Κ.Υ.Α.303894: *Συμπληρωματικά Μέτρα για την Εφαρμογή του Συστήματος Γεωργικών Συμβούλων σε γεωργούς* (Καν. 1782/2003), 11/8/2006.

⁶⁶ Βέβαια η Ελλάδα, θα πρέπει να διασφαλίζει ότι οι ιδιώτες γεωτεχνικοί σύμβουλοι και οι αρχές σχεδιασμού ότι, δεν θα χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες ή τα δεδομένα για την δική τους εξατομικευμένη συμβουλευτική δραστηριότητα (βλ. Καν. 1782/2003: αρ.15).

εκμεταλλεύσεων, αγροτική ανάπτυξη, ποιοτικά προϊόντα, αναδόμηση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων), γ. Έλεγχος των Γεωργικών Συμβούλων.

Υπεύθυνος οργανισμός για τον λεπτομερή σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι, το ΓΕΩΤ.Ε.Ε.⁶⁷. Μετά από την επιτυχημένη συμμετοχή και παρακολούθηση του προγράμματος αυτού, το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. χορηγεί στους συμμετέχοντες ένα πιστοποιητικό επιτυχούς παρακολούθησης. Κάθε μια από τις εκπαιδευτικές υποενότητες καλύπτεται με διαλέξεις διάρκειας 40 ωρών με ένα εισαγωγικό μάθημα 20 ωρών (κοινό για όλους τους συμμετέχοντες) και 20 ώρες εξειδίκευσης για κάθε μια από τα πεδία εξειδίκευσης. Οι σύμβουλοι μπορούν να έχουν μια εξειδίκευση σε 2 τουλάχιστον από τα πεδία (φυτική παραγωγή, ζωική παραγωγή, περιβάλλον).

Ακολούθως, ένας γεωτεχνικός προκειμένου να πιστοποιηθεί ως αγροτικός σύμβουλος θα πρέπει να: έχει γνώσεις αγροτικών, κτηνιατρικών ή δασολογικών επιστημών, διαθέτει την απαραίτητη υποδομή, συμπεριλαμβανομένου ενός γραφείου, ενός Η/Υ, ένα ηλεκτρονικό σύστημα αρχειοθέτησης, ένα λογισμικό για Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (Γ.Σ.Π.), διαδίκτυο και e - mail⁶⁸, διαθέτει κατόπιν αιτήσεως στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος, έχει την πιστοποίηση ως Αγροτικός Σύμβουλος, να μην εργάζεται σε καμία εμπορική εταιρεία ή παράγει γεωργικά ή κτηνιατρικά φάρμακα ή σχετικά προϊόντα, να διαθέτει δύο χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, να μην εργάζεται για το κράτος ή για δημόσιες επιχειρήσεις, να μην είναι μόνιμο μέλος του προσωπικού σε Πανεπιστήμια ή Πολυτεχνεία και να μην είναι Επιθεωρητής των Αγροτικών Συμβούλων.

Για εταιρείες και Ενώσεις Αγροτών, εφαρμόζονται όλα τα ανωτέρω με την προσθήκη λίγων ακόμα ειδικοτήτων λαμβάνοντας υπόψη την ισότιμη δομή της εταιρείας και την σχέση των Ενώσεων Αγροτών με το εμπόριο γεωργικών και κτηνιατρικών φαρμάκων. Εάν ο γεωπόνος, οι Ενώσεις Αγροτών ή οι εταιρείες πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις τότε αυτός/-ή συμπληρώνει μια αίτηση στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. ως Γεωργικός Σύμβουλος για (τουλάχιστον) τρία πεδία εξειδίκευσης. Ο επιτυχών αιτών γεωργός καταχωρείται στα "Μητρώα των Πιστοποιημένων Γεωργικών Συμβούλων" που

⁶⁷ Βλ. www.geotee.gr.

⁶⁸ Η ανάλογη αυτή υποδομή για την στελέχωση ενός γραφείου για τους γεωτεχνικούς συμβούλους είναι πολύ δύσκολο έως ακατόρθωτο, κάτι που *δυσχεραίνει το έργο του συντονισμού κάθετα και οριζόντια*. Αυτό δεν ισχύει μόνο σε τέτοιες περιπτώσεις καινοτομιών στην υλοποίηση μέτρων αγροτικής πολιτικής αλλά ισχύει για το σύνολο της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Επί το πλείστον, η δικαιολογία που προβάλλεται είναι αυτή της μη - ύπαρξης των διαθέσιμων πόρων για τις ανάλογες ενέργειες. Είναι όμως μια κοινοτυπία και δεν *"χτυπάει την καρδιά του προβλήματος που είναι η κυριαρχία του γραφειοκρατικού μοντέλου για μια ακόμη φορά"*.

τηρούνται στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. Η πιστοποίηση εκπνέει αυτόματα μετά την πάροδο 3 ετών από την ημερομηνία έκδοσης της. Για την ανανέωση της πιστοποίησης ο Γεωργικός Σύμβουλος πρέπει να έχει παράσχει γεωργικές συμβουλές σε 10 τουλάχιστον εκμεταλλεύσεις με μια ανταμοιβή τουλάχιστον 6.000 ευρώ ή σε 15 εκμεταλλεύσεις με μια ανταμοιβή τουλάχιστον 10.000 ευρώ. Το νέο σύστημα δεν έχει καμία σχέση με το παλαιό σύστημα και είναι εντελώς νέο. Μέχρι τώρα, περίπου 4.800 αιτήματα για πιστοποίηση και εκπαίδευση έχουν κατατεθεί από τους γεωπόνους και τις εταιρείες στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. Αυτό εκτιμάται ότι είναι ένα αρκετά υψηλό νούμερο. Βέβαια, δεν θα είναι επιτυχημένες στο σύνολο τους αλλά η ανταπόκριση στους γεωπόνους, στο κτηνιάτρους και στους δασολόγους ήταν πέρα από κάθε προσδοκία.

Οι μέθοδοι που εφαρμόζονται για την παροχή πληροφορίας με την μορφή συμβουλής στους γεωργούς και βοηθώντας τους συμβούλους περιλαμβάνουν: 1. Έντυπο Υλικό (εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια, κατάλογος, σχέδιο/χάρτης στο κείμενο υποστήριξης, εγχειρίδια πρότυπα για τον σχεδιασμό του αγροκτήματος). 2. Υλικοτεχνική Υποδομή - Χρήση Η/Υ (ειδικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, παρουσιάσεις τύπου Power Point, λογισμικό διάγνωσης της κατάστασης του αγροκτήματος - π.χ. οικονομική βιωσιμότητα - ηλεκτρονικό σύστημα πιστοποίησης, λογισμικό με καταγεγραμμένες γεωργικές πρακτικές, τηλεφωνική γραμμή βοήθειας, σύνδεση με το διαδίκτυο, εξοπλισμός για γρήγορες δοκιμές στο αγρόκτημα). 3. Οικονομοτεχνική Βοήθεια (μοντέλο ανάπτυξης αγροκτήματος, εργαλεία για την περιβαλλοντική διαχείριση Γ.Σ.Π., εξοπλισμός για γρήγορες δοκιμές στο αγρόκτημα). 4. Άλλα μέτρα.

Ακόμα, είναι πολύ νωρίς για να δούμε ποιο απ' αυτά θα πραγματοποιηθεί μέχρι το τέλος. Στο άρθρο 7 της Κ.Υ.Α. 303894 διασαφηνίζονται οι υπηρεσίες και τα μέσα με τα οποία θα παρέχονται οι γεωργικές συμβουλές.

Έτσι, ο γεωργικός σύμβουλος θα πρέπει να επισκεφθεί την εκμετάλλευση, να καταγράψει την υπάρχουσα κατάσταση, να διασαφηνίσει τις απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης που σχετίζονται και εφαρμόζονται από την συγκεκριμένη εκμετάλλευση. Όλες οι συμβουλές καταγράφονται σε ένα τριπλότυπο και συνυπογράφονται από τον σύμβουλο και τον γεωργό. Ένα αντίγραφο αυτού, παραμένει στον γεωργό για να χρησιμοποιηθεί κατά την διάρκεια της Πολλαπλής Συμμόρφωσης ή άλλων ελέγχων, ένα αντίγραφο διαβιβάζεται στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και ένα τελευταίο παραμένει στο γραφείο του Γεωργικού Συμβούλου (Γ.Σ.). Οι συμβουλές καταγράφονται ακολουθώντας το προαναφερόμενο σύστημα γιατί ο σύμβουλος είναι υπεύθυνος στο 100% της ανταμοιβής του/της εάν στον συγκεκριμένο γεωργό επιβληθεί πρόστιμο από τους ελέγχους της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, μετά από την εφαρμογή λανθασμένης

συμβουλής. Το πρόστιμο στον γεωργικό σύμβουλο δίνεται στον γεωργό για να καλύψει το κενό από το πρόστιμο των ελέγχων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Ο "πληθυσμός - στόχος" είναι 30.000 αγρότες με συνολικό προϋπολογισμό για το Σ.Γ.Σ. το ποσό των 30.000.000 ευρώ, για το οποίο δεν θα γίνει διευθέτηση καθώς θα υπάρξει αυτών μια κατά 2% πληρωμή εμβάσματος προς το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. σε κάθε πληρωμή για ένα Γ.Σ.). Λαμβάνοντας υπόψη ότι, η μέγιστη επιτρεπόμενη ανά φάρμα για τον γεωργικό σύμβουλο είναι 1.500 ευρώ και αυτές οι φάρμες αντιστοιχούν αναλογικά σε ένα πολύ μικρό μέρος του συνόλου των εκμεταλλεύσεων ικανές να δεχθούν τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η μέγιστη εθνική συνεισφορά πληρωμής για τις συμβουλευτικές υπηρεσίες ανά εκμετάλλευση θα είναι περίπου 1.000 ευρώ. Ο στοχευόμενος αριθμός εκμεταλλεύσεων, κάτω από τον προϋπολογισμό των 30.000.000 ευρώ για την εθνική συνεισφορά, είναι περίπου 30.000 εκμεταλλεύσεις (20 - 25% των κατάλληλων εκμεταλλεύσεων). Ακόμα, σε μια περίοδο 5 ετών από τώρα, όλοι οι γεωργοί θα λαμβάνουν συμβουλευτικές υπηρεσίες.

4.2.2. Χρηματοδότηση.

Η χρηματοδότηση του Σ.Γ.Σ. έχει δύο άξονες το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός είναι αφοσιωμένος στην χρηματοδότηση της χρήσης του Σ.Γ.Σ. από τους γεωργούς και στο ότι ο προϋπολογισμός είναι αφοσιωμένος στην οργάνωση του Σ.Γ.Σ. Το συνολικό ύψος του προϋπολογισμού θα φθάσει περίπου το 1,5 εκατ. ευρώ, από τα οποία οι 460.000 ευρώ θα είναι εθνική συμμετοχή και το 1.039.000 ευρώ θα είναι κοινοτική χρηματοδότηση. Κατά την διαδικασία αυτή, 2% από κάθε συμβουλευτική πληρωμή θα πηγαίνει υπέρ του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. προς ενίσχυση της υποστήριξης των υπηρεσιών που προωθούνται απ' αυτήν. Για κάθε συμβουλή, το κόστος καλύπτεται κατά 20% από τον γεωργό και κατά 80% από το Σ.Γ.Σ. Έτσι, είναι πιστευτό ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των γεωργικών συμβούλων είναι υψηλός. Το 20% της ιδιωτικής συνεισφοράς (ή μια σημαντική αναλογία αυτής) θα εφαρμόζεται από τους γεωργικούς συμβούλους έτσι ώστε να προσελκύουν γεωργούς στις επιχειρήσεις τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

"Στρατηγικές για την χρηματοδότηση και την παροχή ενημέρωσης"

		ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ	
		Δημόσια	Ιδιωτική
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	Δημόσια	Α. Δωρεάν Σ.Υ.	Β. Πρόσθετες Σ.Υ. (π.χ. συμβόλαια).
	Ιδιωτική	Γ. Σ.Υ. με κρατική κάλυψη.	Δ. Ιδιωτική Παροχή Πληροφορίας

Πηγή: Povellato A., Scorzelli D. (August 2006): *The Farm Advisory System: A Challenge for the Implementation of Cross Compliance?*, D.P. (No.14), Cross Compliance Network, p.6.

Προς το παρόν (Π.6) η παροχή γεωργικών συμβουλών βρίσκεται ακόμα σε επίπεδο ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Καθυστερεί πολύ η παροχή συμβουλών από το κράτος κάτι που θα διευκολύνει τους παραγωγούς αφού η πλειοψηφία αυτών είναι σε δεινή οικονομική κατάσταση και δεν διαθέτουν το ποσό που απαιτείται για τον σύμβουλο.

4.2.3. Στόχοι.

Για την παροχή γεωργικών συμβουλών προτεραιότητα δίνεται, στους γεωργούς που έχουν λαμβάνουν περισσότερο από 15.000 ευρώ σε άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις κάθε χρόνο. Αν και στην Ελλάδα αυτό ενέχει μια πρακτική δυσκολία καθώς η πλειοψηφία των αγροτικών εκμεταλλεύσεων είναι μικρής εκτάσεως. Ωστόσο, οι Γ.Σ. θα στοχεύσουν στις μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις όπου και οι πληρωμές θα είναι μεγαλύτερες, με αποτέλεσμα να μην είναι προτεραιότητα οι *αγρότες μικρών εκμεταλλεύσεων*, που σημαίνει ότι αγνοείται ένα σύνολο παραγόντων για να θέσουν σε προτεραιότητα το Σ.Γ.Σ. Από πλευράς ΥΠ.Α.Α.Τ. πιστεύουν ότι *το Σ.Γ.Σ. θα πρέπει να στοχεύσει στις εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε μεγαλύτερη ανάγκη και αυτές που βρίσκονται εντός του Δικτύου NATURA 2000 και στις ζώνες ευαίσθητες στη νιτρορύπανση κ.α.*

Ωστόσο, εμφανίζονται εδώ τρία αντιφατικά σημεία. Πρώτον, το ενδιαφέρον των Γ.Σ. να αυξήσουν τις αμοιβές τους και η προσέγγιση μεγαλύτερου αριθμού γεωργών. Δεύτερον, το ενδιαφέρον των γεωργών να μειώσουν το πρόστιμο τους. Τρίτον, υπάρχει αυξημένο δημόσιο ενδιαφέρον για μεγιστοποίηση της παραγωγής περιβαλλοντικών αγαθών.

Τίθεται εν εμφιβόλω η αποτελεσματικότητα του Συστήματος Γεωργικών Συμβουλών. Κριτήριο αποφασιστικό προς την κατεύθυνση αυτή είναι οι συμβουλές κατευθυνθούν προς ένα συγκεκριμένο στόχο. Έτσι, για να είναι το σύστημα πιο ολοκληρωμένο οι υπηρεσίες οφείλουν να λάβουν υπόψη τους τις αθετήσεις και τα πρόστιμα. Δυστυχώς, όπως είναι σχεδιασμένο το σύστημα δεν επιτρέπει την ροή της πληροφορίας από την Επιθεώρηση στον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και στο Σ.Γ.Σ. (ΥΠ.Α.Α.Τ. και ΓΕΩΤ.Ε.Ε.). Ιδανική λύση θα ήταν ο υποχρεωτικός χαρακτήρας του Σ.Γ.Σ. για μερικές κατηγορίες αγροτών (θα οριστικοποιηθεί το 2010). Αν τελικά πραγματοποιηθεί η πρόταση αυτή θα οξυνθεί ακόμα περισσότερο το πρόβλημα της γραφειοκρατίας, ένα πρόβλημα το οποίο έτσι και αλλιώς από μόνο του δυσχεραίνει την καθημερινή λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης. Επομένως, ο *οριζόντιος συντονισμός στη φάση αυτή κρίνεται απαραίτητος* και αυτό υποχρεωτικά όσον αφορά τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και τις περιοχές που είναι ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Το σύστημα ελέγχου της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.⁶⁹

Στο παρόν κεφάλαιο, εξετάζεται η προσέγγιση που η Ελλάδα ακολουθεί έτσι ώστε να αναγνωρίσει τις αθετήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Αυτό περιλαμβάνει την διαδικασία με την οποία επιλέγονται οι γεωργοί για τις επιθεωρήσεις ελέγχου.

5.1. Η Αρχουσα Ελεγκτική Αρχή.

Όπως η Κ.Υ.Α. 262021⁷⁰ ορίζει, έτσι όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από την Κ.Υ.Α. 303915/3 - 10 - 2006, η Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή που φέρει και ουσιαστικά την ευθύνη του συντονισμού των ελέγχων είναι ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε και ειδικά αναφερόμενη στους ελέγχους λαμβάνοντας υπόψη τις Κ.Α.Δ. Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. είναι η συντονιστική αρχή για τις Επιθεωρήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Ακόμα, ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. επιλέγει δείγμα ελέγχου για τις επιθεωρήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. 796/2004 και τις επισυνάπτει ηλεκτρονικά στις Ν.Α. οι οποίες είναι υπεύθυνες της επιλογής του δείγματος και των επισκέψεων.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Π.7) υπάρχουν και άλλα κράτη - μέλη που εφαρμόζουν την τακτική της ανάθεσης αρμοδιοτήτων στον έλεγχο των αγροκτημάτων για την Πολλαπλή Συμμόρφωση. από την Αρχή Πληρωμής (ή την Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή) σε εξειδικευμένους θεσμούς, εκτός από την χώρα μας, συναντάται στην Ιταλία (όπου οι έλεγχοι διενεργούνται από ιδιωτικούς μηχανισμούς) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (όπου δίνεται περισσότερο έμφαση στα υπόγεια ύδατα, στη λάσπη και τη νιτρορύπανση μέσω ελέγχων της Περιβαλλοντικής Υπηρεσίας). Επιπρόσθετα, σε κάποιες άλλες χώρες (Τσεχία, Λιθουανία, Κάτω Σαξονία και Βαυαρία (Γερμανία)) η Αρχή Πληρωμής είναι η Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή διεκπεραιώνοντας τον έλεγχο των περιβαλλοντικών αιτήσεων και σε άλλες αυτό ισχύει μόνο για τις περισσότερες απαιτήσεις (Ηνωμένο Βασίλειο),

⁶⁹ Βλ. Psaltopoulos D. (2006): οπ., π., υπ. 54, p.18 - 20.

⁷⁰ Βλ. Κ.Υ.Α. 262021: *Λεπτομέρειες Εφαρμογής της υπ.αριθ.324032/24 - 12 - 2004 Απόφασης των ΥΠ.ΟΙΚ.Ο., Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και ΥΠ.Α.Α.Τ. "Εφαρμογή του Καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και λοιπά συμπληρωματικά μέτρα σε εκτέλεση του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου (Β' 1921)", Φ.Ε.Κ. 538/21 - 4 - 2005, τ.Β'/Κ.Υ.Α.303915: Τροποποίηση και Συμπλήρωση της υπ.αριθ.262021/21 - 4- 2005 (Φ.Ε.Κ. 538Β')* Απόφασης του ΥΠ.Α.Α.Τ. *"Λεπτομέρειες εφαρμογής της υπ.αριθ.324032/24 - 12 - 2004 Κ.Υ.Α. των Υπουργών ΟΙΚ.Ο., ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και Α.Α.Τ."Εφαρμογή του καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και λοιπά συμπληρωματικά μέτρα σε εκτέλεση του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου (Φ.Ε.Κ.1921Β')*", Φ.Ε.Κ. 1447/3 - 10 - 2006, τ.Α'./Νόμος 3399: *Ρυθμίσεις Θεμάτων Αρμοδιότητας του ΥΠ.Α.Α.Τ. - Προσαρμογή στη Νέα Κ.Α.Π. και άλλες διατάξεις*, Φ.Ε.Κ.255/27 - 10 - 2005, τ.Β', αρ.18.

για τις Ο.Γ.Π.Σ. και τα μόνιμα βοσκοτόπια (Γαλλία) και για τα μόνιμα βοσκοτόπια (Ολλανδία). Βέβαια, συναντώνται περιπτώσεις όπου στην ελεγκτική διαδικασία εμπλέκονται διαφορετικοί εξειδικευμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, π.χ. Δανία, Γαλλία, Ολλανδία κ.α. (Guerra, 20/10/2004: 3).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
"Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των περιβαλλοντικών απαιτήσεων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης"

Η Α.Π. είναι η Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή και διεκπεραιώνει τον έλεγχο των περιβαλλοντικών απαιτήσεων	Η Α.Π. είναι η Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή και αναθέτει τον έλεγχο σε εξειδικευμένους θεσμούς	Εμπλέκονται διαφορετικοί εξειδικευμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί
ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ ΚΑΤΩ ΣΑΞΟΝΙΑ, ΒΑΒΑΡΙΑ (ΓΕΡΜΑΝΙΑ) ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ (για τις περισσότερες απαιτήσεις) ΓΑΛΛΙΑ (για τις Ο.Γ.Π.Σ. και τα μόνιμα βοσκοτόπια) ΟΛΛΑΝΔΙΑ (για τα μόνιμα βοσκοτόπια)	ΕΛΛΑΔΑ (σε Νομαρχίες) ΙΤΑΛΙΑ (σε ιδιωτικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς) ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ (νιτρορύπανση, λάσπη και Οδηγίες για τα Υπόγεια ύδατα στην Περιβαλλοντική Υπηρεσία)	ΔΑΝΙΑ ΓΑΛΛΙΑ HESSE (χαμηλότερη διατήρηση της φύσης και Αρχές για την Προστασία των Υδάτων, κανονικά μέρος των ελεγκτικών μηχανισμών) ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Πηγή: Nitsch H., Osterburg B. (January 2007): *Efficiency of Cross Compliance Controls - Public Administrative Costs and Targeting*, D.P. (No.18), Cross - Compliance Network, p.5.

Μαζί με όλα αυτά στο Παράρτημα III του Καν. 1782/2003 έχουν οριστεί ειδικές ελεγκτικές υπηρεσίες για τον έλεγχο της εφαρμογής των Κανονισμών και Οδηγιών και ουσιαστικά τον έλεγχο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Οι έλεγχοι που αποδεικνύουν την σωστή εφαρμογή του καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης είναι 3 ειδών: επιτόπιοι (on - spot controls), διοικητικοί (administrative controls) και εργαστηριακοί έλεγχοι (laboratory controls).

5.2. Η επιλογή του δείγματος ελέγχου.

Καμία εκμετάλλευση δεν έλαβε Ε.Α.Ε. το 2005, μιας και στην Ελλάδα το εν λόγω καθεστώς άρχισε το 2006. Η διαδικασία της επιλογής του δείγματος, έχει οριστεί λεπτομερέστερα από την Κ.Υ.Α. 324032, όπου και εισάγεται η εφαρμογή των πρώτων Κ.Α.Δ. και των Ο.Γ.Π.Σ. (αρ.3). Οι επιτόπιοι έλεγχοι διεκπεραιώνονται με ένα δείγμα της τάξεως του 20% των εκμεταλλεύσεων το οποίο επιλέχθηκε από το δείγμα του 5% του συνόλου των γεωργών για ελέγχους της καταλληλότητας των γεωργικών πληρωμών, σύμφωνα με τα Παραρτήματα III και IV του Καν. 1782/2003. Εάν το δείγμα για τους ελέγχους καταλληλότητας είναι 10% οι έλεγχοι της Πολλαπλής

Συμμόρφωσης διεκπεραιώνονται με το 10% αυτού του δείγματος αντί του 20%. Το άρθρο 3 της προαναφερόμενης Κ.Υ.Α. ορίζει ότι η *ανάλυση επικινδυνότητας (risk analysis)*, διεκπεραιώνεται με το σύνολο του δείγματος των εκμεταλλεύσεων που επιλέγονται για τους ελέγχους καταλληλότητας.

Οι διαδικασίες επιλογής του δείγματος, ορίζονται από την παρ.2 της Κ.Υ.Α. 324032. Η πηγή των δεδομένων προέρχεται από το *ενσωματωμένο διοικητικό σύστημα* και περιλαμβάνει τις επιλεγμένες εκμεταλλεύσεις για τους ελέγχους καταλληλότητας. Οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για την *ανάλυση επικινδυνότητας* είναι οι ακόλουθοι:

1. Το ποσό της υποστήριξης.
2. Ο αριθμός των πακέτων που παραλαμβάνονται.
3. Η συνολική κατοχή εκμεταλλεύσεων.
4. Ο συνολικός αριθμός των ζώων.
5. Οι αλλαγές στα ανωτέρω αναφορικά με τα προηγούμενα χρόνια.
6. Οι αθετήσεις των προηγούμενων ετών.
7. Οι αθετήσεις που αναφέρονται στους ελέγχους διεκπεραιώνονται από άλλους ελεγκτικούς μηχανισμούς λαμβάνοντας υπόψη άλλα θέματα.
8. Περιπτώσεις μη - συμμόρφωσης με τους Καν. 1760/2004 και 21/2004.
9. Περιπτώσεις μη - συμμόρφωσης με τις Αποφάσεις 80568/4225/91 κατά την Οδηγία 86/278, 16190/1335/97 κατά την Οδηγία 91/676, τις Αποφάσεις 33318/3028/98 κατά την Οδηγία 92/43 και την Απόφαση 414895/85 κατά την Οδηγία 79/04.
10. Οι αιτήσεις που εφαρμόζονται για πρώτη φορά.
11. Οι αιτήσεις που δεν ελέγχονται και δεν επιθεωρούνται για Πολλαπλή Συμμόρφωση στα προηγούμενα 4 χρόνια.
12. Οι αιτήσεις που ισχυρίζονται ότι διαθέτουν πυκνή βλάστηση με περισσότερο από 2,7 LU/εκτάριο ή με λιγότερο από 0,3LU/εκτάριο.
13. Οι αιτήσεις για μόνιμα βοσκοτόπια.
14. Οι αιτήσεις που δεν περιλαμβάνουν καλλιέργεια λαχάνων.

Ειδική προσοχή δίνεται στις Κ.Α.Δ. (παράγοντες 8 και 9), στις Ο.Γ.Π.Σ. (παράγοντες 12 και 14) και στα μόνιμα βοσκοτόπια (παράγοντας 13). Η σημασία που αποδίδεται στους παράγοντες που έχουν να κάνουν με τις Κ.Α.Δ. αλλά και με τις Ο.Γ.Π.Σ. είναι κατανοητοί μιας και, περιέχουν την υψηλότερη αναλογία συγκεκριμένων παραγόντων επικινδυνότητας (π.χ. παράγοντες που στηρίζουν το σύνολο των παραγόντων). Ο παράγοντας 7, δίνει μια αίσθηση για τις αθετήσεις που έγιναν από τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις και που δεν σχετίζονται με την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Το 2005, ήταν 4.784 εκμεταλλεύσεις που ελέγχθηκαν για τις Ο.Γ.Π.Σ. και 1.459 για τις Κ.Α.Δ. Δεν

υπάρχει εκτίμηση για την αναλογία των ελεγμένων προς το σύνολο των εκμεταλλεύσεων οι οποίες λαμβάνουν Ε.Α.Ε. αλλά αυτή πρέπει να είναι γύρω στο 5%.

5.3. Η διαδικασία των ελέγχων.

5.3.1. Τα είδη του ελέγχου.

Σε γενικά πλαίσια οι έλεγχοι που διεξάγονται στην διαδικασία της Πολλαπλής Συμμόρφωσης είναι επιτόπιοι έλεγχοι (on - spot controls), διοικητικοί έλεγχοι (administrative controls) και οι εργαστηριακοί έλεγχοι (laboratory controls).

Στους επιτόπιους ελέγχους, καθοριστικό ρόλο παίζουν το δείγμα που λαμβάνεται σε κάθε έλεγχο καθώς και τα κριτήρια επιλογής (Πυριοβολή κ.α., 18/2/2005: 11). Το *δείγμα των επιτόπιων ελέγχων*, πρέπει να αντιστοιχεί σε ποσοστό 1% επί του συνόλου των αιτήσεων και αποτελεί μέρος του δείγματος επιλεξιμότητας [Δείγμα Επιλεξιμότητας 5% = το 20% αυτού αποτελεί το Δείγμα Πολλαπλής Συμμόρφωσης]. Ακολούθως, θα πρέπει να αντιστοιχεί σε ποσοστό 10% των βοοτρόφων από Δ/νσεις Κτηνιατρικής (Καν.1760/2004). Ακόμα, η επιλογή του δείγματος θα πρέπει να γίνεται μηχανογραφικά με βάση καθορισμένα *κριτήρια επικινδυνότητας*. Οι επιτόπιοι έλεγχοι της Πολλαπλής Συμμόρφωσης διεξάγονται, επί δείγματος ποσοστού 20% των γεωργών οι οποίοι έχουν επιλεγεί στο δείγμα του 5% για τους ελέγχους επιλεξιμότητας από το σύνολο των γεωργών οι οποίοι έχουν υποβάλει αιτήσεις για τα καθεστώτα ενίσχυσης των τίτλων III και IV του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου. Εφόσον το δείγμα για τους ελέγχους επιλεξιμότητας ανέρχεται σε ποσοστό 10%, οι επιτόπιοι έλεγχοι της πολλαπλής συμμόρφωσης διεξάγονται επί δείγματος ποσοστού 10% επί αυτού. Η επιλογή δείγματος επιτόπιων ελέγχων της πολλαπλής συμμόρφωσης διενεργείται σε επίπεδο Ν.Α., με *ανάλυση επικινδυνότητας (risk analysis)*, σύμφωνα με τα ισχύοντα για την επιλογή δείγματος επιτόπιων ελέγχων επιλεξιμότητας (Καν. 796/2004, αρ.27).⁷¹ Για την επιλογή του δείγματος, λαμβάνονται υπόψη και κριτήρια που αφορούν τις επιμέρους προς έλεγχο απαιτήσεις και πρότυπα. Οι επιτόπιοι έλεγχοι διενεργούνται από *Επιτροπές Ελέγχου*, οι οποίες συστήνονται σε κάθε Ν.Α. και συγκροτούνται με απόφαση του οικείου Νομάρχη, ταυτόχρονα με τους ελέγχους επιλεξιμότητας ή όταν απαιτείται σε διαφορετικό χρόνο. Οι επιτροπές είναι τουλάχιστον διμελείς και απαρτίζονται από υπαλλήλους της Ν.Α. ή και της περιφέρειας με ειδικότητες συναφείς

⁷¹ Το 2005, το δείγμα εξήχθη σε ποσοστό 20% ή 10% επί του συνόλου των αιτήσεων του δείγματος επιτόπιων ελέγχων επιλεξιμότητας του 5% ή 10% αντιστοίχως, σε κάθε ένα ή σε περισσότερα ειδικά καθεστώτα. Στην περίπτωση που για τον έλεγχο της εφαρμογής των επιμέρους απαιτήσεων έχει θεσπισθεί διαφορετικό ποσοστό δείγματος επιτόπιων ελέγχων, εφαρμόζεται αυτό αντί του ελάχιστου ποσοστού των προηγούμενων παραγράφων.

των προς έλεγχο προτύπων και απαιτήσεων (γεωπόνοι κλπ) κατά περίπτωση. Όταν ενδείκνυται, οι έλεγχοι υποστηρίζονται από τους ελέγχους με τηλεπισκόπηση, οι οποίοι διενεργούνται στο πλαίσιο του Ο.Σ.Δ.Ε.⁷² και όπως αυτοί καθορίζονται αναλυτικά στις τεχνικές προδιαγραφές του έργου που εκδίδονται από την Δ/ση Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.Α.Τ.

Όταν ο εργαστηριακός έλεγχος (laboratory control) κρίνεται αναγκαίος από την Ν.Α., τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. ή την επιτροπή διεξαγωγής επιτόπιων ελέγχων της παραγράφου 1ε, πραγματοποιείται λήψη δειγμάτων και αποστολή τους σε εργαστήριο. Το δείγμα λαμβάνεται κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου. Οι εργαστηριακοί έλεγχοι διεξάγονται από εργαστήρια ανήκοντα ή εποπτευόμενα από το ΥΠ.Α.Α.Τ. Τα αποτελέσματα των εργαστηριακών ελέγχων διαβιβάζονται στην επιτροπή ελέγχου που ορίζεται από τον οικείο Νομόρχη ή την Περιφέρεια. Οι διοικητικοί έλεγχοι, διενεργούνται σύμφωνα με την διαδικασία των αντίστοιχων ελέγχων επιλεξιμότητας και αφορούν διασταυρωτικούς μηχανογραφικούς ή οπτικούς ελέγχους των στοιχείων των αιτήσεων με αποτελέσματα ελέγχων που ενδεχομένως έχουν ήδη διεξαχθεί σε ότι αφορά τις προς έλεγχο απαιτήσεις και πρότυπα. Για τις ανάγκες των ελέγχων χρησιμοποιούνται κατάλογοι γεωγραφικών περιοχών όπου εφαρμόζονται οι Κ.Υ.Α. Αρ. 33318/98 και Αρ. 414985/85.

5.3.2. Έκθεση Ελέγχου.

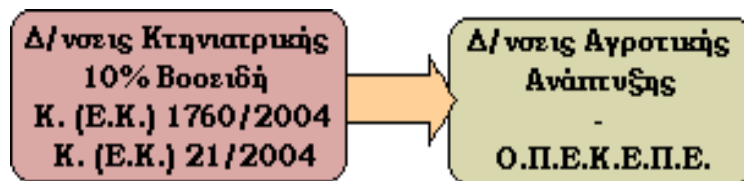
Για κάθε έλεγχο συντάσσεται *έκθεση ελέγχου* η οποία στον επιτόπιο έλεγχο συντάσσεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Καν. 796/2004 (αρ.48) και υποβάλλεται στη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Ν.Α.⁷³ η οποία δια μέσου ηλεκτρονικής οδού, διαβιβάζει αυτήν στον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. (Σχ.7). Τα αποτελέσματα αξιολογούνται κατά υποχρέωση με βάση την *σοβαρότητα*, την *έκταση* και την *μονιμότητα*. Έτσι, για κάθε έλεγχο συντάσσεται έκθεση, που είναι ειδική σελίδα και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της έκθεσης ελέγχου επιλεξιμότητας, η έκθεση περιλαμβάνει τις διαπιστώσεις του ελέγχου ανά αγροτεμάχιο, ανά ζώο ή στο σύνολο της εκμετάλλευσης (αιγοπρόβατα, χοιρινά) και υπογράφεται από τους ελεγκτές και το γεωργό και του δίνεται αντίγραφο (Πυριοβολή κ.α., 18/2/2005: 14).

⁷² Βλ. Καν.1782/2003: ο.π., Κεφάλαιο 4^ο (αρ.17 - 27).

⁷³ Η οποία όπως ορίζεται από την Κ.Υ.Α. 394555 (αρ.2, παρ.β) οφείλει στα πλαίσια της άσκησης των αρμοδιοτήτων της υποχρεούται να εφαρμόσει την κατά χρήση εφαρμογή και λειτουργία μηχανογραφικών συστημάτων και προγραμμάτων λογισμικού όπως προβλέπονται από τις κανονιστικές διατάξεις των επί μέρους καθεστώτων σε *on - line* σύνδεση με τις υπηρεσίες του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και του ΥΠ.Α.Α.Τ. (Βλ. Κ.Υ.Α.394555: ο.π., αρ.2, παρ.β).

ΣΧΗΜΑ 7

"Η Καταχώρηση των Αποτελεσμάτων των Κτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων"

Πηγή: Πυριοβολή Π. κ.α. (18/2/2005): *Πολλαπλή Συμμόρφωση στο πλαίσιο του Καν. 1782/2003 (σ.12)*, ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ "Εφαρμογή της Νέας Κ.Α.Π.", ΟΡΓΑΝΩΣΗ: ΥΠ.Α.Α.Τ. - Γ.Γ. Αγροτικής Πολιτικής και Διεθνών Σχέσεων - Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Ι.Δ.Ε., Αθήνα.

5.3.3. Ενστάσεις.

Μετά τον καθορισμό από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. του τελικού ποσού της ενίσχυσης, ο γεωργός δύναται να υποβάλει ένσταση εντός δέκα εργασίμων ημερών από την ημέρα που λαμβάνει γνώση της σχετικής απόφασης. Η ένσταση υποβάλλεται στην Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης της Ν.Α., στην οποία είχε υποβληθεί η αίτηση ενίσχυσης, και εξετάζεται από επιτροπή ή επιτροπές που συγκροτούνται με απόφαση του οικείου Νομάρχη. Ως προς τον αριθμό των μελών και τη σύνθεση των επιτροπών ισχύουν τα αναφερθέντα στην παράγραφο 1ε. Στις εν λόγω επιτροπές δεν συμμετέχουν μέλη των επιτροπών ελέγχου της παραγράφου 1ε. Κατά τις συνεδριάσεις των επιτροπών καλείται να παρίσταται εκπρόσωπος της Ε.Α.Σ. της περιοχής. Οι ενστάσεις εξετάζονται εντός 10 εργασίμων ημερών από την υποβολή τους.

5.3.4. Οι δευτεροβάθμιοι έλεγχοι.

Οι δευτεροβάθμιοι έλεγχοι διενεργούνται από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. ταυτόχρονα με τους δευτεροβάθμιους ελέγχους επιλεξιμότητας.

5.3.5. Η πληροφόρηση για τους ελέγχους.

Οι επιθεωρήσεις ξεκίνησαν το 2005. Συνήθως, οι έλεγχοι της Πολλαπλής Συμμόρφωσης εμπλουτίζονται με επιθεωρήσεις καταλληλότητας για την εισοδηματική ενίσχυση και διεκπεραιώνονται γύρω στον Ιούνιο και όχι αργότερα από τις 20/9 κάθε έτους. Οι έλεγχοι διεκπεραιώνονται κάθε χρόνο εάν είναι απαραίτητο, αλλά η πλειονότητα της αναλογίας των εκμεταλλεύσεων επιθεωρείται γύρω στον Ιούνιο. Αυτή η πρακτική, ελαχιστοποιεί το κόστος των επιθεωρήσεων καθώς και τον χρόνο που το προσωπικό σπαταλάει για τις επιθεωρήσεις. Οι γεωργοί δεν ειδοποιούνται πριν από τον έλεγχο (μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και αυτό 2 ημέρες πριν). Ακόμα, δεν υπάρχει ακριβής εκτίμηση του συνολικού αριθμού των ελεγκτών που διεκπεραιώνουν τους ελέγχους της συμμόρφωσης. Όπως και να' χει, μια σκληρή εκτίμηση θα υποδείξει ότι στις 54 Ν.Α. υπάρχουν τουλάχιστον 2 επιθεωρητές και ο συνολικός ελάχιστος αριθμός

αυτών είναι 108. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος διαφόρων Ν.Α. και την ανάγκη για 3 επιθεωρητές σε αρκετές επισκέψεις ελέγχου (δύο γεωπόνοι και ένας κτηνίατρος) ο αριθμός του προσωπικού που εμπλέκεται απευθείας με τις επισκέψεις ελέγχου θα πρέπει να είναι 150. Δεν έχουν προσληφθεί νέοι επιθεωρητές δεν έχουν προσληφθεί για τους ελέγχους Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Το ελληνικό κράτος, με σκοπό να ξεπεράσει το πρόβλημα της συρρίκνωσης του προσωπικού για τις επιθεωρήσεις, επιτρέπει στις Ν.Α. να τοποθετούν προσωπικό για τις επιθεωρήσεις από άλλες υπηρεσίες απ' ότι από τις τοπικές αγροτικές αναπτυξιακές υπηρεσίες.

5.3.6. Η σύγκριση των Κανονιστικών Απαιτήσεων Διαχείρισης και των Ορθών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών Συνθηκών.

Στην επιθεώρηση κάθε εκμετάλλευσης συμμετέχουν (τουλάχιστον) 2 Επιθεωρητές και αναμένεται ο αριθμός τους να αυξηθεί σε 3 (Κ.Α.Δ. 2006 και 2007) συμπληρωμένοι από 1 κτηνίατρο όπου και όποτε χρειάζεται (κυρίως στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις). Όλες οι Κ.Α.Δ. και οι Ο.Γ.Π.Σ. επιθεωρούνται και δεν είναι άσχετες Κ.Α.Δ. και Ο.Γ.Π.Σ. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι Κ.Α.Δ. και οι Ο.Γ.Π.Σ. δεν επιθεωρούνται κατά το χρονικό διάστημα της διεξαγωγής των ελέγχων (για π.χ. κατά τον Ιούνιο δεν υπάρχει τρόπος να ελεγχθεί εάν η καμμένη από τους παγετώνες γη έχει οργωθεί). Δεν υπάρχουν στοιχεία που να έχουν σχέση με το ανώτατο επίπεδο επιθεωρήσεων, κάτι που εξαρτάται σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό από το μέγεθος της εκμετάλλευσης και την περιπλοκότητα, π.χ. συνύπαρξη φυτικής παραγωγής και ζώων πάχυνσης ή γαλακτοπαραγωγής κ.α.. Εκτιμάται ότι, οι επιθεωρήσεις δεν κρατούν περισσότερο από 1 ημέρα. Ωστόσο, δεν υπάρχει εκτίμηση της αναλογίας του χρόνου που αφιερώνεται στους ελέγχους των Ο.Γ.Π.Σ. και των Κ.Α.Δ.

5.3.7. Η επιβεβαίωση της συμμόρφωσης με βάση τα προαπαιτούμενα της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Η Κ.Υ.Α. 262021, τροποποιήθηκε από την Κ.Υ.Α. 282471/13 - 9 - 2006 όπου και καθορίζονται λεπτομερέστατα οι δείκτες ελέγχου και οι σχετικές λίστες για τις Κ.Α.Δ. 2006 - 2007. Εφαρμόζει κανόνες για την Πολλαπλή Συμμόρφωση, καθορίζει λεπτομερώς τους δείκτες ελέγχου για τις Κ.Α.Δ. και προωθεί μια λίστα ελέγχου την οποία οι επιθεωρητές πρέπει να συμπληρώσουν και να υποβάλλουν στις αρμόδιες νομαρχιακές αρχές. Οι δείκτες ελέγχου για τις Κ.Α.Δ. υποβάλλονται σε ένα φάκελο Excel επισυναπτόμενοι στην αναφορά αυτή. Ακόμα, η Κ.Υ.Α 262021, κάνει ακριβώς την ίδια διαδικασία για τις Ο.Γ.Π.Σ. Η συμμόρφωση με τους κανόνες για τα μόνιμα βοσκοτόπια, ελέγχονται μέσω φωτογραφιών. Αποδείχθηκε από την παρουσίαση των

κριτηρίων ρίσκων, η αλλαγή στα μόνιμα βοσκοτόπια μπορεί να προκαλέσει επιθεώρηση. Η σταθερότητα στην αναλογία της εκμετάλλευσης σε μόνιμα βοσκοτόπια στο σύνολο της εκμετάλλευσης ελέγχεται κατά την διάρκεια των επιθεωρήσεων και ειδικότερα σημάδια μονιμότητας της καλλιεργούμενης γης καταγράφονται.

Σταθερή βάση - Πίνακας 8 - για τη διενέργεια των ελέγχων από τους γεωτεχνικούς, των Δ/νσεων Αγροτικής Ανάπτυξης και Κτηνιατρικής των Ν.Α. είναι το 5% του δείγματος. Η ίδια βάση τηρείται στην Ιταλία και την Βαυαρία. Ενώ στην Τσεχία, τη Δανία, την Γαλλία, την περιοχή Hesse της Γερμανίας, τη Λιθουανία, την Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο (Η.Β.) ελέγχονται όλοι οι αγρότες που λαμβάνουν άμεσες. Ωστόσο, στην Γαλλία το 5% εξετάζεται το 5% του δείγματος και στο Η.Β. το 1% των κτηνοτρόφων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

"Η επιλογή των ελεγχόμενων αγροκτημάτων: Ευθύνες, Βάση της Επιλογής, Βαθμός Ενσωμάτωσης της εκτίμησης - ρίσκου (Περιβαλλοντικές Κ.Α.Δ. και Ο.Γ.Π.Σ.)".

ΧΩΡΕΣ	Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΡΙΣΚΟΥ	ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ	ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ - ΡΙΣΚΟΥ
ΤΣΕΧΙΑ	SZIF (Αρχή Πληρωμής)	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές	Για Ο.Γ.Π.Σ.
ΔΑΝΙΑ	Εξειδικευμένες Υπηρεσίες (εν μέρει στο τοπικό επίπεδο)	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές	1. Πουλιά & Φυσικό Οικοσύστημα. 2. Υπόγεια Ύδατα, Βρώμικα Λύματα & Νιτρορύπανση. 3. Ο.Γ.Π.Σ.
ΓΑΛΛΙΑ	D.D.A.F.: Υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, επιλεγμένα αγροκτήματα για Περιβαλλοντικές Κ.Α.Δ. και Ο.Γ.Π.Σ. (διαφορετικός μηχανισμός για τα αγροκτήματα με μεγάλο αριθμό ζώων)	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές [5% του δείγματος]	1. Περιβάλλον Κ.Α.Δ. 2. Ο.Γ.Π.Σ.
ΓΕΡΜΑΝΙΑ			
Βαυαρία	Υπουργείο Γεωργίας	5% του δείγματος	Όλες οι Κ.Α.Δ. και οι Ο.Γ.Π.Σ. ("πράσινη περιοχή")
Hesse	Για τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις: Περιφερειακά Συμβούλια και Kassel εκ μέρους του Υπουργείου	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές	Όλες οι Κ.Α.Δ. και οι Ο.Γ.Π.Σ.
ΕΛΛΑΔΑ	Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. (Αρχή Πληρωμής)	5% του δείγματος	Για όλα τα προαπαιτούμενα
ΙΤΑΛΙΑ	ΑΝΕΡΑ (Αρχή Πληρωμής)	5% του δείγματος	Για όλα τα προαπαιτούμενα
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	Εθνική Αρχή Πληρωμής	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές	Για τις Ο.Γ.Π.Σ.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Υπηρεσίες Επιθεωρητικού Αγροτικού Ελέγχου	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές	Για όλες τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Κάθε Αρμόδια Ελεγκτική Αρχή, RPA για Ο.Γ.Π.Σ., Περιβαλλοντικές Κ.Α.Δ., σήμανση των ζώων και υγεία. Στους ελέγχους εμπλέκεται και η Περιβαλλοντική Αρχή.	Όλοι οι αγρότες με Άμεσες Πληρωμές (το 1% των κτηνοτρόφων)	Το 2005 για όλες τις απαιτήσεις

Πηγή: Nitsch H., Osterburg B. (January 2007): *Efficiency of Cross - Compliance Controls - Public Administrative Cost and Targeting*, D.P. (No.18), Cross - Compliance Network, p.22.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Η παραβίαση των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και οι κυρώσεις⁷⁴.

Σε περίπτωση που ο γεωργός δεν τηρεί τις προβλεπόμενες στο άρθρο 2 της Κ.Υ.Α. 324032 υποχρεώσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, επιβάλλεται από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. μείωση ή αποκλεισμός από την ενίσχυση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 7 του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου και 65,66 και 67 του Καν. 796/2004 της Επιτροπής. Σε εφαρμογή του άρθρου 9 του Καν. 1782/2003 του Συμβουλίου, ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. παρακρατεί ποσοστό 25% των ποσών που προκύπτουν από την εφαρμογή της παρ. 1 του παρόντος άρθρου και το οποίο αποδίδεται στον Ε.Λ.Ε.Γ.Ε.Π. που τηρείται στην Α.Τ.Ε.⁷⁵ Με άλλα λόγια επιβάλλονται κυρώσεις (Πυριοβολή κ.α., 18/2/2005: 17). Ο αρμόδιος φορέας για την επιβολή των κυρώσεων (sanctions) είναι ο Φορέας Συντονισμού με ένα ειδικό μηχανογραφικό σύστημα βάσει των ευρημάτων των ελέγχων. Αποτελούν ποσοστό μείωσης της ενίσχυσης μετά την επιβολή οποιωνδήποτε άλλων μειώσεων & κυμαίνονται από 1 - 3% κατά τομέα. Αν (όμως) διαπιστωθούν παραβάσεις σε περισσότερους τομείς αθροίζονται και το ποσοστό μπορεί να ανέλθει έως 5%. Βέβαια, σε περίπτωση επανάληψη της παράβασης, αυτά τα ποσοστά τριπλασιάζονται. Όταν υπάρχει πρόθεση το ποσοστό κατά τομέα ανέρχεται σε 20%. Σε περιπτώσεις επανάληψης ή άλλες ειδικές περιπτώσεις η κύρωση μπορεί να φτάσει και το 100% της ενίσχυσης.

6.1. Η Αρμόδια Αρχή.

Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε είναι ο οργανισμός πληρωμών για την ελληνική γεωργία. Συστάθηκε με το Ν.2637/1998 και ειδικότερα με την Κ.Υ.Α 262021/15 - 4 - 2005 (όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α. 303915/3 - 10 - 2006) και η οποία αναφέρεται στην διαχείριση των ελέγχων λαμβάνοντας υπόψη τις Κ.Α.Δ. και τις Ο.Γ.Π.Σ. και εφαρμόζει μείωση των ενισχύσεων όταν διαπιστωθούν αθετήσεις προς τις απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., είναι παράλληλα και η συντονιστική αρχή για τις επιθεωρήσεις στην Πολλαπλή Συμμόρφωση.

⁷⁴ Βλ. Psaltopoulos D. (2006): p. 21 - 24.

⁷⁵ Αν και είναι αδύνατη η εκτίμηση του ποσού που αντιστοιχεί στο 25% του συνολικού ετήσιου ύψους των προστίμων, τίθεται το ζήτημα της αξιοποίησης αυτών των κονδυλίων. Κατά τους Κανονισμούς τα κονδύλια αυτά, θα αξιοποιηθούν από τη Δημόσια Διοίκηση. Κατά την άποψη της ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. τα ποσά αυτά, οφείλονται να διατεθούν στην υποστήριξη των Οργανώσεων των Παραγωγών για να προετοιμάσουν την προσαρμογή των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στις απαιτήσεις της Νέας Κ.Α.Π., με προτεραιότητα σε δράσεις προγραμμάτων για τη βελτίωση της ποιότητας και τον εντονότερο προσανατολισμό της αγροτικής παραγωγής προς την αγορά (Βλ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. (Απρίλιος 2005): σπ., π., υπ.7, σ.17).

6.2. Η αναγνώριση των παραβιάσεων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Όταν ολοκληρωθεί ο επιτόπιος έλεγχος, οι επιθεωρητές καταγράφουν τα ευρήματα και τα σχόλια τους σε μια έκθεση. Παρέχεται η δυνατότητα στον (επιθεωρούμενο) γεωργό, να προσθέσει και τα δικά του σχόλια στην έκθεση αυτή που συνυπογράφεται από τους επιθεωρητές και τον ίδιο. Αν πάλι αρνηθεί να γίνει αυτό, αυτό αναγράφεται στην αναφορά αλλά δεν επηρεάζει την αξία της έκθεσης ή το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο ο γεωργός μπορεί να υποβάλλει ένσταση ενάντια στην έκθεση αυτή.

6.2.1. Το σύστημα μείωσης των ενισχύσεων.

Το σύστημα μείωσης των ενισχύσεων περιγράφεται αναλυτικότερα στο "Εγχειρίδιο - για την Εφαρμογή των Ελέγχων και των Μειώσεων" που εκδόθηκε από τον Ο.Π.Ε.Κ.ΕΠ.Ε. Ο πυρήνας του συστήματος αυτού είναι παραβιάσεις/αθετήσεις των Οδηγιών και Κανονισμών της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Αυτές διακρίνονται σε *αθελείς αθετήσεις* και σε *ηθελημένες αθετήσεις*. Και στις δύο περιπτώσεις επιβάλλονται *κυρώσεις (sanctions)* με σκοπό είτε την μείωση του ποσού της ενίσχυσης στον παραγωγό είτε τον οριστικό αποκλεισμό από αυτές.

Στην περίπτωση των *αθελών αθετήσεων*, ακολουθείται μια συγκεκριμένη διαδικασία. Εφόσον η αθέτηση μιας Κ.Α.Δ. ή μιας Ο.Γ.Π.Σ. ληφθεί ως *μη - μόνιμη, ελάχιστης σημασίας και χωρίς επίδραση εκτός της περιοχής που ελέγχεται* παρακρατείται το 1% του ποσού της ενίσχυσης. Ακόμα, όταν η αθέτηση μιας Κ.Α.Δ. (ή μιας Ο.Γ.Π.Σ.) μετά από έλεγχο διαπιστωθεί ότι δεν είναι μόνιμη, ελάχιστης σημασίας και χωρίς καμία επίδραση εκτός της εκμετάλλευσης (ή της κτηνοτροφικής μονάδας) κρατείται το ανώτερο μέχρι 5% της ενίσχυσης. Ακολούθως, παρακρατείται το 5% του ποσού της ενίσχυσης όταν ή αθέτηση μιας Κ.Α.Δ. ή μιας Ο.Γ.Π.Σ. αντιληπτή ως μόνιμη, σημαντική και με εξαπλώμενες επιδράσεις εκτός των ορίων της εκμετάλλευσης. Επιπρόσθετα, όταν οι παραβιάσεις των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης με σοβαρότητα και έκταση μεταξύ 1% και 3% κρατείται το 3% του ποσού. Ωστόσο, σε περίπτωση επαναλαμβανόμενων ελέγχων διαπιστωθεί ότι σε μια αγροτική εκμετάλλευση ή κτηνοτροφική μονάδα οι παραβιάσεις αυτές είναι *επαναλαμβανόμενες παρακρατείται μέχρι και 15% (είναι πρόσθετες και προκαλούν τριπλή κράτηση)*.

Τώρα, στην περίπτωση των *ηθελημένων αθετήσεων* οι κυρώσεις (χρηματικού χαρακτήρα) που επιβάλλονται είναι πιο αυστηρές. Έτσι, εφόσον ο παραγωγός δεν συμμορφωθεί με την επιβολή των μέχρι τώρα χρηματικών κυρώσεων (ποινών) ύστερα από επαναλαμβανόμενους ελέγχους είτε θα κρατείται το 20% για κάθε Κ.Α.Δ. ή Ο.Γ.Π.Σ. είτε το 100% του ποσού για το τρέχον και τα μελλοντικά οικονομικά έτη.

6.2.2. Οι αθετήσεις των Κανονιστικών Απαιτήσεων Διαχείρισης.

Εντοπίζονται αθετήσεις στις Κ.Α.Δ. 2 ειδών, στην αναγνώριση και την πιστοποίηση των βοοειδών (Κ.Α.Δ. 7 και 8), των κατσικιών και των προβάτων (Κ.Α.Δ. 8^α). Σε διενέργεια 1.459 ελέγχων εντοπίστηκαν 578 αθετήσεις (40% του συνόλου). Οι αθετήσεις εντοπίστηκαν στην Κ.Α.Δ. 8^α των κατσικιών και των προβάτων, όπου οι αθετήσεις αφορούσαν το 50% των ελέγχων. Η ελληνική νομαδική βόσκηση και οι βοσκοί αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στο να συμμορφωθούν με αυτή την Κ.Α.Δ. εξαιτίας της νομαδικής φύσης του κτηνοτροφικού συστήματος αλλά και εξαιτίας του χαμηλού επιπέδου των εκπαιδευτικών προσόντων που απαιτούνται προς συμμόρφωση με την Κ.Α.Δ. Δεν έλαβαν επιθεωρήσεις κατά το 2004, έτσι ώστε να έχουμε στη διάθεση μας συγκρίσιμα στοιχεία. Εξαιτίας της πρόσφατης έναρξης των ελέγχων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, οι επίσημοι και οι επιθεωρητές ήταν διστακτικοί στο να παράσχουν πληροφορίες αλλά η γενική αίσθηση είναι ότι, οι αθετήσεις θα μειωθούν απ' τη μια εν όψει της διάχυσης της πληροφορίας και της υιοθέτησης του Σ.Γ.Σ., και απ' την άλλη οι διαπιστωμένες αθετήσεις εξαιτίας των ελέγχων θα γίνουν αυστηρότερες και περισσότερο σκληρές. Η συνηθέστερη αθέτηση, αφορά την αναγνώριση και τη σήμανση των ζώων γαλακτοπαραγωγής συνοδευόμενη από τις Κ.Α.Δ. αναγνώρισης και σήμανσης των βοοειδών. Το πρόβλημα της σχετικής υψηλής ακρίβειας, έχει να κάνει με την δυσκολία της συμμόρφωσης των νομαδικών βοσκοτόπων, τα χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα σε σχέση με τις απαιτήσεις και την εφαρμογή του Σ.Γ.Σ.

6.2.3. Οι αθετήσεις των Ορθών Γεωργικών και Περιβαλλοντικών Συνθηκών.

Διαπιστώθηκαν αθετήσεις σε πέντε Ο.Γ.Π.Σ. κατά το 2005. Όπως και να 'χει, μέχρι τώρα οι περισσότερες αθετήσεις συναντώνται στην εναλλαγή καλλιεργειών η οποία τελικά κλήθηκε για επανεξέταση στα μέσα του 2006.

Από τις 4.784 επιθεωρήσεις, οι 1.191 αθετήσεις αναγνωρίστηκαν και απ' αυτές οι 1.153 (το 97% όλων των αθετήσεων) σχετίζονται με την εναλλαγή καλλιεργειών. Αθετήσεις 20 ειδών, έχουν να κάνουν με την κατάσταση του αγροκτήματος και την διασπορά ζιζανίων. Επίσης, δεν έγινε καμία επιθεώρηση κατά το 2004 έτσι ώστε να έχουμε συγκρίσιμα στοιχεία. Εξαιτίας του γεγονότος ότι η έλεγχος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης μόλις ξεκίνησαν, οι επίσημοι και οι επιθεωρητές ήταν διστακτικοί όπως ακριβώς και στις Κ.Α.Δ. Η συνηθέστερη αθέτηση εντοπίζεται στην εναλλαγή καλλιεργειών. Ήταν αμφισβητήσιμη και επιθεωρήθηκε μέχρις ότου προταθεί ένα πιο κατανοητό σύστημα εναλλαγής καλλιεργειών από τις αρχές. Οι επιθεωρήσεις κατά τον πρώτο χρόνο της εφαρμογής ήταν ελάχιστες. Ωστόσο, δεν συνιστούν ένα εμπόδιο για

τις ελληνικές αρχές, εξαιτίας του γεγονότος ότι η παραγωγή των ρυπαντών αγροτικών προϊόντων όπως ο καπνός και το βαμβάκι υπογραμμίστηκε από το 70% και 25% (συγκρίσιμα με τις τάσεις των πρόσφατων ετών).

6.3. Κανόνες και πρόστιμα.

Οι αθετήσεις χαρακτηρίζονται από την σημασία (μεσαία ή υψηλή), τη έκταση και την μονιμότητα τους⁷⁶. Η έκταση της αθέτησης χαρακτηρίζεται χωρίς αποτέλεσμα, με τα αποτελέσματα εντός της (κατοχής της) εκμετάλλευσης ή με τις επιδράσεις εκτός των ορίων της κατοχής της εκμετάλλευσης. Η μονιμότητα προσδιορίζεται από 2 κατηγορίες (μόνιμη - προσωρινή). Οι ηθελημένες αθετήσεις επαναλαμβάνονται παρ' όλες τις επισημάνσεις των αρχών, αλλά και εκείνες που είναι παράνομες υπό του νόμου απ' ότι η Πολλαπλή Συμμόρφωση, π.χ. το παράνομο εμπόριο των ζώων.

Επεβλήθησαν συνολικά 1.225 πρόστιμα σε σύνολο 1.760 αθετήσεων (69,6%). Το 30% αυτών δεν αφορούσε την μείωση, ενώ το 46,4% αντιστοιχούσε στο 1%, το 22% για 3% (πέντε κατοχές εκμεταλλεύσεων) για μειώσεις 100%. Εφόσον απ' το 2005 εκχωρούνται οι Ενιαίες Αποδεδειγμένες Ενισχύσεις στην Ελλάδα, οι κρατήσεις εφαρμόζονται για τις Κ.Ο.Α. στα προϊόντα που ανταποκρίνονται και/από περιοχές⁷⁷.

6.4. Η χρήση δεδομένων στις παραβιάσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Δεδομένα των παραβιάσεων είναι στο σύστημα εκτιμώντας το δείγμα επικινδυνότητας σύμφωνα με την επιλογή του δείγματος. Δεν έχουν γίνει αλλαγές στο σύστημα επιβολής προστίμων ακολουθώντας τις πρόσφατες οδηγίες συμπεριλαμβανομένης και της Οδηγίας του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. "Εγχειρίδιο των Διαδικασιών που εφαρμόζονται κατά τους Ελέγχους και η Επιβολή Προστίμων κάτω από την Ε.Α.Ε. και άλλα Καθεστώτα Στήριξης στο πλαίσιο του Καν. 1782/2003", όπως κανονίζονται από το Ο.Σ.Δ.Ε., 70746 της 20ης Σεπτεμβρίου 2006.

⁷⁶ Π.χ. αν ένα σωστά δηλωμένο ζώο που δεν έχει φύγει απ' τα όρια της εκμετάλλευσης 1 απ' τις 2 ετικέτες αναγνώρισης του λείπουν αυτό χαρακτηρίζεται ως αθέτηση υψηλής σημασίας. Αν λείπουν και οι δύο ετικέτες αναγνώρισης αυτό είναι αθέτηση υψηλής σημασίας.

⁷⁷ Δυστυχώς, δεν υπάρχουν δεδομένα μέχρι τώρα που να έχουν σχέση μ' αυτό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το νέο κοινωνικό - οικονομικό τοπίο, που διαμορφώθηκε στη διευρυμένη Ε.Ε. της μεταβιομηχανικής εποχής, προκάλεσε ανακατατάξεις και αναθεωρήσεις στο παραγωγικό και στο καταναλωτικό ευρωπαϊκό αγροτοδιατροφικό υπόδειγμα, υπαγορεύοντας την εφαρμογή μιας νέας πολιτικής για τη γεωργία και την ύπαιθρο μετά την πρόσφατη μεταρρύθμιση της Κ.Α.Π. (Δαβίλλας, 6 - 7/5/2007: 7) με την τήρηση περιβαλλοντικών κανόνων. Έτσι, η Κ.Α.Π. διαφοροποίησε το περιεχόμενο της και αποτελεί πλέον *πολιτική ενίσχυσης της αγροτικής ανάπτυξης και αναβάθμισης του περιβάλλοντος*. Τον Ιούνιο του 2003 στη Θεσσαλονίκη θεσμοθετήθηκε ο οριζόντιος Καν.1782/2003, εστιάζοντας στην καθιέρωση ενός διαφορετικού τρόπου καταβολής των εισοδηματικών ενισχύσεων με συγκεκριμένες ρυθμίσεις. Οι επιδοτήσεις θα καταβάλλονται στον παραγωγό ανεξαρτήτου ποσότητας (ενιαία αποδεσμευμένη ενίσχυση). Για να τις εισπράξει πρέπει να ακολουθήσει συγκεκριμένους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος, καλής διαβίωσης των ζώων, προστασία της δημόσιας υγείας κλπ. Αυτή η δέσμη μέτρων συνιστά την Πολλαπλή Συμμόρφωση. Αν όμως δεν τους ακολουθήσει επιφέρεται μείωση ή αποκλεισμός από τις ενισχύσεις, με τη δυνατότητα ωστόσο της επανεξέτασης και την διαμόρφωση του τελικού ποσού. Στις γενικές διατάξεις του Κανονισμού αυτού, περιλαμβάνεται η *αρχή της διαφοροποίησης* (modulation) και η *αρχή της δημοσιονομικής πειθαρχίας* (financial discipline), το *Σύστημα Γεωργικών Συμβουλών* και το Ο.Σ.Δ.Ε. (Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου).

Ο διατομεακός χαρακτήρας της Πολλαπλής Συμμόρφωσης φέρνει στο προσκήνιο πολλά απ' τα οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα του ελληνικού πολιτικο - διοικητικού συστήματος τα οποία με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τον συντονισμό σε οριζόντιο επίπεδο. Πλέον, το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα καλείται να επαναπροσδιορίσει τη θέση του μέσα από την αποσύνδεση της παραγωγής από τις επιδοτήσεις, την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης, τα ποιοτικά προϊόντα για τους καταναλωτές και τους καλύτερους όρους διαβίωσης για τους πολίτες. Στόχος είναι μια Στρατηγική Οριζόντιου Συντονισμού, η οποία θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ελληνικής γεωργίας, θα τυγχάνει διακομματικής στήριξης και η οποία θα πείθει *τους αγρότες ότι εκτός από την κοινωνική διαχείριση της κρίσης, χρειάζονται επώδυνες και διαρθρωτικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα λήψης και εφαρμογής των αποφάσεων*. Οι βασικές συνιστώσες της Στρατηγικής αυτής θα πρέπει να είναι "ταχύτητα - διαφάνεια - αποτελεσματικότητα".

Υπό το πρίσμα των προηγούμενων παρατηρήσεων για την μέχρι τώρα εφαρμογή του καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα, αναλύουμε κάποια επιμέρους σημεία για τα οποία θα ακολουθήσουν ενδεικτικές προτάσεις.

Διαπιστώθηκε καθυστέρηση στην ενσωμάτωση του οριζόντιου Κανονισμού στο εθνικό δίκαιο, με συνέπεια την καθυστέρηση στην εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, μέχρι τώρα. Ενδεικτικά, θα μπορούσε να εφαρμοστεί η συντόμευση της διαδικασίας ενσωμάτωσης της με έμφαση στην ενημέρωση, τη διαβούλευση και την συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων. Προτείνεται η διεύρυνση της βάσης της γραφειοκρατικής "πυραμίδας" και την σταδιακή ενσωμάτωση σε αυτήν και άλλων φορέων που βρίσκονται εκτός της κλασσικής διοικητικής μηχανής λήψης αποφάσεων όπως είναι οι Ε.Α.Σ., οι Α.Σ.Ο., οι επαγγελματικές ενώσεις των αγροτών, διάφοροι Μ.Κ.Ο. κ.ο.κ. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχύονται οι μηχανισμοί λήψης αποφάσεων τόσο από το ΥΠ.Α.Α.Τ. όσο και από τα συναρμόδια Υπουργεία. Πρακτικά ζητείται απ' το ΥΠ.Α.Α.Τ. να τροποποιήσει την οργάνωση του και να μετατραπεί σε επιτελικό Υπουργείο, να ανασυγκροτήσει τις υπηρεσίες και το οργανόγραμμα του (κλαδική πολιτική Κ.Α.Π. ανά προϊόν). Παράλληλα, οφείλει να προσέξει τις οριζόντιες δράσεις που θα ενισχύσουν την παραγωγική διαδικασία, να διασφαλίσει τα περιφερειακά χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγροτικής οικονομίας και ανάπτυξης. Η αρχή μπορεί να γίνει με την δημιουργία μιας *Ειδικής Διεύθυνσης Πολλαπλής Συμμόρφωσης* στο ΥΠ.Α.Α.Τ. η οποία θα συντόνιζε το σύνολο της διαδικασίας και θα μειωνόταν όσο είναι δυνατό το διοικητικό και το οικονομικό κόστος αυτής.

Οι αρμοδιότητες δύο εκ των συναρμοδίων Υπουργείων, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και (φυσικά) το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, υπολείπεται εκείνου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Αν και συνυπογράφουν μαζί με το ΥΠ.Α.Α.Τ. το σχετικό νομοθετικό κείμενο για την εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, μεταθέτουν την ευθύνη υλοποίησης του μέτρου αυτού στο τελευταίο (ΥΠ.Α.Α.Τ.). Δυστυχώς, απουσιάζει η ισορροπία στην διενέργεια των επιμέρους διαδικασιών. Πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. *ώστε να περιοριστεί η ανυπαρξία των παγιωμένων δομών οριζόντιου συντονισμού μεταξύ του ιδίου, του ΥΠ.ΟΙΚ.Ο. και του ΥΠ.Α.Α.Τ.*

Η απαξίωση απέναντι στην ενεργοποίηση των μηχανισμών του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. επεκτείνεται και σε επιμέρους τομείς του φυσικού περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικότερη είναι η περίπτωση της ελλειμματικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων, με την αδιαφορία για την εφαρμογή της Οδηγίας - Πλαίσιο 60/2000 για τα Ύδατα. Δεν έχει σημασία αν έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο καθώς μέχρι στιγμής δεν έχει

υλοποιηθεί ούτε στο ελάχιστο. Απόρροια αυτού είναι υποβάθμιση της γεωργίας και η λανθασμένη χάραξη στρατηγικής για την προστασία των υδάτων. Προκειμένου αυτό να αποφευχθεί, θα πρέπει να ενεργοποιηθεί ο ελλειμματικός τομέας της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, ο οποίος επηρεάζει κατά πολύ την εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Η Οδηγία - Πλαίσιο θα πρέπει να καταστεί υποχρεωτική - και όχι προαιρετική. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί ακόμη περισσότερο η καλή εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης προσβλέποντας σε μια μελλοντική σύνδεση του συστήματος καταβολής των επιδοτήσεων με την ορθολογική χρήση των υδάτινων πόρων. Δύναται να επιτευχθεί με την ελαχιστοποίηση του χρονοδιαγράμματος της Οδηγίας.

Ελλειμματικός και υποβαθμισμένος αποδεικνύεται και ο τομέας της πληροφόρησης και που αναστέλλει σημαντικά την ομαλή συντονιστική διαδικασία σε οριζόντιο επίπεδο. Σ' αυτό συνηγορεί και η έλλειψη εκσυγχρονισμού αναφορικά με την υλικοτεχνική υποδομή. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση των παραγωγών παρουσιάζεται υποτυπώδης αφού αρκετοί αγρότες στερούνται αυτής καθώς εμποδίζονταν από το αυξημένο οικονομικό κόστος. Ενδείκνυται η διαφοροποίηση της επικοινωνιακής στρατηγικής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης άμεσα με την υποχρεωτική επιμόρφωση και την εξοικείωση των παραγωγών με την χρήση Η/Υ. Πολλά απ' τα κείμενα που τους ενδιαφέρουν δημοσιοποιούνται πρώτα στο διαδίκτυο και πολύ αργότερα διατίθενται απ' τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Η οικειοθελής ενημέρωση των αγροτών δεν είναι αρκετή αλλά χρειάζεται μια επιπλέον βοήθεια με το Σύστημα Γεωργικών Συμβουλών. Αν και είναι απαραίτητο στοιχείο για την Πολλαπλή Συμμόρφωση, εντούτοις βρίσκεται σε πειραματικό στάδιο. Αδιανόητο είναι πως δίνεται προτεραιότητα σε αγρότες με εισόδημα άνω των 15.000 ευρώ, μιας και στην χώρα μας ελάχιστοι έως μηδαμικοί είναι εκείνοι οι αγρότες που συντηρούνται με εισόδημα αυτής της τάξεως. Το σύνολο τους βρίσκεται στα όρια της φτώχειας, είναι άνω των 55 ετών με μικρό αγροτικό κλήρο. Ενδείκνυται η μεταρρύθμιση του περιεχομένου του Συστήματος Γεωργικών Συμβουλών και οριστική μετατροπή του σε υποχρεωτικό μέσο πληροφόρησης για το σύνολο των αγροτών. Δύσκολο είναι αλλά όχι απραγματοποίητο με μια γενναία αύξηση της χρηματοδότησης, με την ουσιαστική διαφορά ότι δεν θα επιβαρύνεται ούτε στο ελάχιστο ο παραγωγός για να μην υπεισέλθει σε πολύ χειρότερη θέση από αυτήν που ήδη βρίσκεται αλλά θα είναι επιδοτούμενο πρόγραμμα.

Αφού έχει προηγηθεί η σχετική ενημέρωση του αγρότη, ακολουθεί ο σχετικός έλεγχος, των παραγωγών. Η εφαρμογή του παρουσιάζει ορισμένα αδυναμίες. Μια εξ' αυτών, λόγω της γραφειοκρατικής φύσης του εφαρμοζόμενου μέτρου επιβραδύνει τη

συντονιστική λειτουργία, είναι η τακτική της μεταβίβασης/ανάθεσης αρμοδιοτήτων του ΥΠ.Α.Α.Τ. μέσω του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. προς τις Ν.Α. της χώρας. Αποσυμφορίζεται ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. από τη διενέργεια των ελέγχων δεν παύει όμως να συμβάλλει στη διαίωνηση του γραφειοκρατικού φαινομένου με χρονοβόρες διαδικασίες.

Επιπρόσθετα, οι έλεγχοι επιλεξιμότητας διεξάγονται με δυσκολία καθώς δεν επαρκεί το υπάρχον προσωπικό για την διεκπεραίωση της ελεγκτικής διαδικασίας. Προκειμένου να συντομεύσει η ελεγκτική διαδικασία ενδείκνυται η αποφυγή της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων προς τις Δ/νσεις Αγροτικής Ανάπτυξης και Κτηνιατρικής των Ν.Α. και η διατήρηση της αρμοδιότητας συντονισμού και διεξαγωγής των ελέγχων στον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. Ακόμη, η διεξαγωγή των ελέγχων επιλεξιμότητας στο 1% των υποβαλλόμενων αιτήσεων θα πρέπει να γίνεται κατά προτεραιότητα στις περιοχές που βρίσκονται εντός του Δικτύου NATURA 2000 και τις περιοχές που είναι ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση. Προϋπόθεση απαραίτητη κρίνεται η στελέχωση των αρμοδίων υπηρεσιών του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. με μόνιμο - και όχι με εποχικό - εξειδικευμένο προσωπικό. Θα μπορούσαν - σε συνεργασία με τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. - να καθιερωθούν Σήματα Πιστοποίησης Προϊόντων Πολλαπλής Συμμόρφωσης. Σε περίπτωση, ωστόσο, που δεν εφαρμοστούν οι έλεγχοι επιλεξιμότητας ενδείκνυται να εφαρμοστούν οι έλεγχοι καθολικότητας.

Αναφορικά με το σύστημα μείωσης ή αποκλεισμού από τις ενισχύσεις, διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας. Πρόκειται για μια μορφή ρύθμισης η οποία για να εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του συστήματος αυτού θα πρέπει να θεσπιστούν αυστηρότερες διαδικασίες διαπίστωσης των παραβιάσεων των κανόνων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.

Η πορεία ενός αγροτικού προϊόντος από την παραγωγή μέχρι και την κατανάλωση διαγράφει την πορεία ενός *συνεχούς*. Ανασταλτικοί παράγοντες υπάρχουν πολλοί, με πολλές δυσάρεστες συνέπειες ως προς την ασφάλεια του. Οι υπηρεσίες που μέχρι τώρα αναλάμβαναν τον δύσκολο αυτό ρόλο είναι ο Ε.Φ.Ε.Τ. και το Γενικό Χημείο του Κράτους. Δύσκολα όμως συνεργάζονται δύο υπηρεσίες που βρίσκονται σε δύο διαφορετικά Υπουργεία. Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνεται η οριστική υπαγωγή του Ε.Φ.Ε.Τ. στο ΥΠ.Α.Α.Τ. και η δημιουργία ενός Ειδικού Φορέα Εργαστηριακού Ελέγχου Τροφίμων, ο οποίος θα υπάγεται και πάλι στο ΥΠ.Α.Α.Τ. Με τον τρόπο αυτό, η Πολλαπλή Συμμόρφωση δεν θα είναι ουτοπία αλλά πραγματικότητα, πάντα όμως με απαραίτητη την γραφειοκρατική διαδικασία. Στην κατεύθυνση αυτή προστίθεται η στενότερη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων και η υποχρεωτική εφαρμογή της ιχνηλασιμότητας.

Ένεκα της αναζήτησης λύσεων για την καλύτερη εφαρμογή του οριζόντιου συντονισμού αναφορικά με το μέτρο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, αξιόπιστη λύση προτείνεται από τον Γ.Δ. της ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. κ. Γιάννη Τσιφόρο εκείνη της δημιουργίας μιας Διυπουργικής Επιτροπής Πολλαπλής Συμμόρφωσης, ώστε να υπάρχει μια συγκέντρωση/ενοποίηση των διαδικασιών. Ακόμα, θα μπορούσε να ενεργοποιηθεί η υποχρεωτική συμμετοχή και άλλων φορέων εξωθεσμικού χαρακτήρα που βρίσκονται έξω από την *κλασική διοικητική πυραμίδα*. Φορείς του είδους αυτού είναι και οι Ανεξάρτητες Αρχές. Η καλύτερη επιλογή για την μελέτη μας είναι η Ανεξάρτητη Αρχή του Συνηγούρου του Καταναλωτή. Η μέχρι τώρα λειτουργία της των τριών μηνών έχει αποδείξει ότι ελάχιστες φορές έχουν ασχοληθεί με υποθέσεις τροφίμων και ασφάλειας τους. Καλό θα ήταν λοιπόν να στελεχωθεί ο Συνηγός του Καταναλωτή με ειδικούς επιστήμονες που θα ειδικεύονται στον τομέα των τροφίμων - γεωπόνοι, διαιτολόγοι κ.α. για να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ελληνικής κοινωνίας.

Όσο και αν έχει επιχειρηθεί η διαφοροποίηση της δομής και της διαδικασίας Πολλαπλής Συμμόρφωσης εντούτοις από ένα φιλόδοξο μεταρρυθμιστικό σχέδιο εξελίσσεται σε ένα γραφειοκρατικό και διαχειριστικό εφιάλτη για τους αγρότες. Έτσι, για να βρεθούν οι μηχανισμοί εκείνοι που θα ελαχιστοποιούν την ανυπαρξία των παγιωμένων δομών οριζόντιου συντονισμού αναγκαίο είναι να διαμορφωθεί *απλοποίηση της διαδικασίας*.

Η ανταπόκριση του ελληνικού πολιτικού - διοικητικού συστήματος στις προκλήσεις του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος, εμφανίζεται αποσπασματική, καθυστερημένη και, συνηθέστερα, βρυχυπρόθεσμης προοπτικής (Σπανού, 2001: 206). Στην περίπτωση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης η κατάσταση δεν είναι και πολύ διαφορετική με μόνο δυσάρεστο παράγοντα το αυξημένο οικονομικό κόστος των παραγωγών. Αυξημένο είναι και το διοικητικό κόστος για τον λόγο αυτό προτείνεται η λύση της *απλοποίησης της διαδικασίας της Πολλαπλής Συμμόρφωσης* (όπως ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29/3/2007 μετά στο Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας στις 19 - 21/3/2007). Οι εν λόγω αλλαγές αποβλέπουν στη βελτίωση της πληροφόρησης, στην υιοθέτηση ενός επιπέδου ανοχής σε μικρής βαρύτητας περιπτώσεις μη - συμμόρφωσης, στην εναρμόνιση των ποσοστών ελέγχου και στην καθιέρωση της προειδοποίησης για ορισμένους ελέγχους στις εκμεταλλεύσεις, εφόσον δεν επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές στα αποτελέσματα των ελέγχων. Με την διαδικασία αυτή μετατίθεται η ευθύνη ορθής εφαρμογής στα κράτη - μέλη μέσω μιας σειράς μέτρων, με τα οποία οφείλει να συμμορφωθεί και το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα.

Σύμφωνα με τα μέτρα αυτά⁷⁸, τα κράτη - μέλη πρέπει να διαθέτουν την ευχέρεια να μην επιβάλλουν κυρώσεις στις περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται μη - συμμόρφωση που δεν ενεργοποιούν την ελάχιστη μείωση. Ωστόσο, θα πρέπει να αποστέλλεται προειδοποιητική επιστολή στον ενδιαφερόμενο αγρότη και να συνεχίζεται η παρακολούθηση. Ακόμα, προτείνεται να θεσπιστεί ένας κανόνας de minimis, βάσει του οποίου δεν θα επιβάλλονται μειώσεις χαμηλότερες των 50 ευρώ. Και πάλι θα αποστέλλεται προειδοποιητική επιστολή και θα διασφαλίζεται η παρακολούθηση.

Ενιαίο ποσοστό ελέγχου, τουλάχιστον 1%, επίκειται να θεσπιστεί αναφορικά με τους επιτόπιους ελέγχους. Ενδέχεται να αυξηθούν τα ποσοστά ελέγχου τα επόμενα χρόνια εφόσον διαπιστωθεί σημαντικός βαθμός μη - συμμόρφωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα έχει τη δυνατότητα προειδοποίησης αναφορικά με την διεξαγωγή του ελέγχου 14 ημέρες νωρίτερα. Βέβαια, θα εξακολουθήσουν να διενεργούνται αιφνιδιαστικοί έλεγχοι αναφορικά με τις ζωοτροφές, τα τρόφιμα, την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, καθώς και την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων.

Η ελληνική κυβέρνηση θα κληθεί να προσδιορίσει το κατάλληλο χρονικό διάστημα του έτους για τον έλεγχο των περισσότερων υποχρεώσεων, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι, όλες οι υποχρεώσεις λαμβάνονται υπόψη στο σύστημα ελέγχου. Ενδεικτική λύση, θα ήταν ο έλεγχος των μισών αγροτεμαχίων. Επιπρόσθετα, τρεις μήνες μετά το πέρας των ελέγχων οι αγρότες, θα πρέπει να λαμβάνουν την σχετική έκθεση ελέγχου. Μέσα σ' όλα αυτά, θα πρέπει να βελτιωθεί η μέθοδος επιλογής του δείγματος ελέγχου και να συμπεριληφθεί ένα τυχαίο στοιχείο. Όλα τα προαναφερόμενα, όμως προϋποθέτουν την βελτίωση των πληροφοριών από τα κράτη - μέλη προς τους αγρότες. Επίσης, σε όλα απ' τα νέα κράτη - μέλη εφαρμόζεται το καθεστώς ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης για τις άμεσες ενισχύσεις οφείλουν να ακολουθήσαν τις Κ.Α.Δ. απ' το 2009. Προτείνεται να προβλεφθεί τριετής περίοδος σταδιακής καθιέρωσης γι' αυτό τον σκοπό. Για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, το εν λόγω διάστημα προσαρμογής θα ξεκινήσει το 2012.

Η Πολλαπλή Συμμόρφωση, πρέπει να διατηρηθεί, έστω και με την διαιώνιση της γραφειοκρατίας στον οριζόντιο συντονισμό ("γραφειοκρατία της απλοποίησης") στην διαδικασία της. Εν πρώτοις, έχει διττή υπόσταση. Συμβαδίζει με το πρότυπο της

⁷⁸ Αξίζει να σημειωθεί ότι τα προτεινόμενα αυτά μέτρα για την *απλοποίηση της διαδικασίας εφαρμογής της Κ.Α.Π. και ειδικά της Πολλαπλής Συμμόρφωσης* εξέφρασαν δύο απ' τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των ευρωπαϊών αγροτών οι COPA - COGECA σε σχετική Έκθεση τους στις 8/3/2007, δηλ. πριν ακόμη το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας (βλ. Copa - Cogeca (8/3/2007): Position of Copa - Cogeca Concerning the Commission's Proposals for Technical Simplification of the C.A.P., Brussels, p.10 - 11/www.paseges.gr).

αιεφόρου γεωργίας και συντάσσεται με τις προσδοκίες των φορολογουμένων. Με την Πολλαπλή Συμμόρφωση η γεωργική στήριξη δεν παρέχεται δωρεάν στους αγρότες. Το μέτρο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης δεν έχει σημαντικές διαφοροποιήσεις με τις αλλαγές αυτές. Αδιανόητο φαίνεται το γεγονός ότι, ένα καθεστώς τέτοιου είδους δεν θα έχει την αναμενόμενη αποδοτικότητα στην περίπτωση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης και να εξασφαλίσει όσο γίνεται ένα επιθυμητό επίπεδο οριζόντιου συντονισμού μέσω της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων. Στην περίπτωση αυτή απαραίτητο είναι να γίνεται μια διαρκής αξιολόγηση της όλης διαδικασίας της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στην Ελλάδα με γνώμονα τον μηχανισμό που ακολουθείται απ' τα άλλα κράτη - μέλη, αρκεί να ενσωματωθεί στη συνείδηση του έλληνα αγρότη που εισπράττει εισοδηματικές ενισχύσεις η τήρηση κανόνων και υποχρεώσεων για ασφαλή αγροτικά προϊόντα.

Χρειάζεται ενεργοποίηση του συνδυασμού της άμεσης συμμετοχής και της αποφασιστικότητας για να υλοποιηθεί ο Οριζόντιος Συντονισμός της Πολλαπλής Συμμόρφωσης με όσο το δυνατόν λιγότερη γραφειοκρατία. Λαμβάνοντας υπόψη την τριπλή υπόσταση της γεωργίας πρέπει να σχεδιαστεί μια *Ολοκληρωμένη Στρατηγική Εφαρμογής της Πολλαπλής Συμμόρφωσης με έμφαση στον οριζόντιο συντονισμό*. Τόσο για να πετύχουμε την διοικητική σύγκλιση με την Ε.Ε. όσο και για συνταχθεί ο κεντρικός διοικητικός μηχανισμός με τις απαιτήσεις των αγροτών και τις προτιμήσεις των καταναλωτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

"Επισκόπηση της Κ.Α.Π. και της Κοινής Περιβαλλοντικής Πολιτικής της Ε.Ε."

Οργανωτικά Στοιχεία	Κ.Α.Π.	Κ.Π.Π.
Χρόνος Εφαρμογής	Παλαιότερη Εισήχθη το 1958	Πρόσφατη Οι βάσεις τέθηκαν στη δεκαετία του '70, κωδικοποιήθηκε με την Ε.Ε.Π. το 1987.
Νομικό Πλαίσιο	Άρθρα 38 - 47 Σ.Ε.Ε.	Άρθρα 130r - 130t Σ.Ε.Ε.
Αρμοδιότητα	Αποκλειστική Αποφασίζεται σε επίπεδο Ε.Ε.	Επικουρική Η Ε.Ε. παρεμβαίνει όταν η δράση της είναι αποτελεσματικότερη από εκείνη των κρατών - μελών.
Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων	Κατά Πλειοψηφία	Προγράμματα: <i>Συναπόφαση</i> , Μέτρα Εφαρμογής: <i>Συνεργασία</i> [εκτός από τις περιπτώσεις δημοσιονομικών μέτρων και μέτρων για τις χρήσεις γης, τη διαχείριση υδάτινων πόρων και ενεργειακών αποθεμάτων που απαιτείται <i>ομοφωνία</i> , εκτός εάν το Συμβούλιο αποφασίσει την ψήφιση τους κατά <i>πλειοψηφία</i>].
Πεδίο Δράσης	<i>Τομεακό</i> Με προσανατολισμό στην πολιτική για τον αγροτικό τομέα	<i>Οριζόντιο</i> Οι αρχές της πρέπει να ενσωματωθούν σε όλες τις άλλες πολιτικές της Ε.Ε.
- Στόχοι	1. Αύξηση της παραγωγικότητας. 2. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου των αγροτών. 3. Σταθεροποίηση αγορών. 4. Διασφάλιση αποθεμάτων. 5. Διασφάλιση λογικών τιμών για τον καταναλωτή.	1. Διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. 2. Προστασία της δημόσιας υγείας. 3. Ορθολογική Διαχείριση των φυσικών πόρων.
- Αρχές	Ενοχοποίηση της αγοράς, Παροχή οικονομικών ενισχύσεων, Κοινοτική προτεραιότητα.	Πρόνοια, Πρόληψη, Διορθωτική παρέμβαση στην πηγή του προβλήματος, Εφαρμογή της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει".
Μέτρα	<i>Παρεμβατικά</i> Οικονομικά μέτρα Όπως η στήριξη τιμών και άμεσες αποζημιώσεις.	<i>Ρυθμιστικά</i> Κανονιστικά μέτρα.
% Συμμετοχής στον Προϋπολογισμό της Ε.Ε.	<i>Μεγάλο</i> Λόγω της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ε.Ε. για την διαχείριση του αγροτικού τομέα με μέτρα οικονομικής παρέμβασης.	<i>Μικρό</i> Λόγω των επικουρικών, οριζόντιων, ρυθμιστικών χαρακτηριστικών.

Πηγή: Μάστορα Κ. (Μάιος 1998): ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. Η Πολιτική της Ε.Ε. στη Διαχείριση των Οικοσυστημάτων, Μυτιλήνη, σ. 10.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

"Τα Μέτρα Αγροτικής Ανάπτυξης του Καν. 1257/1999 (Τ.Π)"

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΜΕΤΡΟ
1. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.	<ul style="list-style-type: none"> • Επενδύσεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.
2. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ.	1. Πρώτη εγκατάσταση νέων γεωργών. 2. Πρόωρη συνταξιοδότηση. 3. Κατάρτιση.
3. ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ.	1. Ενισχύσεις στους Παραγωγούς ανά εκτάριο υπό την προϋπόθεση συμμόρφωσης με τους κανόνες του Κ.Ο.Γ..Π. 2. Ειδικές ενισχύσεις για τις προστατευόμενες περιοχές όπως το Δίκτυο NATURA 2000.
4. ΑΓΡΟΤΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ.	Αγροτοπεριβαλλοντικά Μέτρα: ενισχύσεις σε παραγωγούς που αναλαμβάνουν εθελοντικά περιβαλλοντικές δεσμεύσεις.
5. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ.	Ενισχύσεις για επενδύσεις με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων.
6. ΔΑΣΗ.	1. Επενδύσεις για τη βελτίωση της κοινωνικής, οικονομικής και οικολογικής αξίας των δασών. 2. Επενδύσεις για τη βελτίωση και τον εξορθολογισμό της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας των δασικών προϊόντων. 3. Επενδύσεις για την αξιοποίηση του ξύλου ως πρώτης ύλης εκτός της βιομηχανικής του επεξεργασίας. 4. Προώθηση νέων δυνατοτήτων για τη μεταποίηση και εμπορία δασικών προϊόντων. 5. Δημιουργία οργανώσεων για όσους ασχολούνται με τη δασοκομία με στόχο τη βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων των μελών στον τομέα των δασών. 6. Επανάκτηση του δυναμικού της δασικής παραγωγής μετά από ζημιές λόγω φυσικών φαινομένων ή πυρκαγιών. 7. Εισαγωγή κατάλληλων μέτρων αποτροπής.
7. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΩΘΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.	1. Εγγειοβελτιωτικά μέτρα. 2. Αναδασμός. 3. Παροχή υπηρεσιών διοίκησης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. 4. Εμπορία αγροτικών προϊόντων ποιότητας. 5. Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία της υπαίθρου και τον πληθυσμό της. 6. Ανάπλαση και ανάπτυξη των αγροτικών κοινοτήτων, διάσωση και διαφύλαξη τη πολιτιστικής κληρονομιάς στην ύπαιθρο. 7. Προσαρμογή των αγροτικών δραστηριοτήτων με στόχο την εξασφάλιση πολλαπλών ευκαιριών ευκαιριών απασχόλησης και εναλλακτικών πηγών εισοδήματος. 8. Διαχείριση υδατικών πόρων που προορίζονται για γεωργική χρήση. 9. Ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών για την υποβοήθηση της γεωργικής ανάπτυξης. 10. Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων. 11. Προστασίας του Περιβάλλοντος σε σχέση με τη γεωργία, τα δάση και το τοπίο. 12. Προστασία της ευημερίας των ζώων. 13. Αποκατάσταση αγροτικού παραγωγικού δυναμικού που έχει υποστεί ζημιές από φυσικά φαινόμενα. 14. Εγκατάσταση συστημάτων αποτροπής.

Πηγή: Παπαγεωργίου Κ., Δαμιανός Δ., Σπάθης Π. (2005): ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Εκδόσεις "ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ", Αθήνα, σ.294 - 295.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

"ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - Αγορά, Ιεραρχία, Δίκτυο"

	ΑΓΟΡΑ	ΙΕΡΑΡΧΙΑ	ΔΙΚΤΥΟ
ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΒΑΣΗ	Συμβόλαιο - Δικαιώματα Περιουσίας	Εργασιακή Σχέση	Συμπληρωματικές Δυνάμεις
ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Τιμές	Ρουτίνες	Σχεσιακά
ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ	Παζάρεμα - Δικαστική Επίλυση	Διοικητικοί - Επίπεδη Επίβλεψη	Μορφή Αμοιβαιότητας - Σκέψεις για Υπόληψη
ΒΑΘΜΟΣ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	Υψηλός	Χαμηλός	Μέτριος
ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ	Χαμηλός	Μέτριος	Υψηλός
ΤΟΝΟΣ ή ΚΛΙΜΑ	Ακρίβεια και/ή Υποψία	Επίσημος, γραφειοκρατικός	Αμοιβαία Προνόμια
ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ή ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΔΡΩΝΤΩΝ	Ανεξάρτητες	Εξαρτώμενες	Εσωεξαρτώμενη

Πηγή: Lowndes V., Skelcher Ch. (Summer 1998): *The Dynamics of Multi - Organizational Partnerships: An Analysis of Managing Models of Governance* (p.319), PUBLIC ADMINISTRATION (76).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

"Οι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης των άρθρων 3 και 4 (Καν. 1782/2003)"

Α. Σε ισχύ από 1/1/2005.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1	ΟΔΗΓΙΑ 79/409 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 29 ^{ης} Απριλίου 1979 περί της διατήρησης των αγροτών πτηνών [Ε.Ε. Ι. 103 της 25/4/1979, σ.1].	Άρ.3,4 (π.1,2,4) 5,7, 8
2	ΟΔΗΓΙΑ 80/68 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 17/12/1979 Περί προστασίας των υπογείων υδάτων από τη ρύπανση που προέρχεται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες [Ε.Ε. Ι. 20 της 26/1/1980, σ.43].	Άρθρα 4, 5
3	ΟΔΗΓΙΑ 86/278 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 12/6/1986 σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία [Ε.Ε. Ι. 181 της 4/7/1986, σ.6].	Άρθρο 3
4	ΟΔΗΓΙΑ 91/676 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 12/12/1979 για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης [Ε.Ε. Ι. 375 της 31/12/1991, σ.1].	Άρθρα 4, 5
5	ΟΔΗΓΙΑ 92/43 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 21/5/1992 για τη διατήρηση των δυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας [Ε.Ε. Ι. 206 της 22/7/1992, σ.7].	Άρ. 6, 13,15, 22 (στοιχείο β')

Δημόσια Υγεία & Υγεία των Ζώων - Αναγνώριση & Καταγραφή των Ζώων

6	ΟΔΗΓΙΑ 92/102 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 27/11/1992 για την αναγνώριση και την καταγραφή των ζώων [Ε.Ε. Ι. 355 της 5/12/1992, σ.32].	Άρθρα 3,4, 5
7	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ [Ε.Κ.] 2629/1997 , της Επιτροπής της 29/12/1997 για τη θέσπιση λεπτομερειών εφαρμογής του Κ [Ε.Κ.] 820/1997 του Συμβουλίου όσον αφορά τα ενώτια, τα μητρώα των εκμεταλλεύσεων & τα διαβατήρια στο πλαίσιο του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών [Ε.Ε. Ι. 354 της 30/12/1997, σ.19].	Άρθρα 6, 8
8	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ [Ε.Κ.] 1760/2000 , του Ε.Κ. & του Συμβουλίου, της 17/7/2000 για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης & καταγραφής των βοοειδών & την επισήμανση του βοείου κρέατος & των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας & την κατάργηση του Κανονισμού του Συμβουλίου [Ε.Κ.] 820/1997 [Ε.Ε. Ι. 204 της 11/8/2000, σ.1].	Άρθρα 4. 7

Β. Σε ισχύ από 1/1/2006.

Δημόσια Υγεία, Υγεία των Ζώων & των Φυτών

9	ΟΔΗΓΙΑ 91/414 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 15/7/1991 σχετικά με τη διάθεση στην αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων [Ε.Ε. Ι. 230 της 19/8/1991, σ.1].	Άρθρο 3
10	ΟΔΗΓΙΑ 96/22 [Ε.Κ.] , του Συμβουλίου της 29/4/1996 για την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση & των β - ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους και την κατάργηση των Οδηγιών [Ε.Ο.Κ.] 81/602, 88/146 & 88/299 [Ε.Ε. Ι. 125 της 23/5/1996, σ.3].	Άρθρα 3,4,5,7
11	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ [Ε.Κ.] 178/2002 , του Ε.Κ. & του Συμβουλίου, της 28/1/2002 για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ε.Α.Α.Τ. και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφάλειας τροφίμων την ίδρυση της Ε.Α.Α.Τ. & τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων [Ε.Ε. Ι. 31 της 1/2/2002, σ.1].	Άρθρα 14,15, 17 (π.1) 18, 19, 20
12	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ [Ε.Κ.] 999/2001 , του Ε.Κ. και του Συμβουλίου της 22/5/2001 για την θέσπιση κανόνων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών [Ε.Ε. Ι. 147 της 31/5/2001, σ.1].	Άρ. 7, 11, 12, 13,15

Κοινοποίηση των Ασθενειών

13	ΟΔΗΓΙΑ 85/511 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 18/11/1985 για τη θέσπιση κανονιστικών μέτρων για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού [Ε.Ε. Ι. 315 της 26/11/1985, σ.11].	Άρθρο 3
14	ΟΔΗΓΙΑ 92/119 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 17/12/1992 για τη θέσπιση γενικών κοινοτικών μέτρων καταπολέμησης ορισμένων ασθενειών των ζώων καθώς & ειδικών μέτρων για τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων [Ε.Ε. Ι. 62 της 15/3/1993, σ.69].	Άρθρο 3
15	ΟΔΗΓΙΑ 2000/75 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 20/11/2000 για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικών με μέτρα καταπολέμησης & εξάλειψης του καταρροϊκού πυρετού του προβάτου [Ε.Ε. Ι. 327 της 22/12/2000, σ.74].	Άρθρο 3

Γ. Σε ισχύ από 1/1/2007

Συνθήκες Διαβίωσης των Ζώων

16	ΟΔΗΓΙΑ 91/629 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 19/11/1991 για τη θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των μόσχων [Ε.Ε. Ι. 340 της 11/12/1991, σ.28].	Άρθρα 3, 4
17	ΟΔΗΓΙΑ 91/630 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 19/11/1991 για τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων [Ε.Ε. Ι. 340 της 11/12/1991, σ.33].	Άρθρα 3, 4 (π.1)
18	ΟΔΗΓΙΑ 98/58 [Ε.Ο.Κ.] , του Συμβουλίου της 20/7/1998 σχετικά με την προστασία των ζώων στα εκτροφεία [Ε.Ε. Ι. 221 της 8/8/1998, σ.23].	Άρθρο 4

Πηγή: Κανονισμός [Ε.Κ.] 1782/2003: Παράρτημα ΙΙΙ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
"Οι Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες του άρθρου 5 (Καν. 1782/2003)"

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΡΟΤΥΠΑ
ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ: Προστασία του εδάφους μέσω καλλιεργητικών μέτρων.	1. Ελάχιστη εδαφοκάλυψη. 2. Ελάχιστη διαχείριση γαιών αντικατοπτρίζουσα ειδικές για το χώρο συνθήκες. 3. Αναβαθμίσεις.
ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΥΛΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ: Διατήρηση των επιπέδων της οργανικής ύλης του εδάφους μέσω κατάλληλων μεθόδων.	1. Πρότυπα για αμεινισπορές, όπου συντρέχει περίπτωση. 2. Διαχείριση υπολειμμάτων καλλιεργειών.
ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ: Διατήρηση της δομής του εδάφους μέσω κατάλληλων μέτρων.	Κατάλληλη χρήση γεωργικών μηχανών.
ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ: Εξασφάλιση ελάχιστου επιπέδου συντήρησης και αποφυγής της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων.	1. Ελάχιστοι ρυθμοί ανανέωσης ζωικού πληθυσμού ή και κατάλληλα καθεστάτα. 2. Προστασία των μόνιμων βοσκοτόπων. 3. Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου. 4. Αποφυγή της επέκτασης ανεπιθύμητης βλάστησης σε γεωργική γη.

Πηγή: Κανονισμός [Ε.Κ.] 1782/2003: Παράρτημα ΙV.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
"Το Χρονοδιάγραμμα της Οδηγίας - Πλαίσιο για τα Ύδατα και η Αναθεώρηση της Κ.Α.Π."

ΕΤΟΣ	Κ.Α.Π.	Οδηγία - Πλαίσιο για το Νερό
2000	Έγκριση των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) κάτω από την Agenda 2000	Υιοθέτηση και έναρξη ισχύος της Οδηγίας-πλαίσιο για το Νερό.
2003	Αναθεώρηση της Κ.Α.Π.	
2004		Ανάλυση των χαρακτηριστικών, πιέσεις και Επιπτώσεις στις λεκάνες απορροής (αρ.5).
2005	Η πολλαπλή συμμόρφωση γίνεται υποχρεωτική	
2006	Λήξη της Προγραμματικής Περιόδου Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Π.Α.Α.) 2000	2006. Σχεδιασμός μέτρων και Σ.Κ.Γ. της Ε.Ε. Δίκτυο Παρακολούθησης πρέπει να εγκατασταθεί (αρ.8). Δημόσια διαβούλευση του χρονοδιαγράμματος και του λειτουργικού προγράμματος για την παραγωγή Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (Σ.Δ.Λ.Α.) - αρ.14
2007	Έναρξη νέων Π.Α.Α. Προσωρινή αναφορά των σημαντικών θεμάτων διαχείρισης νερού (αρ.14)	Προσωρινή αναφορά των Σημαντικών θεμάτων διαχείρισης νερού (αρ.14)
2008	Απολογισμός αναθεωρήσεων Κ.Α.Π. 2003	Δημόσια διαβούλευση των Σ.Δ.Λ.Α. (αρ.14)
2009		Σ.Δ.Λ.Α. (αρ.14)
2013	Λήξη της Π.Π.Α.Α. 2007 - 2013	
2015		Επίτευξη καλής κατάστασης (αρ.14)

Πηγή: Interwies E. (3/11/2005): *Η Οδηγία - Πλαίσιο για το Νερό και η Σχέση της με την Κ.Α.Π. - Γεωργία: Η Ευρωπαϊκή Προοπτική* (σ.9), Συνεδρία "Εφαρμογές", Ημερίδα "Γή και Ύδωρ", WWF Ελλάς, Γ.Π.Α., Αθήνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

"Μια S.W.O.T. ανάλυση των επιμέρους στοιχείων της Νέας Κ.Α.Π."

S.W.O.T. Ανάλυση	Αποτελέσματα Αξιολόγησης
Δυνατά Σημεία (Strengths)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Επιτέλους μια Μεταρρύθμιση. 2. Λιγότερες παραποιήσεις στις αγορές και περισσότερη αποτελεσματικότητα. 3. Εγγυημένη υποστήριξη μέχρι το 2013. 4. Υψηλός Βαθμός αποδοχής. 5. Πιθανά πλεονεκτήματα για τους καινοτόμους. 6. Η υποχρεωτική Πολλαπλή Συμμόρφωση. 7. Λιγότερες συγκρούσεις στις διαπραγματεύσεις του Π.Ο.Ε. 8. Οχι πλέον μεταφορά της υποστήριξης στην αλυσίδα. 9. Περισσότερη υποστήριξη στην Αγροτική Ανάπτυξη. 10. Απλοποίηση. 11. Περισσότερη αυτονομία στα κράτη - μέλη. 12. Επικαιρότητα.
Αδυναμίες (Weaknesses)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η σύνδεση μεταφέρεται από τα προϊόντα στη γη. 2. Δεν υπάρχουν αρκετές πηγές για καινοτόμες στρατηγικές. 3. Μια συνεχόμενη ανισορροπία μεταξύ 1^{ου} και 2^{ου} Πυλώνα. 4. Ασαφής υποστήριξη στην πολυλειτουργικότητα. 5. Ένα νέο προνόμιο της κατάστασης. 6. Λιγότερα κίνητρα για ποικιλία. 7. Η μεταρρύθμιση δεν προτιμά την περιφερειακή συνοχή. 8. Ένα εμπόδιο στη μετάβαση της γεωργίας. 9. Διαστρέβλωση του ανταγωνισμού στις απροστάτευτες αγορές. 10. Εμπόδια στην ενσωμάτωση των νέων κρατών - μελών. 11. Η συνεχόμενη αδύνατη θέση της Ε.Ε. στον Π.Ο.Ε. 12. Διαστρέβλωση της αγοράς του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών - μελών. 14. Το κόστος επιβάλλεται από την ίδια την κατάσταση. 15. Ούτε παρέκβαση ούτε χρονικό όριο στην Ε.Α.Ε.
Ευκαιρίες (Opportunities)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της Μεταρρύθμισης του Fischler είναι πολιτικό. 2. Η αποσύνδεση "ταιριάζει" περισσότερο στις φιλελεύθερες αγορές. 3. Πλεονέκτημα όταν η αγορά στραφεί προς την ποιότητα. 4. Πλεονέκτημα για τη Νέα Κ.Α.Π. να αυξηθεί η Περιβαλλοντική Δέσμευση. 5. Η μεταρρύθμιση του Π.Α.Α. μπορεί να προτιμήσει την ενσωμάτωση της Κ.Α.Π. στην Διαρθρωτική Πολιτική και την Πολιτική Συνοχής της Ε.Ε.
Κίνδυνοι (Threats)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μάχη ενάντια στο χρόνο. 2. Αύξηση της δυσαρέσκειας για την Κ.Α.Π. 3. Μείωση των άμεσων πληρωμών εξαιτίας της δημοσιονομικής πειθαρχίας. 4. Η πτώση της αναλογίας ευρώ/δολλαρίου μπορεί να αυξήσει τις πιέσεις τον προϋπολογισμό. 5. Τα Π.Α.Α. θα θυσιαστούν αν επέλθουν περικοπές στον προϋπολογισμό.

Πηγή: Sotte Fr., Chioto E. (26/8/2005): A S.W.O.T. Analysis of the Fischler Reform - Looking Towards A New Rural Development Strategy (p.4 - 12), 99th E.A.A.E. CONGRESS "The Future of Rural Europe in the Global Agri - Food System", 24 - 27/8/2005, Copenhagen.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σελ.

- **Διάγραμμα 1:** Το Μικτό Σύστημα.....16
- **Διάγραμμα 2:** Η Μεταρρύθμιση του 1992 και ο Γύρος της Ουρουγουάης.....18
- **Διάγραμμα 3:** Η Μεταρρύθμιση του 2003 - 2004.....19
- **Διάγραμμα 4:** Η αξία της γεωργικής παραγωγής στην Ελλάδα ανά προϊόν (%).....23

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

A. Κειμένου.

- **Πίνακας 1:** Το αγροτικό εισόδημα στην Ε.Ε. το 2006.....24
- **Πίνακας 2:** Οι δαπάνες του Εθνικού Προϋπολογισμού για την αγροτική παραγωγή (εκατ.ευρώ).....25
- **Πίνακας 3:** Η σημασία του συντονισμού.....36
- **Πίνακας 4:** Ο ελάχιστος και ο μέγιστος αριθμός ζώων ανά 10 στρέμματα Βοσκοτόπου.....47
- **Πίνακας 5:** Τα όρια αζωτούχων λιπασμάτων ανά καλλιέργεια.....49
- **Πίνακας 6:** Στρατηγικές για την χρηματοδότηση και την παροχή ενημέρωσης.....62
- **Πίνακας 7:** Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των περιβαλλοντικών απαιτήσεων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....65
- **Πίνακας 8:** Η επιλογή των ελεγχόμενων αγροκτημάτων: Ευθύνες, Βάση της Επιλογής, Βαθμός Ενσωμάτωσης της εκτίμησης - ρίσκου (Περιβαλλοντικές Κ.Α.Δ. και Ο.Γ.Π.Σ.).....72

B. Παραρτήματος.

- **Πίνακας 1:** Επισκόπηση της Κ.Α.Π. και της Κ.Π.Π. της Ε.Ε.85
- **Πίνακας 2:** Τα Μέτρα Αγροτικής Ανάπτυξης του Καν. 1257/1999 (Τ.Π).....86
- **Πίνακας 3:** ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - Αγορά, Ιεραρχία, Δίκτυο.....86
- **Πίνακας 4:** Οι Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης των άρθρων 3 και 4 (Καν. 1782/2003).....87
- **Πίνακας 5:** Οι Ορθές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες του άρθρου 5 (Καν. 1782/2003).....88
- **Πίνακας 6:** Το Χρονοδιάγραμμα της Οδηγίας - Πλαίσιο για τα Ύδατα και η Αναθεώρηση της Κ.Α.Π.....88
- **Πίνακας 7:** S.W.O.T. Ανάλυση των επί μέρους στοιχείων της Νέας Κ.Α.Π.....89

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

- **Σχήμα 1:** Οι επιδράσεις των αγροχημικών στο περιβάλλον.....14
- **Σχήμα 2:** Οι Πυλώνες της Κ.Α.Π.....16
- **Σχήμα 3:** Η Κάθετη Οργάνωση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.....37
- **Σχήμα 4:** Η Οριζόντια Οργάνωση των Δημοσίων Υπηρεσιών στην περίπτωση της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....38
- **Σχήμα 5:** Οι Πυλώνες της Πολλαπλής Συμμόρφωσης.....42
- **Σχήμα 6:** Η διάρθρωση του Συστήματος Γεωργικών Συμβουλών στην Ελλάδα.....59
- **Σχήμα 7:** Η καταχώρηση των αποτελεσμάτων των κτηνοτροφικών

εκμεταλλεύσεων.....69

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αγγελόπουλος Σ. (19/10/1998): *Η Διαχείριση Πόρων και Εισροών στη Βιολογική Καλλιέργεια ως Παράγοντας Προστασίας του Περιβάλλοντος (σ.1 - 11)*, 2^η ΣΥΝΕΔΡΙΑ "Βιολογική Καλλιέργεια και Περιβάλλον", WORKSHOP "Αγροτοπεριβαλλοντική Πολιτική για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη της Υπαίθρου", Ε.Δ.Ε.Β.Γ. - REA, Αθήνα.
- Αδαμόπουλος Σ., Γιαννόπουλος Κ., Κουλιζάκης Μ., Μπουρδάρας Δ., Πέτσικος Α., Σέμος Α. (2006): *Ο ΑΓΡΟΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ. Ένας Νέος Θεσμός Ποιότητας για τα Τρόφιμα και το Περιβάλλον*, ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ Α.Ε., Αθήνα.
- Αλογοσκούφης Γ. (21/6/2006): *Ομιλία (σ.1 - 7)*, 3^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο για το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013, Αθήνα.
- Απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών 14650/ΔΙΟΕ 85: Καθορισμός Αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Φ.Ε.Κ. 519/17 - 3 - 2004, τ.Β'.
- Αρχοντής Ν. (30 - 31/12/2006): *Χάνεται η ταμπακίερα του εισοδήματος (σ.4)*, AGRENDA, Αθήνα.
- Γιαία Ελληνική (2004): *ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*, Μηνιαία Έκδοση (τ. 5^ο), Υ.Α.Α.Τ., Αθήνα.
- Δαβύλλας Α. (6 - 7/5/2007): *Η Νέα Γεωργία και το Δ' Κ.Π.Σ. (σ.7)*, AGRENDA, Αθήνα.
- Δαβύλλας Α. (24 - 25/3/2007): *Το Πρόβλημα του Νερού (σ.7)*, AGRENDA, Αθήνα.
- Δαμιανάκος Στ. (1999): *Το Δυσέυρετο Μοντέλο της Ελληνικής Γεωργίας (σ.55 - 84)*, στο Κασίμης Χ., Λουλούδης Λ. (επιμ.): *ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ - Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο Τέλος του 20ου Αιώνα*, ΕΚΚΕ - Πλέθρον, Αθήνα.
- Κ.Υ.Α. 125347: Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, Φ.Ε.Κ. 149/29 - 1 - 2004, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 140920: Τροποποίηση της υπ.αριθ.568/125347/29 - 1 - 2004 Κ.Υ.Α. σχετικά με τους Κ.Ο.Γ.Π., Φ.Ε.Κ.1710/6 - 12 - 2005, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 223490: Λειτουργία «Συστήματος Δοκίμων Γεωργικών Συμβούλων και Δοκίμων Συνεργατών Γεωργικών Συμβούλων», κατά την πρώτη εφαρμογή της υπ' αριθμ.303894/11.8.2006 [«Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή του Συστήματος Παροχής Συμβουλών σε Γεωργούς, ΕΚ/1782/2003»] Κ.Υ.Α. των ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. - Οικονομίας και Οικονομικών - Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Φ.Ε.Κ 1375/24 - 11 - 2005, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 262021: Λεπτομέρειες Εφαρμογής της υπ.αριθ.324032/24-12-2004 Απόφασης των ΥΠ.ΟΙΚ.Ο., ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και ΥΠ.Α.Α.Τ. 'Εφαρμογή του Καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και λοιπά Συμπληρωματικά Μέτρα σε Εκτέλεση του Κ. (Ε.Κ.)1782/2003 του Συμβουλίου' (Β 921), Φ.Ε.Κ. 538/21 - 4 - 2005, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 277628: Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή των άρθρων 3 και 4 του Καν. (Ε.Κ.) 1782/2003 του Συμβουλίου που αφορούν στην τήρηση των απαιτήσεων που αναφέρονται στα σημεία Β και Γ του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κανονισμού αυτού, Φ.Ε.Κ. 764/27 - 6 - 2006, τ.Β'.

- Κ.Υ.Α. 297285: Τροποποίηση και Συμπλήρωσης της αριθ.324032/24 – 12 – 2004Υ.Α. (Β' 1921) για την Εφαρμογή του Καθεστώτος Πολλαπλής Συμμόρφωσης των Κ.(Ε.Κ.) 1782/2003 του Συμβουλίου και 796/2005 της Επιτροπής όσον αφορά στην ανώτερη βία και έκτακτες περιστάσεις και τα κριτήρια αξιολόγησης των κυρώσεων, Φ.Ε.Κ. 1183/26 – 8 – 2005, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 303894: Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή του συστήματος γεωργικών συμβουλών σε γεωργούς [Κ. (Ε.Κ.) 1782/2003], 11/8/2006,Υ.Α.Α.Τ., Αθήνα.
- Κ.Υ.Α. 324032: Εφαρμογή του καθεστώτος της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και λοιπά συμπληρωματικά μέτρα σε εκτέλεση του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, Φ.Ε.Κ. 1921/24-12-2004, τ.Β'.
- Κ.Υ.Α. 394555: Ανάθεση αρμοδιοτήτων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στις Ν.Α. της χώρας, Φ.Ε.Κ. 1324/1 - 11 - 2000, τ.Β'.
- Κ. (Ε.Κ.) 1782: Για τη Θέσπιση Κοινών Κανόνων για τα Καθεστάτα Άμεσης Στήριξης στα Πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και για τη Θέσπιση Ορισμένων Καθεστώτων Στήριξης για τους Γεωργούς και για την Τροποποίηση των Κανονισμών (Ε.Ο.Κ.) αριθ.2019/1993, (Ε.Κ.) αριθ. 1452/2001, (Ε.Κ.) αριθ. 1453/2001, (Ε.Κ.) αριθ. 1454/2001, (Ε.Κ.) αριθ. 1868/1994, (Ε.Κ.) αριθ.1251/1999, (Ε.Κ.) 1254/1999, (Ε.Κ.) αριθ. 1673/2000, (Ε.Κ.) αριθ. 2358/1971, (Ε.Κ.) αριθ.2529/2001, L270/1, 21/10/2003.
- Κουταλάκης Χ. (2006): *Κράτος, Κοινωνία Πολιτών και Συμφέροντα. Σύγκρουση, Διαπραγματεύση και Συμμετοχή σε Νέες Μορφές Περιβαλλοντικής Διακυβέρνησης (σ.210 – 230)*, ΔΙΕΘΝΗΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (3).
- Κουτσουρής Α. (2001): *Η Αειφόρος Προσέγγιση της Διαχείρισης των Φυσικών Πόρων και της Αγροτικής Ανάπτυξης (σ.181 - 215)*, στο Ανθοπούλου Θ., Μωυσίδης Αντ. (επιμ.): Από τον Αγροτικό Χώρο στην Ύπαιθρο Χώρα. Μετασχηματισμοί και Σύγχρονα Δεδομένα του Αγροτικού Κόσμου στην Ελλάδα, ΚΕΚΜΟΚΟΠ - Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Μακρυδημήτρης Αντ. (1999): *ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο "Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Υφιστάμενη Κατάσταση και Προοπτικές"* (σ.49 - 63), στο "ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ. Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα", ΘΕΜΕΛΙΟ, Αθήνα.
- Μακρυδημήτρης Αντ. (1989): *Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – Ζητήματα Συνοχής και Διαφοροποίησης*, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Κομοτηνή.
- Μακρυδημήτρης Αντ. (Οκτώβριος 2004): *Οι "μαύρες" τρύπες της διοίκησης (σ.26 - 28)*, ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (τ. 211).
- Μακρυδημήτρης Αντ. (2004): *Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων*, ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα.
- Μαραβέγιας Ν. (2003): *Οι Εξελίξεις στην Κοινή Αγροτική Πολιτική και η Ελληνική Γεωργία*, Ε.Κ.Ε.Μ. - ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα - Κομοτηνή.
- Μαραβέγιας Ν., Αποστολόπουλος Κ., Μάττας Κ., Μπαλάς Ν., Μωυσίδης Αντ., Παπαγεωργίου Κ., Ψαλτόπουλος Δ. (Οκτώβριος 2002): *ΒΙΩΣΙΜΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΑΝΕΠΙΤΥΓΜΕΝΗ ΥΠΑΙΘΡΟ: Στρατηγική Δεκαετίας για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας*, Κ.Ε., Υπουργείο Γεωργίας - Ανεξάρτητη Επιστημονική Επιτροπή, Αθήνα.
- Μάστορα Κ. (Μάιος 1998): *ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - Η Πολιτική της Ε.Ε. για τη Διαχείριση των Οικοσυστημάτων*, Μ.Κ.Σ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Τμ.Περιβάλλοντος, Τομέας Διαχείρισης Οικοσυστημάτων (Διαχείριση Οικοσυστημάτων Ι), Μυτιλήνη.

- Μιχαλόπουλος Γ. (Μάρτιος - Απρίλιος 2006): *Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παραγωγής με Αναφορές στη Λίπανση* (σ.56 - 62), ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ (τ. 3).
- Μιχαλόπουλος Ν. (2003): Από τη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management, ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα.
- Μουζέλης Ν. (1991): ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ. Ανάλυση των Σύγχρονων Θεωριών, Α.ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ/Π.ΑΝΔΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, Αθήνα.
- Μπατζελή Κ. (1/4/2006): *Ομιλία* (σ.1 - 4), ΗΜΕΡΙΔΑ "Το Μέλλον του Καπνού - Προκλήσεις και Προοπτικές", Δίον.
- Μπεόπουλος Ν., Σκούρας Δ. (1999): *ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η Ετερομορφία μιας Σχέσης* (σ.33 - 53), στο Κασίμης Χ., Λουλούδης Λ. (επιμ.): ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ - Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο Τέλος του 20ου Αιώνα, ΕΚΚΕ - Πλέθρον, Αθήνα.
- Μπουρδάρης Δ. (Μάρτιος 2005): Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. Μια Νέα Σελίδα για την Ελληνική Γεωργία, Υ.Α.Α.Τ., Αθήνα.
- Ν.2637: Σύσταση Οργανισμού Πιστοποίησης Λογαριασμών, Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Οργανισμού Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, Γενικών Διευθύνσεων και Θέσεων Προσωπικού στο Υπουργείο Γεωργίας και Εταιρείας Αξιοποίησης Αγροτικής Γης Α.Ε. και άλλες διατάξεις, Φ.Ε.Κ. 200/27 - 8 - 1998, τ. Α'.
- Ν.2741: Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης και λοιπές διατάξεις, Φ.Ε.Κ. 199/28 - 9 - 1999, τ.Α'.
- Ν.3399: Ρυθμίσεις Αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων - Προσαρμογή στη Νέα Κ.Α.Π. και άλλες διατάξεις, Φ.Ε.Κ. 255/17 - 10 - 2005, τ.Α'.
- ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ. (ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2005): Η Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.), ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ., Αθήνα.
- Πανάγος Γ. (6/2/2006): *ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΣ "Τι προσφέρουν στον αγρότη τα Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης"*(σ.60 - 64), ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ (τ.16).
- Παπαγεωργίου Κ., Δαμιανός Δ., Σπάθης Π. (2005): Αγροτική Πολιτική, Εκδόσεις "ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ", Αθήνα.
- Παπαδημητρίου Κ.Θ. (Σεπτέμβριος 2004): *Ο Καταμερισμός Αρμοδιοτήτων μεταξύ (Κεντρικής και Αποκεντρωμένης) Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α' και Β' Βαθμίδας)*, ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (10).
- Πυριοβολή Π., Βράϊλα Φ., Φερμαντζής Γ., Κουτσομήτρος Σ Σ. (18/2/2005): *Πολλαπλή Συμμόρφωση στο πλαίσιο του Καν.(Ε.Κ.) 1782/2003* (σ.1 - 17), ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ "Εφαρμογή της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής", ΟΡΓΑΝΩΣΗ: ΥΠ.Α.Α.Τ.- Γ.Γ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Διεθνών Σχέσεων - Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Ι.Δ.Ε., Αθήνα.
- Ραμματά Μ. (Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2006): *Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, η Στοχοθεσία και η Μέτρηση της Απόδοσης στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση στο Πλαίσιο ενός Δημοσίου Μάνατζμεντ* (σ.3 - 17), ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ (τ.39).
- Σιούτη Γ.Π. (2005): *Βιώσιμη Ανάπτυξη και Προστασία του Περιβάλλοντος* (σ.73 - 85), στο Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. (Επιμ.): Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - Η Ανάλυση του Περιβαλλοντικού Προβλήματος από την Σκοπιά των Κοινωνικών Επιστημών, "ΤΥΠΩΘΗΤΩ" - Γ. Δαρδανός, Αθήνα.

- Σπανού Κ. (2005): *ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - Η Ελληνική Εμπειρία (σ.115 - 175)*, στο Σκούρτος Μ.Σ., Σοφούλης Κ.Μ. (επιμ.): *Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ - Η Ανάλυση του Περιβαλλοντικού Προβλήματος από την Σκοπιά των Κοινωνικών Επιστημών*, "ΤΥΠΩΘΗΤΩ" - Γ. Δαρδανός, Αθήνα.
- Σπανού Κ. (2001): *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα.
- Σπανού Κ. (1992): *ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ. Προβλεψιμότητα και Διαφάνεια στη Δημόσια Διοίκηση*, ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα.
- Σπηλιωτόπουλος Ε.Π. (1986): *ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ Ι, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ*, Αθήνα - Κομοτηνή.
- Τάχος Α.Ι. (1985): *ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΣΑΚΚΟΥΛΑ*, Αθήνα.
- Τσάρτσου Ε. (14/12/2006): *Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Σ.Σ.Α.Α.) για την 4^η Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013 (σ.1 - 29)*, ΗΜΕΡΙΔΑ "Χρηματοδότηση του Δικτύου NATURA 2000", Αθήνα.
- Υ.Α. 282471: *Λεπτομέρειες εφαρμογής της υπ' αριθμ. 277628/29.5.2006 απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή των άρθρων 3 και 4 του Καν. (Ε.Κ.) 1782/2003 του Συμβουλίου που αφορούν στην τήρηση των απαιτήσεων που αναφέρονται στα σημεία Β και Γ του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κανονισμού αυτού» (Φ.Ε.Κ. 764 Β), Φ.Ε.Κ. 1307/13 – 9 – 2006, τ.Β'.*
- Υ.Α. 303915: *Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθμ.262021/21.4.2005 (ΦΕΚ 538Β') απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Λεπτομέρειες εφαρμογής της υπ' αριθμ. 324032/24.12.2004 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Εφαρμογή του καθεστώτος της πολλαπλής συμμόρφωσης και λοιπά συμπληρωματικά μέτρα σε εκτέλεση του Καν. (ΕΚ) αριθ.1782/2003 του Συμβουλίου»(ΦΕΚ 1921Β')», Φ.Ε.Κ. 1447/3 – 10 – 2006, τ.Β'.*
- Χρήστου ΣΤ. (Οκτώβριος 2003): *Η Ανάγκη για Νέες Μορφές Διοίκησης (σ.20 - 21)*, ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ (τ. 200).
- ΥΠ.Α.Α.Τ. (2005): *Οδηγίες προς του γεωργούς για την Εφαρμογή της Πολλαπλής Συμμόρφωσης στο Πλαίσιο της Νέας Κ.Α.Π.*, ΥΠ.Α.Α.Τ. - Δ/ση Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης, Αθήνα.
- Υπουργείο Γεωργίας (Μάιος 1999): *AGENDA 2000 – Αγροτική Πτυχή*, Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Adelle C., Hertin J., Jordan A. (2005): *Sustainable Development "Outside" the E.U.: What Roles for Impact Assessment?*, W.P. (No.8), CSERGE, U.K.
- Berling A. (26/10/2005): *G.A.E.Cs in the Reformed C.A.P. (p.1 – 31)*, OPENING SESSION, 2nd Workshop on the Implementation & Control of G.A.E.Cs, 26 – 27/10/2005, Ispra.
- Christensen T., Rygnestad H. (February 2000): *ENVIRONMENTAL CROSS COMPLIANCE – Topics for Future Research*, W.P. (No.1), S.J.F.I., Denmark.
- Commission of the European Communities (25/7/2001): *EUROPEAN GOVERNANCE - A White Paper*, COM (2001) 428 final, Brussels.

- Copa - Cogeca (8/3/2007): Position of Copa - Cogeca Concerning the Commission's Proposals for Technical Simplification of the C.A.P., Brussels.
- Dimopoulos D., Fermantzis I., Vlahos G. (August 2006): The Responsiveness of Cross – Compliance Standards to Environmental Pressures, D.P. (No.12), Cross – Compliance Network.
- Grochowska R. (21/9/2005): *FARM ADVISORY SYSTEM – Regulatory Rules (p.1 – 14)*, 1st Workshop on the Implementation on the Farm Advisory System, 21 – 22/9/2005, Ispra.
- Guerra P. (20/10/2004): *Cross – Compliance in Italy (p.1 – 18)*, SESSION 2 “Organisation and Exchange of Information for Control of G.A.E.Cs and/or Cross Compliance”, 1st Workshop on Definition and Control of G.A.E.Cs and Cross Compliance with Environment Directives, 19 – 20/10/2004, Ispra.
- I.E.E.P. (July 2006): *CROSS COMPLIANCE: An Example of Better Regulation?*, D.P. (No.15), Cross Compliance Network.
- Interwies E. (3/11/2005): *Η Οδηγία - Πλαίσιο για το Νερό και η Σχέση της με την ευρωπαϊκή Κ.Α.Π. - Γεωργία: Η Ευρωπαϊκή Προοπτική (σ.1 - 23)*, ΣΥΝΕΔΡΙΑ "Εφαρμογές", ΗΜΕΡΙΔΑ "Γη και Ύδωρ", WWF Ελλάς, Γ.Π.Α., Αθήνα.
- James O. (Summer 2000): *REGULATION INSIDE GOVERNMENT: Public Interest Justifications and Regulatory Failures (p.327 - 343)*, PUBLIC ADMINISTRATION 78 (2).
- Koutsomitros S. (27/10/2005): *The Farm Advisory System in Greece (p.1 – 16)*, 3rd CIFAS Study Stakeholder Meeting, Brussels.
- Kristensen L., Primdahl J. (August 2006): The Relationship Between Cross - Compliance and Agri - Environment Schemes, D.P. (No.13), Cross Compliance Network.
- Lowndes V., Skelcher Ch. (Summer 1998): *The Dynamics of Multi - Organizational Partnerships: An Analysis of Managing Models of Governance (p.313 - 333)*, PUBLIC ADMINISTRATION (76).
- Majone G. (2002): *Functional Interests: European Agencies (p.299 - 325)*, in Peterson J., Shackleton M. (eds.): *The Institutions of the European Union*, Oxford University Press, Oxford.
- Nitsch H. (August 2006): Administrative Arrangements for Cross – Compliance, D.P. (No.11), Cross Compliance Network.
- Nitsch H., Osterburg B. (January 2007): Efficiency of Cross – Compliance Controls – Public Administrative Costs and Targeting, D.P. (No.18), Cross Compliance Network.
- Persson A. (June 2004): *Environmental Policy Integration: An Introduction*, S.E.I., Stockholm.
- Peters G.B. (Summer 1998): *Managing Horizontal Government: The Politics of Co - Ordination (p.295 - 311)*, PUBLIC ADMINISTRATION (76).
- Pezaros P. (12/11/2003): *KEYNOTE SPEECH “A Personal Contribution to the Maximization of Environmental Benefits – The Southern/Mediterranean Dimension and Perspectives” (p.1 – 10)*, PANEL 2 “A Diverse Countryside – The Role of Rural Development Policy in Environmental and Land Management”, European Conference on Rural Development, 13 – 14/11/2003, Salzburg, Austria.

- Povellato A., Scorzelli D. (August 2006): THE FARM ADVISORY SYSTEM: A Challenge for the Implementation of Cross Compliance, D.P. (No.14), Cross Compliance Network.
- Psaltopoulos D. (2006): CROSS COMPLIANCE EVALUATION – National Report for Greece, University of Patra, Patra.
- Rudloff B. (2002): *The Mid – Term Review of the C.A.P.: The Future of Rural Development (p.1 – 4)*, Eipascope (No.3).
- Scheele M. (19/2/2003): *A Long - Term Perspective for Sustainable Farming in Widened E.U. (p.1 - 31)*, INTERNATIONAL CONFERENCE "E.U.: C.A.P. and Enlargement - An Opportunity for Nature and Environment?", 19 - 21/2/2003, Potsdam, Germany.
- Sierra J. (30/5/2005): *The Cross – Compliance & Future of Farm Advisory System in Spain (p.1 – 14)*, 1st CIFAS Study Stakeholder Meeting.
- Sotte Fr., Chioto E. (25/8/2005): *A S.W.O.T. Analysis of the Fischler Reform - Looking Towards A New Rural Development Strategy (p.1 - 15)*, 99th E.A.A.E. CONGRESS "The Future of Rural Europe in the Global Agri - Food System", 24 - 27/8/2005, Copenhagen.
- Terwan P., Van Der Weijden W. (November 2005): C.A.P. Reform, Rural Development and the Environment, C.A.E., The Netherlands.
- Timsit G. (1989): ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ – Συγκριτική Μελέτη, ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ, Αθήνα.
- Vallejo N., Hauselmann P. (May 2004): Governance and Multi - Stakeholder Processes, I.I.S.D., Canada.
- Vlahos G. (21/9/2004): *'Good Agricultural and Environmental Conditions' Standards in Greece (p.1 - 13)*, BLOCK III, SEMINAR "Cross Compliance in Central and Eastern European Countries", 20 - 21/9/2004, Prague, Czech Republic.

Ιστοσελίδες

- ☐ <http://aei.pitt.edu>
- ☐ <http://agrifish.jrc.it>
- ☐ <http://cifas.ewindows.eu.org>
- ☐ <http://ec.europa.eu/agriculture>
- ☐ <http://eur-lex.europa.eu>
- ☐ <http://soc.kuleuven.be>
- ☐ <http://unpan1.un.org>
- ☐ www.administration.gr
- ☐ www.agrocert.gr
- ☐ www.agronews.gr
- ☐ www.agrotikianptyxi.gr
- ☐ www.agrotypos.gr
- ☐ www.birdlife.org
- ☐ www.blackwell-synergy.com
- ☐ www.copa-cogeca.be
- ☐ www.crosscompliance.org.uk
- ☐ www.eaae2005.dk
- ☐ www.ecologic-events.de
- ☐ www.efet.gr
- ☐ www.efpolis.gr
- ☐ www.et.gr
- ☐ www.foi.kvl.dk

- ☐ www.geotee.gr
- ☐ www.ggea.gr
- ☐ www.ggk.gr
- ☐ www.google.gr
- ☐ www.hellaskps.gr
- ☐ www.ieep.eu
- ☐ www.iisd.org
- ☐ www.ireas.cz
- ☐ www.kbatzeli.gr
- ☐ www.minagric.gr
- ☐ www.minenv.gr
- ☐ www.mof-glκ.gr
- ☐ www.mnec.gr
- ☐ www.myschool-monecole.gc.ca
- ☐ www.nomarxiaperaia.gr
- ☐ www.opekepe.gr
- ☐ www.paseges.gr
- ☐ www.proeuro.gr
- ☐ www.sei.se
- ☐ www.statistics.gr
- ☐ www.sydate.gr
- ☐ www.synigoroskatanaloti.gr
- ☐ www.uea.ac.uk
- ☐ www.wwf.gr
- ☐ www.ypan.gr
- ☐ www.ypes.gr

Συνεντεύξεις

- ☐ **Γενικός Διευθυντής ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.:** κ. Ιωάννης Τσιφόρος
- ☐ **Προϊστάμενος Δ/σης Αγροτικής Πολιτικής και Τεκμηρίωσης - ΥΠ.Α.Α.Τ.:** κ. Παύλος Πέζαρος.
- ☐ **Προϊστάμενος Δ/σης Γεωργίας Νομαρχίας Πειραιά:** κ. Λιάπης.